AYLIK
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ
temmuz
35 '84
150 TL

YAZIN

Orta Amerika'da kedi fareden korkar...

Nikaragua Devrimi ve Sağlık

ERNESTO CARDENAL

Yazın kitap okunur mu okunmaz mı

Neden Los Angeles Değil?

"Sendikamızı özgürce seçmek istiyoruz..."

Arabesk Sanatının Özellikleri

40. YILINDA NORMANDİYA ÇIKARTMASININ ÖBÜR YÜZÜ

BİLİM -KÜLTÜR

SEMİH ACAR/Orta Amerika'da kedi fareden korkar 4
A. TUFAN AYDIN/Nikaragua Devrimi ve Sağlık 6
Ateş Altında 7
Orta Amerika'da Devrim-Guatemala, Dominik, Honduras 8
MEHMET İZER/Yazın kitap okunur mu, okunmaz mı? 9
NEZİH TAVLAŞ/Ucuz işgücü pazarı mı, uluslararası çalışma kampları mı? 11
İSMAİL GÜL/Onlar da tatil yapıyor! 12
MURAT YETKİN/Bilinen şeyleri yinelemek de yararlıdır 13
VEDAT DALOKAY ile Hitit anıtı üstüne söyleşi 15
AFŞAR TİMUÇİN/Arabesk Sanatının Özellikleri 16
Şilili Sanatçı ROLANDO PEREZ ile söyleşi 18
(Yazı ve fotoğraflar: Gürhan Uçkan)
40. Yılında Normandiya çıkartmasının Öbür Yüzü 21
CANER FİDANER/Bay Cenk Koray tıbbı alt üst ediyor! 26
CENGİZ AYTMATOF/Herşey İnsan İçin 27
Yarın İsveç Temsicisi GÜRHAN UÇKAN ile söyleşi 28
Neden Los Angeles Değil? 29
BM 1985 Uluslararası Gençlik Yılı 35

EDEBİYAT

ERNESTO CARDENAL'den Şiirler 3
(Türkçesi: Murat Yetkin)
VEYSEL ÇOLAK/Şiir 12
TİMUÇİN ÖZYÜREKLİ/Şiir 13
KERİM KORCAN ile "Patrona" üstüne söyleşi 14
(Konuşan: Kemal E. Gözütok)
ATİLA ÇINAR/Şiir 16
YILMAZ ODABAŞI/Şiir 17
ALİ ALKAN İNAL/Öykü 20
REŞİT ERGENER/Şiir 26
TUĞRUL KESKİN/Şiir 28

EKONOMİ

İBRAHİM AKYÜREK/"Sendikamızı özgürce seçmek istiyoruz..." 22

SİNEMA

SERDAR SAYAN–FAHRİ ÖZER/Gençlik Filmleri-2 24

DESEN–KARİKATÜR

NUEZ 8
GÖKHAN DEMİRCİ 12
HATAY DUMLUPINAR 13
CEM KOÇ 16
BOZKURT BELİBAĞLI 17
MUSTAFA OKAN 20
MURAT ÖZMENEK 23
AVNİ ODABAŞI 30
MEHMET OĞUZ GÜREL 31

YARIN'dan...

Ernesto Cardenal'i tanıyorsunuz. Yarın'ın Latin Amerika özel sayısında (25) kendisiyle yapılan bir konuşmayı yayımlamıştık. Cardenal bir din adamı ve ülkesinin şu andaki kültür bakanı. Nikaragua devriminin simgelerinden biri. 17 Temmuz 1979 Sandinista devriminin beşinci yıldönümünde, elinizdeki sayıya onun şiirleriyle başlıyoruz. Dünyamızın bize en uzak noktalarından birinde, bir küçük ülkenin başına örülmeye çalışılan çoraplara karşı, onların duyduklarını duyurmaya çalışıyoruz. Demokratik devrimin Nikaragua halkının yaşantısını nasıl zenginleştirdiğini, "Nikaragua Devrimi ve Sağlık" adlı yazımızda, bir yanıyla da olsa, somutlamaya çalıştık. "Orta Amerika' da Devrim" başlığı altında topladığımız haberleri ise, bundan sonra daha düzenli biçimde sizlere iletmeyi amaçlıyoruz. Bu haberlerin pekçoğu Yarın'ın özgün haberleri olduğu için, ilgiyle okuyacağınıza inanıyoruz. "Yazın kitap okunur mu, okunmaz mı?" Bu satırların okurları, hiç düşünmeden, elbette okunur, diyeceklerdir. Ama bu düşüncemizin gerçeği doğru yansıttığı kuşkuludur. Elimizin yaz aylarında kitaplara pek de varamaması, pekçoğumuz için geçerli bir saptamadır sanıyoruz. Oysa düşünsel etkinliğin, siyasal duyarlığın mevsimi olmaz. Kitap okumak için kendimizi zorlamamız, ister istemez sorumluluklarımızı da sınamamıza yolaçacaktır. Biz, düşünce tembelliklerine inat, sizlere şu günlerde okuyabileceğiniz bir kitap listesi sunuyoruz. Çok yetersiz ve eksik bile olsa, şu günlerde hangi kitabı okuyabilirim diye düşünmemenizi sağlayacak, size yardımcı olabilecek bir liste bu. Kitap listemizin ayakları havada olmadığını düşünüyoruz. Olsaydı, tatil konusunu da es geçerdik. Tatil, fiziksel ve düşünsel yorgunluğun onarılması işlevini taşıdığı için, insanca yaşamanın da zorunlu bir koşuludur; olanaklarımız günden güne daha çok elimizden alınsa bile. Tatil konusunda bu sayımızda yayımladığımız iki yazımızı önümüzdeki sayılarda da sürdürmek istiyoruz. Kerim Korcan'ın Patrona adlı kitabı da, son günlerde tartışılıyor. Biz kendisinin bu kitapta amaçladıklarını kendisinden öğrenmek istedik. Vedat Dalokay ile yaptığımız söyleşi ile, Yarın ın Hitit anıtı üstünde kopartılan fırtınalara karşı tavrını dile getirmeye çalıştık. Dalokay'ın söyleşimize başlık olan sözü, gericilerin niyetlerine de yanıttır. Afşar Timuçin'in "Arabesk Sanatının Özellikleri" adlı yazısı, halâ bitmeyen bir tartışmaya, yeni bir bakış açısı getirmeye çalışıyor. 40. yılında Normandiya çıkartması, günlük basınımızın öne çıkardığı konulardan biriydi. Ama hiçbir yerde de sorunun özünün doğruya yakın biçimde yansıtıldığını göremedik. Gerçekten üzücüdür. Normandiya'da karaya çıkmakta neden bunca gecikildiğini biz de açıklama gereksinimi duyduk. Dikkatle okumanızı öneririz. İşçi hakları ve bu doğrultuda dile getirilen talepler, son günlerde gündemimizin ilk sıralarında yeralıyor. Sendikal sorunların önümüzdeki günlerde yoğunluğunu artırarak, tartışılacağını söyleyebiliriz. Yarın bu tartışmalara, hiç değilse, işçilerle ilgili çoğu da günlük basına yansımayan haberleri düzenli biçimde vererek katılmaya, destek olmaya çalışacak. Bu sayımızdaki "Sendikamızı özgürce seçmek istiyoruz..." röportajı gibi. "Neden Los Angeles Değil?" Sizlerin de bildiğini somut örneklerle anlatmaya çalıştık.

Bu sayımızda yeralan pekçok haberi yanyana getiren önemli nedenler var. Bu nedenleri sizlere önceki sayılarımızda anlatmaya çalışmıştık. Çoğunu bilmediğimiz ya da yaşayanlarla sınırlı kalan bu haberlerin yaygınlaşmasını, demokratik bir görev olarak alıyoruz. Nerede bir baskı, bir haksızlık, bir kasıtlı uygulama varsa, Yarın orada olmalıdır diyor, okuyucularımızın da bu düsturumuza omuz vermelerini bekliyoruz.

PTT ile ilgili sorunumuzun Haziran ayında çözüldüğünü dergiler elinize geçtiğinde farkettiniz. Sorunu, sürekli girişimlerimiz sonucu, şimdilik çözdük. Ancak bundan sonraki aylarda ortaya çıkabilecek aksaklıkların benzer nedenlerle olacağını da şimdiden duyurmak isteriz. Abonelerimizden, bu tür aksaklıkları vakit geçirmeksizin bize iletmelerini diliyoruz.

Sevgi, saygı ve dayanışmayla.

□ SAHİBİ
Sami Alptekin

□ SORUMLU YAZI İŞLERİ YÖNETMENİ
Semih Gümüş Acar

□ TEMSİLCİLİKLER
İsveç: Gürhan Uçkan, Box 38045, 100 64 Stockholm
İzmir: 847. Sokak, 8/313 Konak - İzmir

□ DAĞITIM
Yetkin Dağıtım

□ ABONE KOŞULLARI
Yurtiçi/Yıllık 1500 TL.
Altı aylık 800 TL.
Yurtdışı/Yıllık 30 DM.
Altı aylık 16 DM.
Yurtdışı tek fiyatı 3 DM.

□ İLAN FİYATLARI
Kapak/
Tam sayfa: 50.000.- TL.
Yarım sayfa: 25.000.- TL.
Çeyrek sayfa: 12.000.- TL.
İç sayfalar/
Tam sayfa: 30.000.- TL.
Yarım sayfa: 15.000.- TL.
Çeyrek sayfa: 8.000.- TL.

□ TEKNİK İŞLER
Dizgi : Norm Dizgi
Film : Barok Ofset
Baskı : Sistem Ofset
Grafik düzenleme: Yarın

□ YÖNETİM ADRESİ
Hanımeli Sok. 15/15
Sıhhiye - Ankara

□ YAZIŞMA VE HAVALE ADRESİ
Yarın, P.K.: 723 Kızılay-Ankara

YARIN

ERNESTO CARDENAL

1925'de Granada'da doğdu. Managua, Meksiko ve New York'da edebiyat okudu. Daha sonra rahip oldu. 1945'de Somoza'ya karşı bir ayaklanmaya katıldı. Oluşturduğu dinsel komünle birlikte Sandinistlerle birleşti. 1977'de Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin "dış ilişkiler sorumluluğu'nu üstledi. 1980'de Alman Yayıncılar Birliği'nin Barış Ödülü'nü kazandı. HalenNikaragua hükümetinde Kültür Bakanlığı görevini yürütüyor. Şiirlerinde sürekli olarak özgürlük ve bu yolda girişilen savaşımların anlatımına giden Cardenal, günümüzde İspanyolcanın en çok okunan ozanlarından biri.

Türkçesi : MURAT YETKİN

Haydutlar

Alçaklar, hırsızlar ve kumarbazlar vardı,
silahşörler vardı aralarında.
Dürüst adamlar da vardı ama, efendi ve cesur adamlar da.
Zorunlukların ve yanılgıların biraraya getirdiği:
İşsiz kalan bazıları bir sabah bir rıhtımda buldular kendilerini
ve Walker'in bir adamı çıkageldi elinde geçiş belgeleriyle
-o dönüşü olmayan ülkeye-
Nikaragua'ya.

Ya da Orta Amerika'da birkaç dönüm toprak kazanmaya geldiler
(sonradan satmak için) ve ayda 25 dolara
ve bir hiç uğruna bir ay boyunca savaştılar,
bir mezarlık toprak uğruna.
Ya da şan ve şöhret için geldiler: bir isim için
sonsuza dek yazılı kalacak tarihin yapraklarında.

Ve unutuldu isimleri,
unutuldular tabutları için tahtaları sökülen barakalarda
şarhoş çavuşlar, domuzlar ve pislik içinde;
Ya da uluyup haykıran maymunlar ve saksağanlarla dolu
hurma, hindistan cevizive bademağaçları aralarındaki
hastanelerde, delilik krizlerinden korunmaya çalışarak
ve gölden kopup gelen rüzgarlarla her an ürpererek, unutuldular.
Ve en şanslıları çarpışmalarda ölenlerdi
ya da geceleri bilmedikleri yollarda
bir düş gibi beliriveren tuzaklarda,
kazayla ya da ani ölümlerle ölenler.
Ve hep daha çok
daha çok haydut taşıyarak
rotası San Juan del Sur
ve San Juan del Norte olmak üzere
bir ecel gemisi gibi gelecekti
"Transit Company".
Biliyordu Vanderbilt and Morgan nereye gidildiğini
(hemen hepimizin öleceğini)
ve orada, Nikaragua'da, soydular ölülerimizi.

John Roach, Denizci

çıralık odun kesmek ve köleleştirmek üzere yerli
kabileleri aramak için verdiği Güney Amerika molasından.

... Bunlar Wolaway kızılderilileridir, ya da yassı kafalar,
kafalarının şekillerinden alırlar bu adlarını.
Toprak testiler gibi boyarlar toprak rengi vücutlarını
ve kocaman sorguçlar takınırlar tıpkı kuşlar gibi.
Belli bir yerleri yoktur oturacak, dolanıp dururlar koruluklarda
ve eğer geceleyin rüzgar ya da bir hayvan hışırdatırsa yaprakları
hemen toparlanır ve kaçarlar, belki tüm bir gece boyunca
ve hiç bir yolları yoktur zamanı anlatacak
ve geçen yıllar bir dilim değildir yaşamlarında.

Greytown

Greytown! Greytown!
Hepsi gelip, burada birleştiler;
Amerikalılar, Almanlar, İrlandalılar,
Fransızlar, melezler, Çinli ve İspanyollar
ve burada ayrıldılar.
What's the news from New York? New Orleans? Havana?[1]
Guava karşılığı mark ödediler; bir şişe rom karşılığı
dolar, frank ve pound.
Any new annexation?[2]
Ve darmadağın ederek yaprakların yansısını
"Daniel Webster" koparıverdi bağları...

Edwards E. Brand, Kentucky'den, Kanal'ı bekleyen
son Kuzey Amerikalı, kalarak Greytown'da.
Bir ömür boyunca bekledi bu kanalı. Ve bir asır yaşadı:
Her zaman ceket, boyunbağı ve yelekle, bir de hasır şapka.
Son yıllarında komşuları besliyordu onu artık,
ayakkabısı da kalmamıştı, yalınayak dolaşıyordu, ama
her zaman ceket, boyunbağı ve yelek, bir de hasır şapka.

Greytown! Greytown!
Şimdi yalnız gri kumlar, gri ve gökyüzü ve deniz kaldı orada.
Kıyıda kurumuş iskeletleri yatıyor eski gemilerin.
Tuzlalar üstünde güneş. Kül renginde tuz.
Geniş tuzlalar. Geniş kumsallar. Ve geniş bir deniz.
Öyle sakin ki hepsi. Öyle çorak ve öyle yeşil ki.
Paslı bir tarak gemisi yatıyor kıyıda.
Çimenlerdeyse bir filkateyn
(asmaların kapladığı armadasıyla).
King George alanında inekler otluyor.
Ağır bir kasırga gibi geçmiş, ortalığı çöle çeviren bir yüzyıl.
Patlayan deniz bir köpek gibi havlıyor
ültüst ederek kemik, çerçöp ve şişeleri.
Denizden kopan rüzgar çarpıyor sıcak kumları
kuru kütüklere, çürümekte olan
yarı yanmış tren vagonlarına, eski arabalara,
boş ve pas tutmuş Gümrük binasına doğru.
Ve birden sanki o koca gemi
dalacakmış gibi geliyor ormana serenleriyle!
Yeşil Sokak'da bir maymun uluyor ay altında
Yığılmış şişe kümeleri ışıldamakta kumsalda...

*İngilizce yazılı dizeler şiirlerin aslında da ingilizcedir.
1 New York'dan ne haber? New Orleans'dan? Havana'dan?
2 Yeni gelişmeler var mı?

Orta Amerika'da kedi fareden korkar...

Semih Acar

Latin Amerika, akıl almaz kahramanlık öykülerinin yaşandığı bir kıtadır. Coşkulu, masalsı tadı, insanı çoğu kez bu öykülerin gerçek olup olmadığı konusunda kuşkuya düşürür. Zapata halâ bile nasıl bir masal kahramanı gibi düşlerimize dalıp çıkıyorsa ve Zapata'nın tüm yaşadıkları gerçekse, Augusto Cesar Sandino'nun bir avuç kahramanla yarattığı destan da çocukların düşlerine yakışacak denli yalındır. Sandino'nun başkaldırısı çevresinde çabucak kurulan küçücük köylü ordusu, hem on iki bin Kuzey Amerikalı işgalciye, hem de Nikaragua ulusal muhafızlarına karşı, boş konserve kutularından yapılmış el bombalarıyla, köhne tüfeklerle, dağlarda aç ve çıplak gezerek, tam yedi yıl boyunca savaştı.

Dünyamızın başka hiçbir yöresinde başkaldırılar Orta Amerika'daki denli barbarca yöntemlerle bastırılmıyor. Devrim için verilen savaşlar, bu bölgede ancak kanlı savaşımlar sonucu kazanılıyor. Orta Amerikalı için gözyaşının değeri bir su damlası kadar, acının değeri toplu mezarlarda gömülü. Gelin görün ki, Orta Amerika bunlarla tanınmıyor yalnızca. Çok yakın yıllara dek, Orta Amerika denince, akla yalnızca Küba gelirdi. Şu son yıllarda ise, Nikaragua'nın adı sıkça anılır oldu; Sandino adı ise, dünyamızın namuslu insanlarının gözbebeği bir kurtuluş cephesinin adına yazıldı. Kuşkusuz Nikaragua önem bakımından Küba'nın yerini almış değil. Ya da belki birkaç yıl sonra El Salvador, Küba ve Nikaragua'nın yerini almış olmayacak. Kırmızı-siyah renkli FSLN bayraklarının Somoza'nın başkanlık sarayına gerildiği 17 Temmuz'dan bu yana 5 yıl geçti. Konumuz Orta Amerika; sorunumuz ise, Orta Amerika'da Devrim. Bütün olarak Latin Amerika'da devrim sürecinin bilimsel çözümlemesi, sorunun uluslararası alanda gündeme gelmesinin üstünden neredeyse bir çeyrek yüzyıl geçmesine karşın, güncelliğini koruyor. Antiemperyalist-devrimci demokrat hareketler ile işçi sınıfının siyasal hareketleri arasındaki bağlaşıklık, değerli bir deneyim olarak önümüze geliyor. Bizleri çekip alan ise, aynı güçlerin, burunlarının dibindeki en büyük emperyaliste kafa tutmakta gösterdikleri cesaret, sınırsız devrimci coşku ve tanımsız bir romantizm. Bizi çekip alan, bizim içimizde ve bize alabildiğine yakın; ekonomik ve toplumsal bakımdan bizden bunca uzaklığına karşın...

ORTA AMERİKA ÖYLESİNE YOKSULDUR Kİ, ORADA "ZENGİNLER BİLE YOKSULDUR"

Latin Amerika toplumsal, siyasal ve kültürel bakımdan bir bütünü ifade eder ama, bu bir eştürdenlik değildir. Latin Amerika yakımların ve yıkımların kıtasıdır ama, Orta Amerika bu yakım ve yıkımın hep altında kalmıştır. Tüm Latin Amerika nüfusunun 1/3'ü işsizdir ama, bu oran Orta Amerika'da daha yüksektir. 1961'de ortalama saat ücreti Arjantin'de 32 sent iken, Orta Amerika'nın yoksul ülkesi Guatemala'da 10 sentten azdır. (ABD'de iki dolar, tam yirmi katı!) İnsan pahasının bu denli ucuz olduğu bölgede, yoksulluğun bir tanımını yapabilir misiniz? Honduras'ın yerli halkı şöyle yapıyor: "Honduras'da zenginler bile yoksuldur." Haiti ise, Honduras'dan da yoksul. O denli ki, Haiti'de ayakkabı boyacısı olmadığı söyleniyor; küçük çocuklar, birkaç kuruş karşılığında boyatacak ayakkabıları bile olmayanların ayaklarını yıkarlarmış Haiti'de...

ORTA AMERİKA'NIN ÖZGÜL YANLARI GERİ BİR SOSYO-EKONOMİ

Düşler diyarı Latin Amerika'nın gelişmiş ve zengin ülkeleri de vardır: Brezilya, Arjantin, Meksika, Venezuella, Şili. Sosyo-ekonomik bakımdan ülkemize çok yakın olan bu ülkeler topluluğu, orta derecede gelişmiş kapitalist ülkeler topluluğu içinde, yıllardan beri burjuva demokrasisiyle faşizm ve bazan demokratik devrim arasında gelip giderler. Orta Amerika'nın sefalet içindeki ülkelerinin ise, burjuva demokrasisiyle bile pek alışverişleri yoktur. Bu saptama önemli; bu saptamayla birlikte Orta Amerika devrimini anlamaya birdenbire çok yaklaştık! Şimdi yakından bakalım.

Brezilya, Arjantin, Meksika, Şili gibi ülkeler, uluslararası finans kapitalle içli dışlı olan kendi yerli sanayi tekellerini kurmuş olmalarına karşın, Orta Amerika ülkeleri kapitalist gelişmenin daha başında yeralıyorlar. Tarım-sanayi toplumu olma aşamasına bile gelemeyen Orta Amerika ülkelerinin emperyalizmin sömürü alanı içinde olmalarını sağlayan, latinfundia egemenleri ve büyük hammadde ve besin maddeleri ihracatçısı küçük bir zümredir. Aktif nüfusun ekonomik bakımdan bileşiminde de tarım sektörü çok ağır basıyor. Aktif nüfusun tarım ve sanayi sektörlerindeki eşitsiz dağılımına bir de şu bilgileri ekleyelim:

• Ölçütümüz işçi sınıfı ve Orta Amerika ülkeleri bu yanda da pek yoksul. İşçi sınıfının büyüklüğü bakımından, gelişmiş Latin Amerika ülkelerinin altında olduğu gibi, ortalamanın da altında yeralıyor Orta Amerika ülkeleri. Nikaragua, El Salvador, Honduras, Guatemala, Kosta Rika işçi sınıfı işlevi yadsınamayacak bir durumda olsa bile, öncelikle tarım işçilerinden oluşuyor. Sanayi işçileri oldukça düşük bir oran tutuyor. Ayrıca zanaatçıların işçi sınıfına ağır bastığı da söylenebilir. İşçi sınıfının bileşimi içinde sanayi işçilerinin oranının gene de en yüksek ülke olduğu Küba da (devrim öncesinde) farklı değil. Sanayi işçileri (tarım işçileri yanı sıra) işçi sınıfının bileşimi içinde Küba'da yüzde 36,2, Kosta Rika'da 26,2, El Salvador'da 21,8, Guatemala'da 23,2, Honduras'da 14.5, Nikaragua'da 18.9, Dominik Cumhuriyeti'nde 20,6, Haiti'de 11,1'dir. Tüm Latin Amerika ülkelerinin işçi sınıfı içinde sanayi işçilerinin oranı ise, bu ülkelerin tümünün üstünde olarak, yüzde 42.2'dir. Üstelik aynı tarım işçilerinin tarım sektöründe çalışan toplam nüfus içindeki payı da oldukça düşüktür. Bu oran Küba'da (1953) 62.3, Kosta Rika'da 59,7 El Salvador'da 49.2, Nikaragua'da 47.9, Honduras'da 29.0, Guatemala'da 27.0'dır. İşçi sınıfının tüm çalışan nüfus içindeki bu durumu, Orta Amerika ülkelerinin sosyo-ekonomik bakımdan nerede olduğunu en açık göstergesi olmalıdır. Kapitalizmin egemenliğini duyuramadığı, bir köylülük diyarıdır Orta Amerika.

• Köylülük, Orta Amerika'nın ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal yaşamında belirleyici bir önem taşır. Genellikle küçük topluluklar durumundadır. Orta Amerika devriminde ağırlıklı bir yeri olduğu gibi, kimi zaman işçi sınıfına ve devrimci harekete karşı kullanıldığı da olur. Köylülüğün devrimci hareketin kitle tabanı olarak kazanılmaya başlamasının üstünden uzun yıllar geçmedi. Köylülüğün işçi sınıfının devrimci hareketi ve devrimci savaşını

Üstte: FSLN liderlerinden bir grup Sandino'nun resmi altında.
Altta: Farabundo Marti (FMLN) savaşçıları.

kırsal bölgelerde arkadan vurduğuna, yakın geçmişde sık rastlanırdı. Ne var ki, köylülüğün çıkarları eninde sonunda işçi sınıfıyla birlikte büyük toprak mülkiyetinin ortadan kaldırılmasında ve üretim ilişkileri içinde büyük toprak mülkiyeti ile kapitalist unsurların varolması da bu bağlaşıklığı zorunlu kılıyor.

• Emperyalizmin sömürü alanı içinde de Orta Amerika ayrı bir yer tutar. ABD yatırımları ve sermaye ihracında Venezuella, Brezilya, Arjantin, Meksika ve Şili'ye her zaman öncelik tanınmıştır. 1960'dan sonraki yatırımlardan bu beş ülkenin ABD'den aldığı pay, geriye kalan 16 Latin Amerika ülkesinin aldığı payın iki katıdır. Bu da kıtanın güneyine göre Orta Amerika'nın yoksul ülkelerinin kaderleriyle başbaşa bırakıldığının göstergesidir.

• Kuşkusuz ABD bu yoksul ülleri kaderleriyle başbaşa bırakırken, onların ekonomisini belirli sınırlara tutsak etmeye çalışıyordu. Emperyalist sömürünün ulusal ekonomileri çökerten bu egemenliği sonucu, sömürgeci dönemin plantasyonları, yerlerini ülke ekonomilerinin candamarını oluşturan latifundialara bıraktı. Orta Amerika ülkelerinin latifundia ekonomisine bağımlılığı halkların yoksulluğunu katmerleştirirken, ülke ekonomilerini de tek ürüne bağımlı duruma getirdi. Bu ülkeler dünya piyasasında tek bir hammadde ya da tek bir besin maddesi ile tanınır ve yalnızca bunların ihracı ülke ekonomilerini "ayakta tutar". 1966, 1967, 1968 yıllarında, ihracat gelirleri içinde, kahve Salvador'da yüzde 48, Guetamala'da yüzde 42, Kosta Rika'da yüzde 36; muz Honduras'da yüzde 47; pamuk Nikaragua'da yüzde 42 yer tutuyordu. Bölge halklarının "Ahtapot" adıyla andıklan ABD tekeli United Fruit Company, tek bir ürüne bağımlı bu küçük ülkeleri yüzlerce koluyla kıskıvrak yakalamış, boğmaya çalışıyor; nerdeyse bir yüzyıldır...

ORTA AMERİKA YANGIN YERİ

Orta Amerika; "yeni dünya"nın bu yabanıl, cehennem diyarı, çağdışı olduğu denli, alabildiğinde de "çağdaş" barbarlığın, zorbalığın, terörün en vahşi biçimleri altında karanlığı sürekli yaşamaya alışmış. Ta ki işçi sınıfı ideallerinin gösterdiği yolun bir şimşek çakışıyla aydınlanmasına ve ardından gelen sağanaklarla açılmasına dek. Küba'da açılan bu yol, şimdi aşağıya doğru uzanıyor. Nikaragua'da gerçekleştirilen demokratik devrim El Salvador'a sıçradı ve şimdi Nikaragua sosyalizmin doğum sancıları içindeyken, El Salvador demokratik devrime gebe.

Orta Amerika sosyo-ekonomik bakımdan bizden oldukça uzak. Sözgelimi Orta Amerika'da savaşım biçimleri de Arjantin, Brezilya ya da Şili'den oldukça farklı. Kıtanın kapitalist gelişme yoluna çoktan girmiş ülkelerinde işçi sınıfı savaşımın tüm aşamalarında "tayin edici" rol oynarken, Orta Amerika'da roller daha karmaşık. Orta Amerika'da kapitalizm egemenliğini duyuramıyor. Uçsuz bucaksız latifundialar ve bu kaynaktan yükselen büyük çapta ihracat; yani büyük toprak sahipleriyle büyük ihracatçılardan oluşan oligarşiler, emperyalizmle içli dışlı olmaktan da öte bir yakınlık içinde. Orta Amerika'da oligarşiler, sözlük anlamına bile çok yakın düşen, son derece dar bir egemen zümreyi anlatırlar.

ORTA AMERİKA DEVRİMİ

Orta Amerika'da antiemperyalist, antifeodal demokratik devrimler yaşanıyor. Bu içeriğe işçi sınıfı partileri de birbirine çok yakın tanımlar ve adlar veriyorlar. Sözgelimi Guatemala İşçi Partisi, "antiemperyalist tarımsal halk devrimi" derken, Salvador KP "demokratik, antifeodal, antiemperyalist devrim" diyor. Devrimin demokratik içeriğini, feodal üretim ilişkilerinin tasfiye edilmesi ve bu üretim ilişkilerine egemen olan oligarşinin egemenliğinin kırılması belirliyor. Bu oligarşi emperyalizmle içiçe olduğu için, devrimin aynı zamanda doğal olarak antiemperyalist bir içeriği vardır. (Oysa orta derecede gelişmiş kapitalist ülkeler olarak Brezilya, Arjantin, Şili, Meksika gibi kıtanın öbür ülkelerinde, devrimin demokratik içeriğini antitekelci olması belirliyor.) Küçük mülkiyet ve tekelleşmemiş burjuvazi, demokratik devrimlerin karşısında değildir. Devrimde bir burjuva kanadının kendini göstermesine ise hem Küba'da, hem de Nikaragua'da rastladık.

Orta Amerika devrimi de toplumsal çelişkilere ve savaşımın gelişme düzeyine dayanan bir süreç izliyor. Orta Amerika, burjuva demokrasisinden "nasibini" alamamış bir bölge olduğu için, diktatörlükler en küçük bir başkaldırının üstüne bile en barbarca yöntemlerle gidiyorlar. "Hak ve hukuk" kavramlarının tanınmadığı yerde, katliamdan başka da yöntem yoktur. Savaşımın koşulları, çelişkileri de son derece keskin bir noktada tutuyor. Direnmekten ve savaşmaktan öte çıkar yolu olmayan bölge halkları, yüzyıldır savaşıyor. Bu koşullar, aynı zamanda savaşımın biçimini de tüm bölge ülkeleri için ortak olarak belirliyor. Nikaragua, El Salvador, Guatemala, Honduras, Kosta Rika ya da Küba halkları başka bir seçenek bırakılmadığı için, acı ve zor olan yolu, silahlı savaşım yolunu seçiyorlar. Savaşımın bu niteliği, demokratik devrimlerin kanlı içsavaşlar sonucu kazanılmasına yolaçarken, sosyalizme yönelen sürecin de hızla tamamlanmasını sağlıyor. Nasıl ki Küba'da çok kısa sürede sosyalist aşamaya varıldıysa, Nikaragua'da şimdiki durum da benzer bir süreç yaşıyor.

ZORUNLU BİR BAĞLAŞIKLIK

Küba devrimi, halâ bile tam olarak anlaşılamadı. Anlaşılamayan, zorunlu bir koşul olarak ortaya çıkan, devrimci demokratik güçler ile işçi sınıfı arasındaki bağlaşıklığın Küba devriminde oynadığı roldür. Sosyalist devrimin çok kısa bir süreç gerektirmesinin nedeni de bu bağlaşıklığın büyük bir hızla pekişmesi ve birlikle sonuçlanmasıdır. Başarısız kalan ve devrimden önce girişilen büyük 9 Nisan 1958 genel grevi bağlaşıklığın önemli bir sıçrama kaydetmesine yolaçtı ve gerilla hareketiyle Sosyalist Halk Partisi birbirine koşut bir savaşımla devrimi gerçekleştirdiler.

Orta Amerika devriminin en özellikli yanı, devrimci demokratik hareketlerin niteliği ve önderliğin paylaşılmasındaki önemli rolüdür. Orta Amerika'da devrimci demokratik hareketler, burjuva ideolojisinden büyük ölçüde bir kopuşu ve bilimsel sosyalizme büyük ölçüde bir yakınlığı ifade eder. Asıl güç kaynağı ise, Orta Amerika'da nesnel olarak halk hareketinin ve devrimin tabanını oluşturan köylülüktür. Tek yaşam kaynağı küçük toprağını azgın bir teröre karşı savunan ve bu savunmasını zaman zaman yığınsal başkaldırılara dönüştüren köylülük, devrimci demokratik hareketin de niteliğini belirliyor.

Hızla konumlarını yitiren ve işçileşen kent küçükburjuvazisi ve aydın kesimlerin radikalleşmeleri ve gelecek umudu artık tümüyle sönen öğrencilerin giderek siyasallaşması, devrimci demokratik düşüncenin yığınsal tabanını genişletiyor.

Batıdaki benzerlerinin tersine, Orta Amerika'da devrimci demokratik hareketin bilimsel sosyalist olmasa bile- kesinlikle antikomünizme kapılmaması da önemli bir özelliktir. Ayrıca Küba'da çarpıcı bir örneği yaşandığı gibi, devrim sürecinin zorunlulukları, devrimci demokratik güçleri işçi sınıfı hareketine yakınlaştırır ve bağlaşıklığa zorlar. Bu bağlaşıklığın gücü ve güvencesi ise, kuşkusuz işçi sınıfı hareketinin gücüne bağlıdır. Sözgelimi Nikaragua'da bu bağlaşıklık beklendiği ölçüde güçlü biçimde ve sorunsuz gelişmedi ama, El Salvador'da yüksek bir örneğini veriyor. FMLN/FDR içinde, devrimci demokratik hareketler ile Salvador KP arasında kurulan bağlaşıklık, El Salvador deneyine belki de Nikaragua'dan da yüksek bir değer kazandıracaktır.

Orta Amerika'da devrimci demokratik hareketlerin devrimci süreci sonradan geriye çevirdiğine pek rastlanmaz. Devrimci demokrasinin gelişme süreci hep ileriye dönüktür ve giderek sosyalizme daha yakınlaşır. İşçi sınıfının devrimde tek egemen güç durumuna gelmesi, devrimci demokrat güçlerin rolünü en aza indirebilir ama, tümüyle ortadan kaldırmaz. Bu da yalnızca Orta Amerika'ya özgüdür. Kuşkusuz ve mutlak olan tek doğru, devrimci sürecin sürekliliğinin en önemli güvencesinin, ilkin işçi sınıfı olduğudur. Orta Amerika için de bu böyledir. Emperyalizmin ve iç düşmanların bölge halkları üstündeki giderek artan acımasız saldırganlığı, antiemperyalist, demokratik devrimleri daha büyük acılarla da olsa, yakınlaştırıyor. Başlığımıza giren Nikaragua halk türküsünün dizeleri, Orta Amerika için de özlü bir tanım olmalı:

Beyler, Nikaragua'da,
Kedi fareden korkar. ●

* Bu yazının hazırlanmasında, "Latin Amerika'da Devrim, Wilhelm M. Brever-Bernd Hartmann-Herbert Lederer, Bilim Yayınları, Haziran 1975" ile "Latin Amerika'nın Kesik Damarları, Edvardo Galeano, Alan Yayıncılık, Kasım 1983" kitaplarından yararlanıldı. Sayılar ve alıntılar bu kitaplara aittir.

Nikaragua Devrimi ve Sağlık

Tufan Aydın

Sandinista Devrimi'nden önce, Nikaragua'nın sağlık koşulları, diğer kapitalist Latin Amerika ülkelerinin koşullarından pek farklı değildi. "Az gelişmiş" kapitalizme özgü, böyle bir durumun niteliği; ölümlerin -özellikle bebekler arasında- yüksekliği, ortalama yaşam süresinin kısalığı, infeksiyöz ve paraziter hastalıkların yaygınlığının belirleyicisi olan beslenme yetersizliğinin çok görülmesidir. Ayrıca, hem kolay önlenebilen (kızamık, tetanoz gibi) hem de basit ve ucuz olarak tedavi edilebilen (tüberküloz, sıtma gibi) hastalıkların yaygın olması ve çok sayıda ölüme neden olması da söz konusudur. (Ancak Nikaragua sağlık istatistikleri, ölümlerin yalnızca yüzde 25'ini yansıtabilmektedir.) Kapitalist Latin Amerika'da "normal" olan bu görüntüye, Somoza yönetiminin özellikleri, politik suikastler, işkenceler ve günlük yaşamı sürekli bir ıstıraba dönüştüren, vahşet eklenmiştir.

Devrimin karşı karşıya olduğu gerçek sağlık durumunu sayısal olarak belirlemek çok zordur. Sağlık durumunu yansıtan istatistiklerin derlenmesi ve analizi yetersizdir. Ancak bu olgu, "rastlantı" değildir. Çünkü tüm halkın "fişlenmesi" gibi "büyük zorlukları"ın üstesinden gelinmiştir. Sağlık koşullarından en fazla etkilenmiş halk kesimleri olan, kırsal nüfus ve kentlere göçe zorlanan topraksız köylülerin varlıkları, 1979'da istatistiki olarak geçiştirilmiştir. Ancak pek de "sessiz" olmadıkları, Nikaragua'da dönüştürücü gücün en büyük kesimi olmaları ile görülmüştür.

DEVRİMDEN ÖNCE NİKARAGUA'NIN SAĞLIK DURUMUNU GÖSTEREN TEMEL BİLGİLER*

Nikaragua'nın gerçek sağlık durumunun hesaplanabilmesi, ancak "özgürlük" ile mümkün olmuştur. Somozosizm'in en önemli özelliklerinden biri olan, beslenme yetersizliğinin yaygın oluşu gibi uluslararası düzeyde mahcup edici sosyal gerçeklerin "gözden saklanmaya" çalışılması nedeniyle, devrimden sonra kayıtlar yeniden ve dikkatle elden geçirilmiştir. Ancak tüm bu "hatalı" ve eksik istatistikler bile, Somoza'nın sağlık sisteminin bir "soykırım" aracı durumuna geldiğini gizleyememiştir.

Ölüm sayılarındaki kayıt "hataları", Somoza hükümetinin sorunları "reklam etmeme" anlayışı nedeniyle, çok fazladır. Bunun yanı sıra, ülkenin sosyal yapısını en iyi yansıtabilecek olan ölüm nedenleri de, ciddi olarak değerlendirilmemiştir. Resmi istatistiklerde çok önemsiz olarak gösterilen, yetersiz ve dengesiz beslenme, tetanoz, kızamık, kansızlık, ülkedeki ölümlerin en önemli nedenleridir. En sık görülen hastalıklar, yine yetersiz ve dengesiz beslenme sonucu ortaya çıkan hastalıklardır. 1965-76 yılları arasında her 3 Nikaragualı çocuktan 2'sinde beslenme yetersizliği olduğu saptanmıştır. Ayrıca tüm Latin Amerika ülkeleri arasında, aynı süre içinde beslenme yetersizliğinin en hızlı arttığı ülke (yüzde 105 ile) Nikaragua'dır.

SANDİNİSTA'LARIN SAĞLIK ALANINDAKİ ALTERNATİFLERİ VE "SEÇİM"

Bu olumsuz miras karşısında, yeni Nikaragua hükümeti, ölüm ve hastalıkların mümkün olduğunca azaltılmasında temel gerekliliğin, devrimin teminatı olan halk örgütlenmesinin güçlendirilmesi olduğunu benimsemiştir. Hükümet, sağlık politikasını oluştururken, elindeki kıt kaynakların kullanılması konusunda birçok alternatif ile karşı karşıya gelmiştir.

Sandinista'ların karşısındaki alternatiflerden biri, özellikle çok kompleks ve "bilimsel düzeyi yüksek" hastaneler çerçevesinde ele alınan sağlık örgütlenme biçimidir. Bu hastanelerin, ileri tıbbi teknoloji düzeyine ve modern ilaçlara, donanımlara ve uzmanlara gereksinim göstermesi sözkonusudur. Ayrıca bu tip bir yatırım, çok kısıtlı bir nüfusun katılımına olanak veren tıbbi-cerrahi temel üzerinde yükselecektir. Bu alternatifin gerçekleştirilebilmesi için, ülkede eksik olan teknolojinin, ilaçların, vb. teminde bir dışa bağımlılık oluşacağı ve ortaya çıkacak durumun, Somoza döneminde kinden farklı olmayacağı nedeniyle, pek itibar görmemiştir.

Diğer bir alternatif, ülkenin kaynaklarının daha çok kitlesel katılıma olanak veren, küçük sermaye yatırımına gerek duyan ve dışa bağımlılığa neden olmayan, "emek-yoğun" bir sağlık ağına harcanmasıdır ki, bu uygulamaya başlanmıştır. Böyle bir strateji, beslenme yetersizliği, aşılama ile önlenebilir hastalıklar, ana-çocuk sağlığı sorunları, sıtma, tüberküloz gibi hastalıklarla toplu olarak ve hızlı bir şekilde uğraşma işlevini yüklenen "maliyet-etkin" bir yoldur. Bu tip yatırımın fazladan kazancı, Nikaragua'nın muzaffer halkının politik olarak güçlenmesi ve teknik olarak eğitilmesine olan katkısıdır. Halkın sağlık sorunlarının çözümlenmesi -ilkönce basit olanların, daha sonra kompleks olanların- sürecinde, bizzat bu sürece katılımları ile teknik işlevlerini yerine getirmeleri ve devrimin hayatiyetinin teminatını oluşturmaları, olanaklı olacaktır. Açık politik yararının yanı sıra, bu ikinci alternatif daha ekonomiktir. Managua'daki 1500 kişilik nüfusa hizmet götüren bir sağlık biriminde, çeşitli sağlık hizmetlerinin sunulmasının -ki, bunlar esas olarak aşılama, çocuk bakımı, tüberküloz, sıtma, ve epilepsi gibi kronik hastalıkların tedavisi ve izlenmesi, beslenme yetersizliği olan çocukların diyetlerine temel besinlerin ilavesi, basit acil hastalıkların tedavisi, komplikasyonsuz doğumların yaptırılması, doğum ve ölüm kayıtlarının tutulmasıdır- bir kişi için yılda yaklaşık 5 dolara malolduğu belirlenmiştir.

TABLO 1.

	Resmi İstatistikler		Düzeltilmiş	
1. Doğurganlık (1973)	Binde	40,4	Binde	48,56
2. Ortalama yaşam süresi (1970-79)		52,9		
— Zengin Nikaragualılar		70,0		
— Yoksul kesim		40-45		
3. Kaba ölüm hızı (1969)	Binde	8,2	Binde	16,4
4. Bebek ölüm hızı (15938 ölüm) (1971)	Binde	45	Binde	121
(1973)	Binde	46	Binde	149
5. Bebek ölümü		3600		11000

(Sosyal sınıflar arasındaki farklılık çok yüksektir. Yoksul halk kesimlerinde ölümler 5-6 kez daha yüksektir.)

TABLO 2. Nikaragua'da kırsal-kentsel bebek ölüm hızı farklılıkları : (1966-67)

BÖLGE	Toplam Nüfusta Bebek Ölüm Hızı (1000'de)	Kentsel Nüfusta Bebek Ölüm Hızı	Kırsal Nüfusta Bebek Ölüm Hızı
NİKARAGUA	149	143	152
Jinotega	179	151	182
Zelaya	161	147	161
Granada	148	146	150
Leon	134	131	136
Managua	129	126	144

Bu gülünç denebilecek kadar miktar para, yalnızca ülkede yaygın olarak görülen hastalıkların etkin tedavisini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda, sağlık hizmetlerinin ve kuruluşlarının halk tarafından denetiminin güçlendirilmesi ile, devrime büyük destek işlevi görür.

Bu sağlık işlemlerinin, tüm Nikaragua'ya yaygınlaştırılmasının maliyeti yaklaşık 15 milyon dolardır. Diğer yandan, bir yaş altındaki tüm Nikaragua'lı çocukların diyetine bir süt ilavesinin yılda 6 milyon dolara malolacağı da hesaplanmıştır. Ve böyle bir girişim, herhangi başka bir alternatiften, daha düşük bebek ölüm hızı sağlayacaktır.

Söz konusu yatırımların, Somoza dönemindeki yatırımlarla, politik olarak devrimi güçlendirip güçlendirmediğinin bilinmesine katkı amacı ile kıyaslanması yapılmıştır. Tüm Latin Amerika'da olduğu gibi, Somoza döneminde de, farklı zamanlarda Nikaragua hükümetinin "uluslararası itibarı" için, uluslararası yardım örgütleri ile birlikte hazırlanmış veya onlara sunulmuş çeşitli projeler vardır. Bunlardan biri, Somoza'nın son sağlık bakanınca "tezgâhlanan"; annelere yapılacak sağlık eğitimi ile çocuk ve annelerdeki ölümlerin azaltılmasını amaçlayan projedir. Ancak belirtilen amacın aksine, araştırma "Somozosizm"in "refah" sistem'inin propagandasına dönüşmüştür. Doğal olarak bunun için, yapısal olarak "anti-sağlık" işlevleri olan, dolayısı ile rejimin "dışardan" destekçiliğini yapan uluslararası "danışmanlar"a belirli bir ödeme yapılması gerekmiştir. Araştırmanın maliyeti, 450 bin doları söz konusu "danışmanlar"a olmak üzere, 1 milyon 900 bin dolara gelmiştir. Oysa bu miktarlar ile, tasarlanan tıp programları çerçevesinde 900 bin Nikaragualıya hizmet edilmiş olacaktı.

İktidarın alınmasından hemen sonra, devrimci hükümet, modası geçmiş olduğunu ileri sürdüğü hastanelerin modernize edilmesini önermiştir. Temel olarak doğru bir önerme olmasına karşın, varolan koşullarda ulusal sağlık düzeyinin düzeltilmesiyle nesnel bir ilişkisi yoktur. Bu önerinin, tüm Nikaragualılar için yerine getirilmesi -ki, ancak uluslararası kredilerle olanaklıdır- 150 milyon dolara malolacaktı. Her Nikaragualı için 60 dolar demek olan bu maliyete, hastane hizmetleri, çalışan personelin ücretleri, eğitim masrafları, vb. dahil değildir. Kısaca, yüksek maliyetli ve kompleks hastanelerin, asıl sorunların hastanelerin dışında olduğu ülkelerde, sağlık için amaca zararlı diye nitelendirilebilecek işlevleri vardır. Bu tip yatırımlar, kitleleri en çok baskılayan sağlık gereksinimlerine ayrılması gereken, ülkenin kıt kaynaklarının saptırır. Genelde kıt olan kaynakların, bu "beyaz fillerin" muhafazasında kullanılması, gerçekte, hastalık ve ölüm hızlarını artırır. Çünkü kökenleri sosyo-ekonomik olan ve çevresel koşulların neden olduğu, hastalıkların hastanelerde tedavi edilmesinden ancak nüfusun belirli bir kesimi yararlanabilecektir. Bunun yanı sıra, tedavi edilen hastanın, yeniden hastalığı üreten çevreye dönmesi sonucu, hastalığın yinelemesi ve etrafa yayılması kolay olacaktır.

Hükümetin sağlık alanında bir diğer önerisi, az nüfuslu bir Nikaragua'nın, daha çok besin ihracatı yapabileceği "ekonomist" yaklaşımı ile, ulusal doğum hızını azaltmak amacı ile, tasarlanmış az ya da çok zorunlu, aile planlaması programlarının geliştirilmesi idi. Temelinde "neo-Maltus'çu" teorilerin yattığının kanıtlanması ile, programlar terkedilmiştir. Ancak, fazla nüfus sorununun gelecekte çözümlenmesi için, bir takım girişimlerin gerekli olduğuna karar verilmiştir. Bunun da ancak, sosyal gerçeklikten tecrit edilmiş tepeden inme yöntemlerle değil, toplumun sosyal örgütlenmesinin bir sonucu olacağı -Küba örneğindeki gibi-, dolayısı ile programların bu gerçeğe uygun hazırlanması gerektiği benimsenmiştir.

Öyleyse sağlık sorunlarını, politik temeli güçlendirerek çözmek isteyen "yeni" hükümet, hangi çözümleri benimsemelidir? Yanıtı teorik olarak, kolay sayılabilecek, ama uygulamada zor bir soru. Ancak şu da bilinmelidir ki, Nikaragua'daki sağlık durumunu "kötülüğü"nün kaçınılmaz olmadığı anlaşılmıştır. Bu konuda, askeri saldırı ve ekonomik ambargoların hedefi olan "azgelişmiş" Küba örneğinin büyük katkısı olmuştur. (Halkın temel gereksinimleri konut, sağlık, beslenme ve işin sağlanması ile ortalama yaşam süresinin 70'e çıkartılması, bebek ölüm hızının binde 20'lere indirilmesi böylece politik yapılanmaya destek sağlanması...)

Ayrıca, Nikaragua insanının önünde, sağlık alanında iyi işler yapabilmiş ya da yapma çabasında olan Küba, Angola, Mozambik, Gine Bissau, Tanzanya, Vietnam, vb. "azgelişmiş" ülke örnekleri vardır. Bu ülkelerin sağlık alanındaki başarıları, "sağlık endüstrisi"nin ve uluslararası kurumların "öğüt"lerini "itaatkâr" olarak yerine getiren azgelişmiş ülkelerden oldukça farklıdır. Ayrıca, sağlık alanında -Nikaragua'lıların da kısmen yaşadığı- uluslararası dayanışma da vardır. (Çeşitli Afrika ve Asya ülkelerinde, ulusal gereksinimlerin sağlanmasının yanı sıra bulundukları ülkelerin hekimlerini ve sağlık personelinin eğitilmesinde görev alan Küba'lı hekimler; devrim öncesi FSLN'ye yardımcı olan Kosta Rika, Meksika, Honduras'lı hekimler, Arjantin ve Uruguaylı "sürgün hekimler" buna örnek olarak gösterilebilir.)

Nikaragua Devrimi, toplumun ilerletilmesi ve ülkenin savunulmasındaki mücadelede cesaret ve yaratıcılığa sahip, kendi gereksinimlerinin bilincinde bir insan tipi yaratmıştır ki, bu insan tipi Nikaragua devriminin "sigortası"dır.

Belirtilmesi gereken bir özellik de, Somoza devrilmeden önce birçok yerde, Sandinista'ların yönetimi ele geçirerek, sağlık konusunda da girişimler yapmalarıdır. Hükümetin ve halkın, deneyimlerinden çıkardıkları dersler sonucu, bu konuya "aşina" olmaları, ülkede etkin bir halk sağlığı planının yaratılabilmesinde büyük kolaylık sağlamıştır. Nikaragua halkı ve yönetim bilmektedir ki, sağlık alanında ve diğer toplumsal alanlarda belirli iyileştirmelerin yapılması için, öyle çok büyük ve pahalı yatırımlara gerek yoktur ve çok basit, somut buna karşın örgütlü ve halkın katılımının sağlandığı çalışmalar bu konuda temel alınmalıdır. Bu bağlamda Nikaragua'da halkın temel sağlık sorunlarının çözümlenmesinin, "temel sağlık hizmetleri örgütlenmesi" çerçevesinde ele alınması gerektiği benimsenmiş ve buna uygun çalışmalar başlatılmıştır. Öyle görülüyor ki, Nikaragua'nın uyguladığı sağlık politikası, yakın süreçte, diğer Latin Amerika ülkelerine "örnek" olacak niteliğe ulaşacaktır...

* Nikaragua'nın sağlık durumu ile ilgili istatistikler; WHO, CELADE (Latin Amerika Demografik Merkezi) verilerinden alınmıştır.

Ateş altında

Her şey sıcak bir Temmuz günü noktalandı sanılıyordu. Oysa Nikaragua halkı için birçok şey yeni başlıyordu. Zafer kazanılmıştı ama, devrim için verilen savaşım henüz bitmemişti. Bugün de bitmediği gibi. Kavurucu bir yaz günü kendisi için her şeyin bitmekte olduğunu sezinleyen ve ABD'den gelecek olan silah ve para yardımına son umutlarını bağlayan Somoza; başkentini bombalamaya başlamıştı. Kentler sokak sokak savaşıyor, yoksul halkın her gün yüzlercesine alışık olduğu ölüler, yıkık duvarları, yanan evleri, arabaları ile sokakların görüntüsünü tamamlıyordu. Bu sokaklar, parçalanmış cesetler fotoğraflarda donuklaşıyor, TV kameralarına çekiliyor, gözünü Nikaragua'ya dikmişdiinya kamuoyunun ilgisine sunuluyordu. İşte başkentin en lüks oteline doluşmuş olan yabancı gazetecilerin görevi uluslararası haber ajanslarına devrimin son günlerini belgelemekti. İçlerinden birinin, bir amerikalı gazetecinin yaptıkları ise sadece belgelemekle kalmıyor, devrime katkıda bulunmaya dönüşüyordu.

Bu sezon sinema seyircisi çok kısa bir dönem içerisinde gösterime sunulan ve nedense sinema eleştirmenlerimizce de üzerinde pek durulmayan bir filmi izleme olanağına kavuştular. Yönetmenliğini Spottiswoode'un yaptığı ve başrollerini Nick Nolte, Joanna Cassidy ve Gene Hackman'ın paylaştıkları "Ateş Altında", Nikaragua devriminin son günlerinde yabancı gazeteciler ve devrimin son sıcak günlerinde halkın Ulusal Muhafızlara karşı koyuşu olay örgüsü üzerine kurulmuş bir film. Nick Nolte filmde çektiği fotoğraflarla dünyada yankılar uyandıran ve devrimin gidişine yardımlarda bulunan foto muhabirini başarıyla canlandırıyor. O günlerde yalnızca yabancı gazeteciler bulunmuyor Nikaragua'da. Somoza'nın Sandinista gerillalarını yok etmesinde her türlü yardımlarını esirgemeyen Amerikalı danışmanlar, CIA görevlileri ve amerikan paralı askerleri de savaşı kazanmaya çalışıyorlar. Fakat aynı amaç için birlikte oldukları Somoza ile tek bir farklılıkları var: Somoza'nın sonu aynı kaderi paylaştığı diktatörlerden hiç de farklı olmazken, amerikalılar hep birlikte yeni yerleşim alanları buluyorlar Tayland gibi, El Salvador gibi. Daha pekçok örnekleri gibi.

"Ateş Altında"da amerikan paralı askerlerinin emirleri CIA görevlilerinden nasıl aldıkları, kitle katliamlarının gösterildiği bir sahnede seyirciye sunuluyor. CIA görevlisinin çoğunu amerikalı gazetecilerin çektiği fotoğrafların filmlerinden oluşan belgelerle kitle katliamlarının oluşmasına nasıl 'dolaylı' olarak yardımcı olduğu gösteriliyor. Filmde bunun için seçilen iki tip de çok başarılı. Somoza'nın sevgilisi Panama güzelini Somoza ile birlikte kullanan Fransız asıllı CIA görevlisi ve paralı asker Oates.

Dönemin ABD Başkanı Carter'ın artık halkın desteğini tamamen yitirmiş Somoza'yı desteklemesinin ABD'nin de prestijini sarsacağı düşüncesinde olması silah ve para yardımını geciktirmesine neden olurken, Somoza'nın son çırpınışları onu ve Ulusal Muhafızlarını da fazlaca tedirgin ediyor. Öyle ki filmde Ulusal Muhafızlarca öldürülen TV muhabiri Alex Grazier'in (Gene Hackman) Somoza tarafından amerikalılardan da gizlenerek Sandinist gerillalarınca öldürüldüğü dünyaya ilan ediliyor.

Sonuç ise, halkın tümünün varı yoğu, herşeyi ile devrimi kazanmak için mücadeleye girişirken, sahip olduğu ina.ın başarıya ulaşmasıdır. Haklı olanın her zaman kazanmasıdır.

Orta Amerika'da Devrim

GUATEMALA

"Özel Görev Birlikleri" işbaşında

14 Mart 84 günü Guatemala'daki haber ajansları, Guatemala Sendikalkalan Birliği Başkanı Alvaro Rene Sosa Ramos'un, güvenlik güçleri tarafından yakalanmak üzereyken, Belçika Büyükelçiliği'ne sığınarak korunma isteğinde bulunduğunu bildirdiler. Ramos gerçekten de "güvenlik" güçlerine yakalanacağını anlayınca mı sığınmıştı Belçika Büyükelçiliği'ne? Kuşkusuz hayır.

Ramos, 11 Mart günü başkentin en işlek caddelerinden birinde yürürken, kaldırıma yanaşan üç "sivil" araçtan inen silahlı kişilerce kaçırıldı. Bunlar, kendilerine *"Kabil'ler"* (kardeşini öldüren dinsel kahraman) adını veren, Guatemala ordusunun "Özel Karşı-Acil Görev Birlikleri"ne ait görevlilerdi.

Ramos derhal işkenceye alındı. Ayaklarından tavana asılarak yüzü ve vücudu tekmelendi, elektrik verildi ve dövüldü. İşkence sırasında ona gösterilen ya da adı verilen birçok kişiyi tanıması istendi. Bunların arasında Ulusal Öğretmenler Cephesi Başkanı Silvio Matricardi Salam ve sendika liderlerinden Samuel Amancio Villatoro da vardı. Ramos'un kimseyi tanımadığını söylemesinde ısrar etmesi üzerine başka bir yol denendi. Aynalı camlarla kaplı bir araca bindirilerek, üzerinde büyükelçiliklerin de bulunduğu, kentin işlek caddelerinden birinde bir gezintiye çıkarıldı. Amaç Ramos'un tanıdığı kişilerin belirlenmesiydi. Bu arada cadde üzerinde çıkan küçük bir olaya müdahale etmek üzere görevlilerin arabadan inişini iyi kollayan Ramos, elleri bağlı olduğu halde araçtan atlayıp önüne ilk çıkan kapıya, yani Belçika Büyükelçiliği'ne daldı. Arkasından açılan ateş sonucu biri kalp bölgesi olmak üzere üç yerinden ağır yara almasına karşın kapıdan girebildi. Ramos, Belçika ve Venezuella büyükelçiliklerinin diplomatik koruması altında tedavi edilerek, Kanada'ya sığındı.

Sosa Ramos aynı zamanda Guatemala tarihinde bu yolla kaçırılıp sağ olarak kurtulan ilk sendikacı olma özelliğini de kazandı. Aynı gün (14 Mart) öğretmen Salam'ın cesedi Escuintla'nın dış mahallelerinden birinde bulundu. Villatoro ise hala "kayıp".

***

Bu arada Guatemala'da yönetime karşı mücadele eden Guatemala Ulusal Devrimci Birlik Örgütü'ne bağlı ORPA gerillaları, 2 Nisan'da, içinde ordu bilgisayar merkezinin de bulunduğu Başkanlık Şeref Kıtası garnizonuna giriştikleri saldırı sonucu, gerek askeri, gerek (bilgisayar da içinde olmak üzere) teknik donanıma ağır hasar verdiler.

Bilindiği gibi Guatemala ordusu askeri ve teknik alanda büyük ölçüde İsrail teknolojisi ve danışmanlığına dayanıyor.

HONDURAS

Yoksulların askerleştirilmesi

ABD, Nikaragua ve El Salvador'a karşı müdahalesini kolaylaştırmak için Honduras'ı silahlandırıyor. Nikaragua sınırındaki bu küçük Orta Amerika ülkesine milyonlarca dolarlık silah ve askeri malzeme ile binlerce Amerikan askeri ve danışmanı gönderildi. Bu yardım, Reagan yönetiminin, Sandinista Halk Devrimi ile El Salvador ulusal kurtuluş hareketini yıkma planını açıkça kanıtlıyor.

Honduras ve El Salvador'daki yönetimler ABD'nin bu askeri planlarına alet oluyorlar.

"Grenadier 1" diye adlandırılan bu manevralar, Reagan yönetiminin, El Salvador ile Honduras arasında 1969 yılında çıkan eski ve derin anlaşmazlığı, bölgedeki emperyalist amaçları için ortadan kaldıracağını gösteriyor. 15 yıl önce birbiriyle savaşan bu iki ülke bugün ABD'nin çıkarlarını korumak için Sandinista askerlerini, Nikaragua ve El Salvador halklarını öldürmeye hazırlanıyor. Harekatın başında, 1969 yılında San Salvador'u bombalayan Honduras hava kuvvetleri komutanı General Walter Lopez bulunuyor.

"Grenadier 1" de kullanılacak ABD birliği ve silahları, Honduras'a Hercules C-130, Galaxy C-5 ve C-141 uçakları ile geldiler. Ayrıca Honduras'ın Atlantik yakasına 80 helikopter, silah ve malzeme yüklü bir gemi de demirledi. Manevralarda 1500 ABD, 3000 Honduras ve 1500 El Salvador askeri yeralıyordu.

Manevralar 1 Nisan'da ABD-El Salvador sınırında başladı. İkinci aşaması Haziran'da başlayan manevralar ABD'nin Nikaragua sınırına 20 kilometre uzaklıktaki Jamostran'da yapacağı operasyonlarla son bulacak.

Haber ajansları, ABD'nin büyük yük ve modern savaş uçaklarını kullanabilmesi için Honduras'ta 13 havaalanı inşa edildiğini bildiriyor.

Bu planlarla bağlantılı olarak, geçtiğimiz günlerde ABD Hava Kuvvetleri Komutanı General Charles Gabriel Honduras'ı ziyaret etti. Kore ve Vietnam'da bozguna uğrayan general, bu kez başarmak için Reagan yönetiminin Honduras'a tüm yardımı yapacağını söylüyor.

Reagan yönetimi, hastalık ve yoksulluk çeken Honduras halkına, Nikaragua ve El Salvador'lu gerillalarla savaşması için milyonlarca dolarlık silah ve askeri malzeme, asker ve danışmanlar gönderiyor. Nüfusunun yüzde 72'si yetersiz beslenmeden hastalanan ve ölüm oranı Latin Amerika ülkeleri içinde üçüncü sırayı alan Honduras'ta, nüfusun yüzde 30'u işsiz. Enflasyon oranı yüzde 40'ın altına düşmeyen ve hükümetlerin fiyatları artırarak, önlemler almaya çalıştığı bir küçük Orta Amerika ülkesi Honduras.

DOMINIK

Gösteriler kanla bastırıldı

Geçtiğimiz haftalarda, Orta Amerika'nın küçük ada cumhuriyeti Dominik Cumhuriyeti'nde, büyük gösteriler ve şiddetli çatışmalar oldu. Olayları bir ölçüde günlük basından da izledik. Bilindiği gibi, IMF tarafından dayatılan önerilerin hükümet tarafından kabul edilmesinden sonra, büyük protesto gösterileri düzenlendi. Gösteriler, polisin kanlı biçimde bastırmasıyla, 62 ölü, 157 yaralı ve 4358 tutuklama ile son buldu.

Protesto gösterileri, 23 Nisan'da başkent Santa Domingo'da, ikinci büyük kent Santiago'da ve Bonao, Nizao ile birlikte yirmi kentte patlak verdi. Gösteriler öylesine kanlı oldu ki, kısıtlı ilaç ve malzeme ile artan sayıda ilk yardım gereçlerinin yetersiz kalması sonucu hastanelerde oldukça dramatik görüntüler yaşandı. Kan bağışı için sürekli çağrı yapıldı.

Ülkenin en önemli beş ticaret sendikası tarafından başlatılan 24 saatlik eylemin sonunda, hükümete, en düşük ücretin yaklaşık 70 dolar olmasının da aralarında bulunduğu, bir dizi isteğin kabulü için bir hafta süre tanındı. Protestolar, temel ihtiyaç maddelerinin fiyatlarındaki artışa karşı olduğu gibi, IMF ile henüz imzalanan anlaşmaya karşı da bir tepki niteliğindeydi.

Hükümet, IMF ile yapılan anlaşmanın sonucu olarak ekmek, yağ, şeker, süt ve diğer temel ihtiyaç maddelerine büyük zamlar yaptı.

Kurşunlara hedef olan bir genç.

Pahalılık hızla büyüdü. Fiyatlar yükselmeye başlayınca, binlerce insan sokağa döküldü. Ordu ve polis birlikleri halkın üstüne gitti. Dominik kilisesi, protestoların haklılığını kabul etti, ancak yağma ve yakmaları onaylamadığını bildirdi. Devlet Başkanı Salvador Jorge Blanco, silahlı Kuvvetler komutanlarıyla yaptığı görüşmelerden sonra, hükümetin karışıklıkları önleyecek güçte olduğunu açıkladı.

Öte yandan Dominik gazeteleri, öldürülenlerin birçoğunun, askerler tarafından evlerinden alınanlar olduğunu belirten ayrıntılı raporlar yayımladılar. Ticaret sendikası liderleri ise, zamlar geri alınmadığı takdirde, genel bir eyleme girişeceklerini belirtiyorlar.

Karikatür : NUEZ

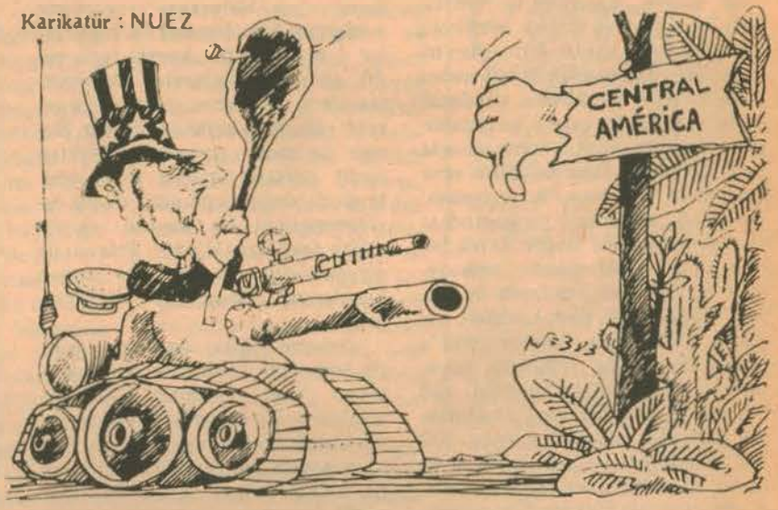

Yazın kitap okunur mu okunmaz mı

Mehmet İzer

Öğrenciler içinde yaygın bir eğilim vardır. Tatil döneminde, kış aylarında yapamadıklarını yapmak eğilimi. Bunun da başında "okumak" gelir. Okulların açık olduğu aylarda bu düşünülür, bu konuşulur.

Sonra, yoğun sınavları izleyen günlerde öncelikle yılın yorgunluğu atlatılmaya çalışılır. Bu birinci ertelemedir. Hele, yazın geçici işlerde (var mı?) çalışmak zorunda olan, köyüne dönüp tarlaya girenler için ertelemeler somut gerekçeler de kazanmış olur.

Ardından ikinci bir engel kendisini gösterir. Yıl boyu aynen giysi ya da yiyecek pazarlaması kurallarına uygun biçimde pazarlanmış kitaplardan birisi alınır. Kapakları da albenilidir. Açılır ilk sayfalar, o da ne, göz kapaklarına sanki tonlarca ağırlık bağlanmış. Okunamıyor, okunan sayfalar anlaşılamıyor. Olmadı. Bu yaz da ne kadar heveslenilmişti oysa ki, ne çok okunacaktı. Okunamadı.

Yeni bir umut daha var. Becerebilenler için tatile gitmek, orada, o güzel dinlendirici yerde "kitapları, deniz, kum, güneş ve o" başbaşa, ne güzel bir hafta bekliyor onu. Gidilir, ilk yorgunluğun atılmasını beklenmedik bir olay, onu da beklenmedik bir "güzellik" izler. Yine olmadı, okunamadı.

Oysa, dergiler nasıl da ağız birliği etmişlercesine haziran sayılarını "tatilde ne okunur" konusuna ayırmışlardır. Nasıl da yeni bir yiyecek ya da giyecek pazarlanırcasına bir takım kitaplar pazarlanmıştır.

Yazın kitap okunmaz

Okunmaz, çünkü kışın da, baharda da okunmaz. Daha açıkçası kitap okunmayan ülkemizde yazın da kitap okunmaz. Bundaysa şaşılacak hiçbir şey yoktur. En fazla basılan kitap beşbin basar ilk basımında, becerilirse onu bir baskı daha izler. Ya da çok iyi pazarlanmışsa iki baskı daha. Ama ortalaması üç bindir. Yani üç bin basılır, bin tanesi ilk altı ayda alınır, bin tanesi şansı varsa bir yılda biter. Geriye kalanıysa anadolu kitapçılarının raflarında sırttan görünür biçimde uyur gider. İlk satıları genellikle evde bekler, gene okunmaz. Kısacası okunmaz.

Buna hemen verilen klişe bir yanıt vardır. Kitap pahalı bir şeydir, nasıl güç yetsin. Doğru, öyledir. Üstelik de altı ay içinde yüzde yüz daha pahalanması için maddi kaynağı da yaratılmıştır. Kağıda ardı ardına zam yapılmıştır. Ama düşünülür mü ki, bu zamları yapan "yönetenlerimiz", zamları en azından bizim bu kitap almayan, okumayan yapınıza olan "sınırsız güvenleri" ile yapmaktadırlar ve yapmaya da devam edeceklerdir. Tıpkı temel gıdalara ve gereksinimlere yaptıkları zamlarda "sınırsız güvendikleri" sabrımız gibi.

Oysa ki, ülkemizde kitap okunur, üstelik okunan kitaplar pek zam da görmez, tüm kağıt ve basım girdilerinin artmasına "cansiperane" göğüs geren basın tekellerimizin basıp pazarladıkları beyazlı, pembeli, sarılı diziler okunur, yazın da, kışın da. Evde, işte, okulda, taşıtta, parkta, her yerde ve her zamanda okunur.

O zaman kimi yargılarınızı yeniden gözden geçirmenin zamanıdır. Kitap okumamanın gerekçelerini aşıp nedenlerini bulmanın ve yoketmenin zamanı geçmektedir bile.

İşte birkaç yaygın gerekçe:

Kitap çok pahalı,

Kitaplar için yeterli tanıtma yok, seçme zorluğu engele dönüşüyor,

Kütüphaneler işlevsiz ve ölü..

Peki nedenler:

Ana babadan geçen bir alışkanlık yok,

Okullarda "okumak", destek görmemesinin yanında engelleniyor,

Eğitim sistemi ezberciliğe dayandığı ve araştırmaya yöneltmediği için kitap uzak ve soyut bir kavram olarak kalıyor..

Ne yapmalı, bu sorunu nasıl aşmalı. İşte tümüyle kişisel beceriye ve yaratıcılığa kalmış bir iş. Ama gene de önerilebilecek bir kaç şey bulunabilir.

Öncelikle bilinmelidir ki, bilinçsizce okumaya başlamak, okumama alışkanlığını kesinleştirmekten öteye sonuç getirmez. Bunun için, ne nedenle, ne için okumak sorularının yanıtlarının öncelikle net biçimde bulunup çıkarılması gereklidir.

Programsız okumak, yani yaygın deyişiyle "abur cubur" okumak da sonuçta okumamaya gider. Kitapla yeni tanışanların mutlak programlı biçimde işe soyunmaları gerekir.

Boş zamanlarda kitap okunmaz. Tıpkı okul eğitimi gibi bir sistemle,bir iş anlayışıylave günün her saatinde kitap okunur.

Mutlak amaçlı ve sonuç almak için okunur. Geçici bir "zevk" için, o günlerde üzerinde çok söz edildiği için, çevreden geride kalmamak için kitap okumanın sonucu olsa olsa temelsiz ve birkaç kelimeyi aşmayacak boyutta bir bilgi birikimi sağlar, o da belleğin silinen bölümlerine yerleşir.

Üstelik bilim olmadan sanat olmayacağı bilinmiyorsa, kitap okumak, aslında okumamaktır. Salt şiir, öykü okumaktan "hoşlanan" insanların, beyazlı pembeli kitaplardan "hoşlananlardan" farkları yalnızca kendilerine verdikleri sıfatlardadır. Konu edindiği dönemi genel çerçevesiyle olsun bilmeden, örneğin Fransa'nın 18. yüzyılına ait romanları okumak, örneğin Rus klasiklerini okumak, (en azından kitapların yazın değeri için bile okunmuyorsa) düşünülürse beyazlı pembeli dizileri okumaktan pek de farklı değildir. Genel bir felsefe bilgisi olmadan, örneğin adı çok edil'riyor diye, Diderot'un herhangi bir yapıtını alıp okumak da aynı yere ulaşır. Ya da nedir, kimdir, ne zaman yaşamış, neler düşünmüş gibi temel bilgileri edinmeksizin, sözgelişi alıp bir Kafka "okumak", çoğu kez beşinci sayfada kitabı bırakmaktır.

İlk adımlarda yaşanan başarısızlıkları, "bunu anlayamıyorum"ları akılcı biçimde aşmak, sözgelişi anlaşılamayanı anlayabilecek bilgiye ulaştıracakları okuyarak, başlananı yarıda kesmemek önemlidir. Yoksa ilk başarısızlıklar kısa sürede kalıcı başarısızlığa dönüşür.

Ne yapmalıya ilk söylenebilecekler kısaca bunlardır. Gerisi kişinin becerisine, yeteneğine ve başarma gücüne kalır. Ama başarı kazanılırsa görülecektir ki, okumamanın gerekçeleri birer birer silinmiş, nedenleri ortadan kaldırılmıştır. Artık kışın, derslerin en sıkışık olduğu günlerde bile okunmaktadır, dahası okula binbir engel aşılıp ders dışı saatlerde okunmak için kitaplar götürülmektedir. Canlı bir değiş tokuş oluşmuş, yani yaşayan kütüphaneler kurulmuştur, resmilerinin inadına. Kitabın pahalı bir meta olması engeli aşılmıştır; okunuyor, okunuyordur.

İşte şimdi yazın kitap okunur. Hem de güldür güldür.

Yazın bu kitaplar okunur!

YAŞAM YOLU

Anton S. Makarenko
Türkçesi: Ş. Yeğin, Payel yayınları, Mart 1984, birinci cilt.

Unutturulmaya çalışılan bir kitap var karşımızda.

Eğitimle uğraşan birisinin bu kitabı okumamış olması düşünülmemeli. Bir gencin, bir ana babanın okumaması düşünülmemeli. Üzerinde toplantılar düzenlenmeli, tartışmalı, sonuçlar çıkarılmalı; en küçük toplumsal birimden, en genişine.

Makarenko'nun 1920'de devrimin hemen ertesinde, savaş ve içsavaş yıllarının sonucu çığ gibi çoğalmış "suçlu çocuklar" için bir topluluk kurma göreviyle işe koyulmasının destanıdır, kitap. Topluluğa Gorki adını verir. Yıllar geçer bu arada yerleşik ve kuramsal eğitimle ilgili bir sürü bilgi altüst olur. Büyük tartışmalar neden olur. Geçen yıllar topluma kazandırılmış, hem de nitelikli işgücü olarak kazandırılmış, örnek insan olarak kazandırılmış yüzlerce, binlerce genci verir Sovyetlere. Yeni bir eğitim biçimini de tüm dünyaya.

Okunmalı, yeniden yeniden okunmalı. Gelecek yıl bir kez daha ve sonrasında da. Çünkü anlatımı da, olayları da o denli güzel ki ilk okunuşta pekçok şey kaçıveriyor gözden. Oysa en ufak kırıntısına bile yazık olabilecek bir kitap bu.

SAF ŞİİR YOKTUR
De Yayınları

Ülkemizde özellikle son iki üç yıl içinde çok fazla şiir yazıldığı ve de yazılmakta olduğu bir gerçektir. Ancak aynı oranda 'iyi şiir' yazılıp yazılmadığı kuşku götürür. Bu kadar çok şiir arasında sağlam, güçlü şiirlerin az olmasının en önemli nedenlerinden birisi ülkemizde şiir üzerine, şiiri anlatan, şiir kuramını belirleyen yayınların azlığı olmalı. Böyle yayınların azlığı nedeniyle yazılan şiirlerin bir çoğu sıradan ürünler olarak ortaya çıkıyor. Daha da önemli bir sonuç, şiir alanında oldukça yanlış, sakıncalı görüşler kendilerine yer açabiliyorlar.

İşte De Yayınları'nın 'Saf Şiir Yoktur'u bu boşluğu bir yere kadar doldurabilecek bir kitap. Yaşamlarıyla toplumculuklarını kanıtlamış,dünyanın tanıdığı beş ozanın, Mayakovsky, Eluard, Brecht, Aragon, Neruda'nın yazı ve konuşmalarından oluşan kitaptan öğreneceğimiz çok şeyler var.

Ülkemizde benzer yayınların daha da artması dileğiyle okurlarımıza öneriyoruz.

YAZARIN SORUMLULUĞU

M. Şolohov
Türkçesi, Eser Yalçın De Yayınları, 1984

Yazarın okurlarının yalnızca "Durgun Don"la değil oldukça yakından tanıdıkları, yüzyılımızın büyük yazarı Şolohov'un çeşitli toplantılarda yaptığı konuşmalardan derlenmiş önemli bir el kitabı.

Şolohov bir kongrede, bir toplantıda, bir açılışta, bir yıldönümünde konuşuyor. Eleştiriyi tanıtıyor okurlara, yazarın sorumluluğunun ne denli geniş olduğunu tanıtıyor. Bir bakıyoruz, bir parti kongresinde kürsüde, tarım bakanını almış karşısına yeni doğmuş buzağıların plan eksikliği nedeniyle üstleri örtülmemiş ağıllarının gerekçesini anlayamayacağını anlatıyor; aynı Durgun Don'daki güzelim uslubuyla. Bir bakıyoruz tüm dünya yazarlarına sesleniyor barış için, daha fazla geç kalmadan diyerek. Bir bakıyoruz, Ehrenburg'un nehir romanını izleyen ürünlerinin düşüş gösterdiğini söylüyor, bir bakıyoruz ödüllendirmelerde çizginin aşılmasıyla kimi yazarların koltuk değneğine gereksinir duruma geldiğini söylüyor.

Eleştiriyi öğretiyor bize, insanlara, geleceğe karşı sorumluluğumuzu öğretiyor, aynen Durgun Don

GERÇEKÇİLİĞİN EVRENSEL MİRASI

Anna Seghers
Çeviren : Ahmet Cemal,
De Yayınları

Geçtiğimiz yıl yitirdiğimiz büyük Demokratik Alman yazar Anna Seghers'in konuşma ve yazılarının bir bölümünün toplandığı bu kitap, Seghers'in ölümünden sonra dilimize kazandırılan ikinci yapıtı. Okurların, dilimize çevrilen Santa Barbaralı Balıkçıların Ayaklanması, Yedinci Şafak gibi romanlarından tanıdığı Seghers sadece ürün veren bir sanatçı olmamış, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Demokratik Alman toplumunun kurulmasında aktif görevler almıştır. Yaşadığı son güne kadar barış ve insanlık için uğraşılarını sürdürmüştür. Seghers'in öykü ve romanlarının yanında deneme dalında da başarısını kanıtladığını bu kitapta görüyoruz. Toplumcu gerçekçi bir yazar olarak Seghers'in geçmişin kültür ve yazın ürünlerine sahip çıkmamız gerektiği konusundaki düşünceleri, Evrensel bir kültür mirasında somutlanıyor. Özellikle Lukacs'a yazdığı iki mektubunda ki düşünceleri eleştiri, yöntem ve gerçekçilik tartışmalarına ışık getirecektir. "Sanatın gücünü bildiğimiz içindir ki, sorumluluğumuz bu denli büyük, "diyen Seghers'i daha iyi tanımak için dilimize kazandırılan bu kaynağı değerlendirelim.

BİRGÜZELLİK BİLİMİ OLARAK ESTETİK VE SANAT

M.Kagan, Çev. Aziz Çalışlar, Altın Kitaplar Yay.

Sanat ve estetik üzerine kuramsal yaklaşımlar getiren önemli bir yapıt Kagan'ın estetiği. Üstelik ulusal yazınımızda bu alanda büyük bir boşluk varken. Oldukça geniş kapsamlı olan yapıtın birinci bölümünde estetiksel değerler tanımlanıyor ve sanat yapıtları özelinden örnekleniyor. İkinci bölüm Sanat'a ilişkin. Burada, sanatın doğuşundan içeriğine, imgesel-düşünce yapısına dek geniş bir perspektif sunuluyor okuyucuya. Üçüncü bölümde ise sanatçı kişilik ve sanat yapıtı var. Son bölümde sanat ve toplum ilişkileri tartışılırken, toplumcu dünya görüşünün sanat yapıtı ile nasıl bütünleştiğini görüyoruz.

Her zaman gereksinim duyulacak kitap, akıcı ve yalın çevirisi ile zorlanmadan okunur nitelikte.

EDEBİYAT BİLİMİ

Gennadiy N. Pospelov,
Çeviren : Yılmaz Onay
Bilim ve Sanat Yayınları.

"Edebiyat Bilimi-1 ", iki Sovyet yazarın estetik incelemeleri ile birlikte, genelde sanat ve özelde edebiyat üzerine, dilimizde yayımlanan en önemli yapıtlardan birisi. Edebiyat ile ilgilenen bireylerin, edilgen değil üretken birer okuyucu olmaları, kuşkusuz ilgilendikleri yazınsal türün özel iletişim dilini, konusunu, diğer yazınsal türler ile ilintilerini, öz ve biçim etkileşimini ve yapıtın barındırdığı ideolojisini kavramaları ile gerçekleşir. "Edebiyat Bilimi" bu saydıklarınızı akıcı bir dil ile bilimsel bağlamda ortaya koyuyor.

GERÇEKÇİLİĞİN TARİHİ

Boris Suçkov
Çeviren : Aziz Çalışkan, Adam Yayınları

Estetik, sanat ve edebiyat (özelinde roman) üzerine oluşturulmuş kuramsal bilgiler ile roman sanatında gerçekçi düşüncenin gelişim sürecini inceliyor Suçkov. Bu süreci, farklı düşünce akımları ile sanat akımlarının roman üzerinde somutlanışı, biçim ve öz diyalektiği, farklı ulusların çeşitli tarihsel dönemdeki yazarları ve onların yapıtları bağlamında çözümlüyor.

Gerçekçiliğin Tarihi, toplumcu gerçekçi inceleme ve eleştirinin bir yazınsal ürüne nasıl yaklaşması gerektiğini somutlayan bir başyapıt.

BEN BİR FİZİKÇİYİM

Aleksandr Kitaygorodski
Çeviren: Osman Gürel,
Bilim ve Sanat Yayınları

Fizik ve matematik alanlarında ünlü bir bilgin olan A. Kitaygorodski, kendine özgü, çekici bir anlatımla şu sorulara yanıt arıyor: Fizik ilk çağlardan günümüze nasıl gelişmiştir? Fiziğin kimya, yer bilimleri, biyoloji, tıp, psikoloji ve dilbilimle ilişkileri nelerdir? Sağduyuya neden güvenmemek gerekir? Meslek seçiminde neler önemlidir? Telepati olanaklı mıdır? İnsanla makina arasında bir fark var mıdır? Bilimsel görev gezileri ve toplantılara harcanan para gerekli midir? Aristo'dan bugüne fiziksel düşünce nasıl değişti?.. Bilimsel bilginin güç görünen öğrenilmesi sürecinin bir alanında, zevkli bir yolculuk yapmak istiyorsanız, bu çok değişik fizik kitabına ilgisiz kalmayın.

ŞİİRLER

Yannis Ritsos,
Çeviren: Özdemir İnce,
Varlık Yayınları, 1983

Yannis Ritsos çağımızın en büyük ozanlarından biri. Sanatının gücünü, kendine yaşam yolu olarak da seçtiği özgürlük idealiyle bütünleştirmiş olmasından da geliyor bu büyüklük. Konuşur gibi yazıyor. Çoğu insana hiç de 'şiirsel' gelmeyen, sıradan, kaba saba sözcükler de, belli bir estetik yapılanma altında yer alıyor şiirlerinde. En iyisi bırakalım o kendi anlatsın şiirini:

"İşte bak, kardeşim sonunda öğrendik
konuşmayı
tatlı tatlı ve yalın konuşmayı.
Anlaşabiliyoruz şimdi-fazlası da gereksiz.
Ve yarın diyorum, daha da yalın olacağız
tüm yüreklerde, tüm dudaklarda aynı
ağırlığı edinen
sözleri bulacağız
adıyla anılacak herşey,
ve o tekiler gülümseyip "böyle şiirleri
biz de yüzlerce yazabiliriz" diyecekler.
Bizim de
İstediğimiz bu işte.

Çünkü şarkımız insanlardan ayrı yaşamak
için değil
kardeşim,
insanları birleştirmek için dir şarkımız."

Ritsos'u okumanızı öneririz.

FIRTINADAN SONRA

Howard Fast, Oda Yayınları.

Fırtınadan sonra, en yalın tanımıyla bir demokrasi savaşçısının öyküsü. Demokrasinin anayurtlarından denilen ABD'de demokrasi 'işlerine gelmediğinde' tekellerin yasaları nasıl işçi sınıfına karşı en kanlı, en baskıcı biçimde kullandıklarını, yabancı ülkelerle nasıl rahatlıkla savaşa girebildiklerini anlatıyor.

İşte Pete Altgeld böyle bir ülkede yargıç, daha sora eyalet valisi ve avukat olarak yoksul insanlardan, emekçilerden yana tavır alan bir demokrat. Onun neden bir demokrat olduğunu, demokrasi mücadelesinde ki yönetmelerini soluk soluğa izliyoruz. Yenilgilerden yılmayan, yenilgilerin nedenlerini çözümleyerek yeniden yeniden savaşa atılan Pete Altgeld'in ve tüm demokratların yaşamından dersler çıkarılması gerekiyor.

Tüm yaşamı, son nefesine kadar mücadele ile geçen Altgeld'in şu sözlerine kulak vermeli: "Kişinin mücadele içinde, ama yalnız mücadele içinde geliştiğini öğreniyorum.'

İMPARATORLUĞUN EN UZUN YÜZYILI

İlber Ortaylı,
Hil Yayınları, 1983

Bugünü anlamak ve değerlendirmek için, geçmişi tüm yönleriyle, en azından birçok yönüyle ve nesnel bir biçimde öğrenmek zorundayız.

Osmanlı İmparatorluğu'nun özellikle de son dönemlerindeki toplumsal ve siyasi bir çok gelişme günümüzde de sürdürüyor etkilerini. İlk "Modernleşme" hareketleriyle başlayan yenilikçi girişimler, ulusçuluk akımları, gelişmeye başlayan kapitalizmin iç ve dış dinamikler üzerine etkileri, bunlara karşı tepkiler ve İmparatorluğun yıkılmasıyla da tümüyle sona ermeyen bir ekonomik kargaşa ortamı.

Ortaylı, incelemesinde, İmparatorluğun 18. ve 19. yüzyıllar süresince yaşadığı toplumsal ve siyasal gelişmeleri ve değişimleri ayrıntıları ve belgeleriyle ele alınış.

Ayrıca liselerde önümüze sürülen 'tarih' bilgilerinin de ne derece sağlıklı ve doğru olduğunu yargılama olanağını buluyoruz bu inceleme aracılığıyla.

TÜRKİYE EKONOMİSİNDE BUNALIM

M. Sönmez, Belge Yayınları, İki cilt

Türkiye ekonomisi son yıllardan bu yana "ekonomik önlemler paketleriyle" ayakta tutulmaya, 'kurtarılmaya' çalışılıyor. Özellikle de çok partili döneme geçildikten sonra, dış yardımlar, uluslararası sermaye çevreleriyle ve ABD ile girişilen ikili anlaşmalar sonucu 'kökü dışarıda' bir nitelik kazanan bu önlem paketleri giderek daha da çok etkiliyor ve ağırlaştırıyor günlük yaşantımızı. Her önlemler paketi bir yandan egemen bloku parçalar, onu kendi içinde daha dar bir yapılanmaya yöneltirken, bağlantılı olarak, siyasal zorun da boyutlarını genişletiyor. Ekonomik zorun uygulanabilirliği oranında gündeme getirilen siyasal zor, bir yandan toplumsal muhalefetin gelişmesine (kendi amaçları dışında) neden olurken, bir yandan da görece 'bağımsız' görünen devlet ideolojisini yücelten ve devletin yeni dönemin gerekleri ve ekonomideki egemen kesimin talepleri doğrultusunda yeniden düzenlenmesini öngören bir operasyonu da gerektiriyor.

Bu bağlamda incelendiğinde, 24 Ocak kararları adıyla bilinen ekonomik önlemler paketinin niteliği ve boyutları daha bir açıklık kazanıyor kafalarımızda. Böylesi bir değerlendirme ise, Sönmez'in incelemesi için yapılabiliyor..

HEP ARANIZDA OLACAĞIM

Frederic Joliot-Curie'nin Yaşam Öyküsü
Güney Gönenç
Bilim ve Sanat Yayınları, Kasım 1983

Frederic Joliot-Curie... Yüzyılımızın en büyük fizikçilerinden biri.. Bilim adamının topluma karşı sorumluluğunun, yurtseverliğin, barışın simgesi.. İkinci Dünya Savaşında Fransa Ulusal Direniş cephesi'nin Başkanı.. Dünya Bilim İşçileri Federasyonu'nun ve Dünya Barış Konseyi'nin kurucusu ve Genel Başkanı.

Bu kitapta Joliot-Curie'nin radyoaktiflikten atom reaktörüne uzanan buluşları sergileniyor. Bu amaçla atom yapısı, elektron, proton, nötron, pozitron, yapay radyoaktiflik, çekirdek bölünmesi, atom enerjisi konuları kolayca izlenebilecek bir biçimde ve kısaca açıklanıyor.

Bu kitapta Joliot-Curie'nin Ulusal Direniş Cephesi Başkanı olarak Nazilere karşı yürüttüğü yiğit savaşı, Barış Hareketinin kuruluş ve gelişmesindeki unutulmaz etkinliklerini, çağımıza ışık tutan görüşlerini, onurlu ve örnek yaşamını (Hitler'den Truman'a, radyumdan atom bombasına uzanan) tarihsel perspektifi içinde izliyoruz.

Ucuz işgücü pazarı ya da uluslar arası çalışma kampları

• Nezih Tavlaş

GENÇLER, ÖĞRENCİLER Avrupa'da ve Amerika'da Uluslararası Gençlik Kampları Ucuz bir tatil, Yeni arkadaşlıklar, Kültür alışverişi.

Gazetelere verilen bu ve benzer ilanlarla, gençler çalışma kamplarına çağrılıyor. Kamp ları organize eden gençlik örgütü ve turların sayısının oldukça fazla olması, bu alanın kârlı olduğunu gösteriyor. Bu şirketlerin, yetkililerinin söylediği gibi, gençlere "hizmet olsun" diye açılmadığı kesin.

Çalışma Kamplarının amacı, tüm dünya gençleri arasında dostluk, kardeşlik ve kültür alışverişini sağlamak olarak belirlenmiş. Bu işin güzel ve de masumane yanı. Asılamaç; dünyanın dört bir yanından gelen gençlerin ucuz ve hatta bedava işgücünü kullanmak. Gençlere cazip gelsin diye, açık hava, değişik atmosfer, eğlenceler, şehiriçi geziler, piknikler ve dostluk lafları bol bol kullanılıyor şirket reklamlarında.

Yurtdışı Çalışma Kampları iki türlü; birincisi gönüllü olarak gidilenler, ikincisi ise para kazanmak için gidilenler. Birbirlerinden pek farkı yok bunların. Yani birincisinde, karın tokluğuna çalışıp, gösterilen yerde uyuyorsunuz. İkincisinde çalıştığınız yerden aldığınız para, yeme ve yatmanıza ancak yetiyor, böylece tekrar birinci şıkka dönüyorsunuz. Bunun birinciden farkı, kazandığınız parayı -eğer verirlerse- kısa bir süre de olsa elinize alabilmeniz.

Her yıl ortalama 500 kişinin yollandığı Çalışma Kampları hakkında kamuoyunun bütün bildiği; bu kampların yurtdışında olduğu ve bahçelerde çilek toplandığı. Kampların yurtdışında olduğu doğru ama, sadece çilek toplanmıyor, çalışma yelpazesi oldukça geniş. Rehabilitasyon (sakatlara yardım), meyva bahçelerinde çalışma, restorasyon, tanzim ve park düzenleme gibi işkolları bulunuyor. Siz bu işkollarından birine şirket tarafından atanıyorsunuz. Restorasyon ve tanzim sözcükleri çok geniş bir anlam içeriyorlar; istediğiniz anlamda kullanabilirsiniz. Artık bu "restorasyon" un altından yol yapımı mı çıkar, kanal açma işi mi, o, kamp organizatörünün ucuz işgücünü nerede kullanacağına bağlı. Yani kamp yöneticileri o yıl nereyle anlaşmışlarsa, sizi oraya "pazarlıyorlar".

Gençler yabancı ülke görme, gezme ve kültür edinme sevdasıyla tanımadığı ve tanımayacağı ülkenin dağlarında, kentten kilometrelerce uzakta, nitelikli bir işçinin yapacağı işleri yapıyorlar. Yatmaları için gösterilen yerlerde, bırakın insanı, bir hayvanın bile yatamayacağı, çalışma kamplarına katılanların bize aktardıkları. Kötü bir beslenme de. olayın üzerine tüy dikiyor. Gençlerin çalışmaları, "uluslararası ucuz işgücü pazarlayıcıları"nın, yani kamp organizatörlerinin ceplerini dolduruyor.

Görevli ve broşürler kampların bulunduğu bölgelerin kentin yakınında olduğunu söylüyorlar. Ama yakınlık kavramının ülkeden ülkeye değişebileceğini, "Kampçızede" Melih Vardar'dan öğreniyoruz. Melih 1982 yazında İngiltere'deki çalışma kamplarına katılmak için, Türkiye'deki gençlik örgütlerinden biriyle ilişki kurmuş. Ona, Londra'nın kıyısında bir çiftlikte açık havada çilek toplayacağını ve bunun için para verileceğini söylüyorlar. Londra'dan oldukça uzak, ıssız bir yerde, kapalı ve havasız bir imalathande hindi yolma işine atanmış Melih. Çalışmasının karşılığında verilecek olan parayı da alamadığı gibi, İngiltere'de görebildiği tek yer "hindi yolma" imalathanesi ve çevresi olmuş.

Gençlerin buradan gönderilmesi işine bakan şirketlerin sayısı -bizim bulabildiğimiz kadarıyla- 10'u aşkın. Çalışma Kamplarına gençleri bu örgütler yolluyor. Yollamaktan kasıt; gençlerin gidecekleri yerin adresinin ellerine tutuşturulması. Bir yetkili, "Çocuk değiller ya, gidecekler yeri bulurlar," diyor. Şirketler hiçbir harcamaya karışmıyorlar. Gidiş-dönüş yol paraları, pasaport ve vize işleri "müşteriler"e ait. Şirketler sizi Uluslararası Çalışma Kampları'na kaydettirip "belli bir miktar" para alıyorlar. Bu paranın karşılığında, her yerde geçerli, uluslararası bir kart veriliyor size. Bu kartlardan bazı şirketler birkaç tane veriyorlar; böylece evrensel bir boyut kazanıyor üyeliğiniz. Aldığınız kart küçük

ama, nelere kadir: Eğer çalışmalardan zaman bulup da gidebilirseniz müzeler bedava. kamplara gidişin ananevi araca trenlerde öğrenci indirimi (hoş bu kart olmasa da öğrenci indiriminden yararlanabiliyorsunuz ama, konu bu değil), sonra bir şirket inanamayacağınız ucuzluklar vaadediyor, inanıp inanmak artık size kalıyor.

İlişki kurduğumuz şirketlerde ilginç olaylara ve konuşmalara tanık olduk. Şirketlerden birine yabancı dil sorununu nasıl çözümlediklerini sorduk. "O hiç önemli değil," diye yanıt verildi. Biraz düşününce yetkiliye hak verdik; dağın başında ne önemi var yabancı dil bilip bilmemenin? Ayrıca, "kazmayı ver" ya da "küreği al" gibi cümleleri, iki gün yol inşaatında çalışarak da öğrenebilirsiniz.

Başka bir şirketten çalışma kamplarının ne gibi dallarda açıldığını öğrenmek istiyoruz. Türk yetkili "Rehabilition, gardener and social helper" diye yanıtlıyor sorumuzu. Sanki çalışma dallarını öğrenmemizi ister gibi bir hali var. Yarı-İngilizce kontenjanlarının dolduğunu ve Eylül'de 1985 Kamp dönemi için kayıt yaptırabileceğimizi açıklıyor. Bu yetkili ile yaptığımız görüşmeyi Türkçe'ye çevirdiğimizde ortaya şöyle bir konuşma çıktı.

— Kamplar hakkında görüşmek istiyoruz.
— Burayı nerden duydunuz?
— Bir rastlantı sonucu. Şirketin amaç ve çalışmalarından sözeder misiniz?
— Şirket gençleri Avrupa'daki çalışma kamplarına gönderir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde kamp açar oraya da yabancıları çağırır. Oradaki kamplar Cumhuriyetin tanzimasını kapsar. Evet bu kadar.
— Kamplarda ne tip çalışmalar yapılıyor?
— Kıbrıs'taki kamplarda restorasyonla ilgili boya, bahçe çalışmaları filan. Yurtdışındaki kamplar da, Fransa'da, restorasyon, İngiltere'de 5-15 yaş gruplarına düzenlenen aktivitelerdir. Kano, yüzme gibi.
— Rehabilitasyon, park düzenleme gibi aktiviteler sizde yok mu?
— Biz bunları düzenlemiyoruz ve

başkalarının düzenlediğine de göndermiyoruz
— Sizin bağlı olduğunuz kuruluşun adı ne?
— *O ticari bir sır.*
— Niye sır, bunun sırlık nesi var?
— *Tabi sır, yoksa rakip mi olacaksınız bize?*
— Bir dergi nasıl rakip olabilir ki size?
— *O halde bırakın. Size, kime mal satıyorsunuz desem, söyler misiniz?*
— Biz mal değil dergi satıyoruz. Hem konu da bu değil.
— *Soracağınız şeyleri biraz süzgeçten geçirirseniz, benden doğru cevap alırsınız o zaman. Ne yapacaksınız zaten, öğrenseniz ne olacak ki?*
— Bu tutumunuza anlam veremedim. Soran şu: Sizin gibi çalışan bazı şirketler çocuklara çilek toplayacaksın, ülke göreceksin deyip, en ağır işlerde çalıştırıyorlar.
— *Siz kaç yaşındasınız?*
— Ne ilgisi var şimdi bunun?
— *Biraz da ben sorayım. Sizin yaklaşım tarzınız, insanlar zor işlere mi gönderiliyor, kimi savunuyorsunuz siz? Gidenleri mi?*
— Tabii ki.
— *Gidenleri savunuyorsunuz... Eğer gidenler zor bir işe gidiyorlarsa, bir daha gitmez kardeşim. Ama bizde böyle şeyler yok. Bizim yolladıklarımız hiçbir iş yapmazlar, tiyatro, drama, kukla, yüzme, kano müsabakaları düzenlerler.*
— Ne güzel hepsi böyle olsalar ya..
— *Bizde İngiliz gazeteleri var; "Türkler geldi, hoşgeldi," diye yazmış.*
— Neden bütün şirketler sizin gibi güzel çalışmalar yapmıyor?
— *Bizim başka hiçbir kuruluşla ilgimiz yok, konuşmuyor bile, herkes birbiriyle küs..*

Onlar da tatil yapıyor...

• İsmail Gül

Sovyet gencinin ülkenin birçok yerine dağılmış dinlenme evlerinde ya da turistik merkezlerde dinlenme olanağı vardır. Buralarda dinlenme hakkını veren kartlar özel bürolardan alınabileceği gibi, okuduğu okuldan ya da çalıştığı yerden, üçte bir fiyatına, daha ucuza alınabilir. Bu, sovyet gençlerinin, bu arada öğrencilerinin yazın yapabileceklerinden ilk akla geleni. Bizim burada anlatmak istediğimiz, bundan yirmi beş yıl önce doğan ve hızla gelişen yaz tatilini değerlendirmenin bir başka şekli. Bu hareket iş sömestri ya da öğrenci inşaa taburları olarak adlandırılıyor. Bu hareketin yaygınlığını bir gazeteci, "bir kez olsun yaz tatilinde inşaa ekibinde çalışmak hevesine kapılmamış tek bir üniversiteliye rastlamadım," diyerek anlatıyor.

İş sömestri olarak adlandırılan hareketin özünü, öğrencilerin tatillerini gönüllü olarak ülkenin değişik yörelerindeki şantiye ya da işletmelerinde çalışması oluşturuyor. Mayıs 1959'da Moskova Üniversitesi Fizik Fakültesi öğrencilerinin Kazahistan'ın kuzeyindeki el değmemiş yörelerdeki inşaa çalışmalarıyla başlayan bu harekete 1975-1980 arasındaki beş yıl içinde üç milyon genç katıldı. Sovyet öğrencilerinin iş sömestiri olarak çalıştıkları bu 'brigade'lerin çalıştıkları alan, yolcu trenlerinde kondüktörlük yapmaktan, meyva toplamaya, demiryolları inşaa etmekten, gaz ve petrol boru hatları inşaa etmeye kadar uzanıyor. Bu alanlarının seçiminde, bir kural olarak öğrencilerin yarınki mesleklerine uygunluk aranıyor. Böylece mesleki bilgi ve tecrübelerinin ülke koşulları içinde gelişmesi de sağlanmış oluyor. Öğrenciler açısından, bir yanıyla da para kazanarak aldıkları burs gelirlerini biraz daha artırma olanağı sağlanıyor. Bu brigadelerin örgütlenmesine gelince: Yaz tatilinde çalışacak olan öğrenciler ekiplerde birleşirler. Tüm fakülte ekiplerinden bir üniversite ekibi, üniversite ekiplerinden bir kent ekibi kurulur. Bu, tüm ülke ekibini oluşturana kadar sürer. Merkez kurmay denilen bir yönetici kurul seçilir. Merkez kurmay işveren devlet kurumlarıyla gerekli görüşmelerde bulunur ve brigadeler arasında eşgüdümü sağlar.

Brigade üyesi öğrenciler, yaz dönemi sınavlarından sonra, kendilerine bedava verilmiş biletlerle önceden belirlenmiş çalışma yerlerine doğru yola çıkarlar. Brigade çalışma yerine varmadan, brigade görevlileri barınma, yiyecek ve kültürel ihtiyaçların sağlanması için gerekli hazırlıkları yapmış olurlar.

Brigadedeki çalışma, öğrencilere kendi problemlerini kendi kendilerine çözme becerilerini geliştirme olanağı sağlar. Brigade yaşamına ve brigadenin düzenlenmesine ilişkin kararları ya da çalışma sonucunda kazanılan paranın nasıl dağıtılacağına ilişkin kararları, brigade genel toplantısında alırlar. Böylece iş sömestirinin her aşaması, demokratik, kendi kendini yönetme esasına göre düzenlenmiş olur.

Öte yandan öğrenci brigadeleri yöre halkı arasında geniş çaplı sosyal, kültürel, politik eylem içindedirler. Yalnızca 1975 yılında 2 milyon rapor ve konferans verdiler, 78 bin amatör gösteri yaptılar.

Bu iş sömestri hareketinin giderek artan bir uluslararası yanı olduğunu hemen söyleyelim. Hem sosyalist ülkelerle, hem de gelişmekte olan ülkeler ve kapitalist ülkeler gençlik örgütleri ve sovyet dostluk dernekleri ile ilişki kuran sputnik (uluslararası gençlik turizm bürosu), bu ülkeler gençliği arasında barış, dostluk duygularının gelişip güçlenmesini sağlayacak olanaklar sağlamaktadır. Bu ilişkilere dayanarak, uluslararası gençlik brigadeleri kuruluyor. Bu brigadelere katılan gençler, zengin bilgi ve gözlemler edinmiş olarak; barış, dostluk, dayanışma duygularını güçlendirerek dönüyorlar. ●

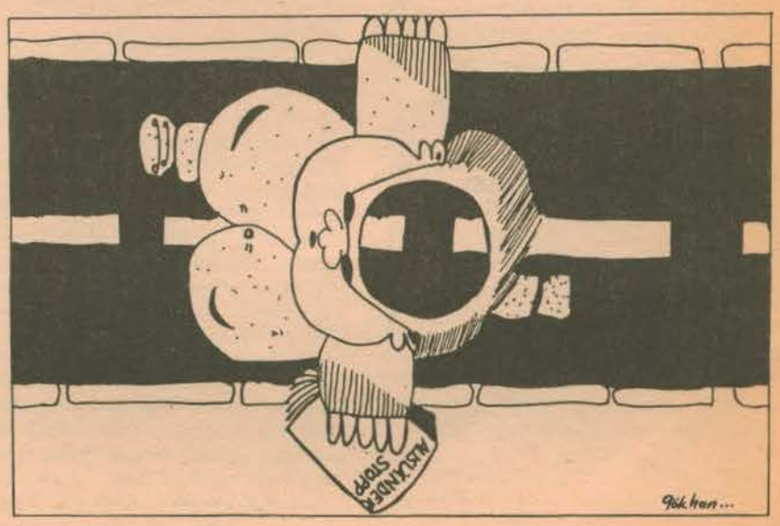

Bir Armağandı Ona

Çıkıp gelmeseydi sevimsiz bir şarkıdan
Alacakaranlıkta tanımasaydım...

O gece bizi şaşırtan aydan solgundu
Denize doğru gidemez oluşundan,
Koşar adım yanından geçilmişti
Katılamadı o sese
Güzellikleri uğruna bir yürüyüşken.

Hep sevecektim ateşe dayanıklı yanını
Kapanmaz yaram oldu o günden sonra
Bir taşı seçseydi, bana anlatmasaydı
Her anımsayışta korkmayacaktım.

Yanlışına iyice tutunuyor
Aynı anda kalbini bölüştürebilirmiş iki erkeğe
Pervin sevebilir mi
Çocukça bile değil aşkı...

Onu hep vapura koşarken düşünecektim
Bir deniz köpüğüne tutunmak üzereyken
Küçük yalanlarını özletecekti
Kocaman gözlerini.

Arkadaşlığım bir armağandı ona
Beni tanımış bir karanfili olmuş
Özlemeyi bilmiyor, kaybetmek korkusu yok
Bir çan getirirmiş hoşlandığı erkeğe
Bir çift küçük eldiven, bir gözyaşı şişesi.

1983

Veysel Çolak

Bilinen şeyleri yinelemek de yararlıdır

Murat Yetkin

Orta yaşlı adam, şehrin merkezinde bir süpermarketin ön camını indirip içeri giriyor. Hırsızlık için. Daha çıkarken oradan geçmekte olan bir polis devriyesi tarafından yakalanıyor. Neler mi çalmış: Birkaç kilo bakliyat, birkaç kilo et, margarin, peynir, vs. türü gıda maddeleri. Polisler götürmeye kıyamamışlar önce. "Ne yapsaydın? Çoluk çocuk günlerdir açız," demiş adam.

Yukardaki olay son günlerde rastlanan binlerce benzerinden biri. Güvenilir bir kaynaktan alınan ve kesin olmayan bilgilere göre, Haziran ayının ilk on beş gününe dek yalnızca Ankara Emniyet'ine yansıyan hırsızlık olayı sayısı 9 binin üzerinde. Yapılan kimlik ve parmak izi saptamalarında ise, bu "hırsız"ların çok büyük çoğunluğunun sabıkasız olduğu, ya da daha önce hiçbir polisiye olaya karışmadıkları ortaya çıkıyor. Gene bu kaynaktan alınan bilgilere göre, bu tür hırsızlıkların hemen tümü küçük çapta ve özellikle yiyecek, ikincil olarak da giyecek maddeleri "çalmaya" yönelik. Elimizde şu anda kesin veriler olmadığı için bilemiyoruz ama, bu hırsızlıkları gerçekleştiren insanlardan çoğunun işsiz ya da çok düşük ücretlerle çalışan işçi ve memurlar olduğunu söylemek kehanet olmaz herhalde.

Bu yazının kaleme alındığı Haziran'ın son günlerinde, Ankara'da bir kilo etin ortalama fiyatı 1000 lira dolaylarındaydı. Gene ortalama olarak ve pazar piyasası üzerinden, domates 200, kiraz 450, kayısı 500, patlıcan ve yeşil fasulye 200, yumurta 20, AOÇ'nin yarım litrelik sütü, şişesi dışında 50 lira idi.

Büyük bir kentimizin belediye başkanı gazetecilerin bir sorusuna verdiği yanıtta, "Açlıktan ölenler olacaktır." diyor, "Bu bir geçiş dönemidir."

Öte yandan, üniversite öğretim üyesi beslenme uzmanları, neredeyse hergün radyoya ve yazılı basına açıklamalar yaparak, yeni ve her defasında biraz daha azalan "çeşitleri" kapsayan, "sağlıklı ve dengeli beslenme" programları öneriyorlar ev kadınlarına. "Bahar ve yaz meyvaları," diyorlar örneğin, "az vitaminli olduklarından yenmese de olurlar. Bunların yerine, daha ucuz olan, örneğin greyfurt (kilosu ortalama 150 lira) yenebilir. Tıpkı daha önce et yerine kuru bakliyat, peynir yerine çökelek yenmesini önerdikleri gibi. Oysa bir zamanlar neredeyse tümüyle gerileltilmiş olan verem hastalığını yeniden yayılmaya başladığını bildiriyor sağlık uzmanları. Veremin en yakın arkadaşı ise, bilindiği gibi yetersiz ve dengesiz beslenme. Ev kadınları tutmuyor herhalde verilen öğütleri. Ya da hep söylendiği gibi, "kendine yetecek gıda maddesini üretebilen 7-8 ülkeden biri"nde yaşayan insanlar olarak, örneğin etli biber dolması, yeşil erik ve kaşar peyniri yeme hakları olduğun inanıyorlar, doğrusu da bu. Oysa asgari ücret net 16.000 lira. Tabi o da iş bulunabilirse. İşi bulup geçinmeye çalışanlar ise, en temel taleplerini dile getirmekte bile büyük güçlükler çekiyorlar. Örneğin bir işçi İzmit'ten kalkıp geliyor ve Başbakanlığın kapısında Turgut Özal'a "hal-i pür melalini" anlatıyor. Tek başına. Bu, umudun ve çıkışsızlığın en son noktasıdır artık. Geçtiğimiz günlerde yapılan Türk-İş temsilciler toplantısında ise birçok talep daha geniş bir boyutta dile geldi. Kısa erimde bir etkisinin görülmeyeceği kesin gibi. Ama, uzun erimde oldukça önemli. Önemi ise, uzunca bir süreden sonra ve tüm engel olma çabalarına karşın, dile getirilebilecek sorunların, istenenin altında da olsa, tartışılabilmesinden geliyor. İnsanların kendi sorunlarına sahip çıkmaya başlaması elbette sevindirici.

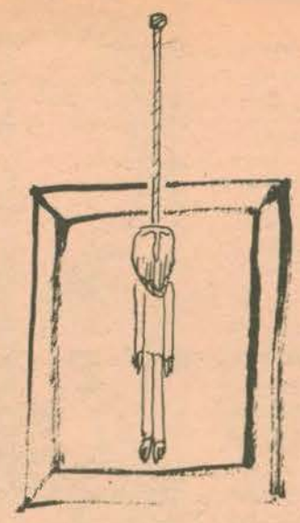

Karikatür : HATAY DUMLUPINAR

Tabi insanların kendi sorunlarına daha çok ve daha büyük oranda sahip çıkmalarını sağlamak, bir ölçüde aydınların da görevi. Yaşadığı çağdan ve içinde bulunduğu toplumda yaşanan gelişmelerden, en azından haberi olan insanlar olarak, aydınlar gerektiğinde halkı ve ülkesi adına ve eğer yaptığı işin doğruluğuna inanıyorsa, kısa erimde onlara karşın söz söylemeli, söyleyebilmeli.

Aydın olmanın, olabilmenin, en belirleyici ölçütlerinden biri de budur.

Oysa Enis Batur bizle aynı kanıda değil.[1] Halkı ve ülkesi adına söz söyleme hakkını, yanlış anlamıyorsak, "kitlelere öncülük etme vehmi" olarak niteleyen Batur, bu özelliğin "demokrasiye zarar getirdiği" kanısında. Ve "yarım aydınlar" olarak tanımladığı bu insanlarla mücadele etmeye de kararlı.

Hemen belirtmek gerekiyor ki, aydının görevi kitlelere öncülük etmek değildir. Böyle bir görev ancak kitleler içinden çıkan ve onun çıkarları doğrultusunda bir programa sahip olup, o programı yaşama geçiren, geçirmeye çalışan bir oluşuma yüklenebilir. Aydına yüklenebilecek ya da aydının kendi kendine yükleyebileceği, üstlenebileceği görev halkının ve ülkesinin gözü, kulağı, sesi olmaktır.

İşte ayrımımız bu noktada somutlanıyor. Batur, Sartre'ın "kendisinin olmayan işlere burnunu sokan," kişi olarak tanımladığı aydın kimliğini sahipleniyor. Bizse, aydının herşeyden önce, kendinin olan işlere" burnunu sokması" gerektiği kanısındayız. En azından, bir kıyısından da olsa, bu yazının başında söz edilmeye çalışılan biçimde.

Bu bağlamda somut bir örnek, yine Yeni Gündem'in 16-30 Haziran 1984 tarihli sayısında bir başka yazı için söz konusu olabilir.[2]

Seyfettin Gürsel, "Sovyet sisteminde bir 'İnsan'" başlıklı yazısında, aydınlarda bulunması gereken özelliklerden birinin de olgulara "çifte standart uygulamamak" olduğunu vurguluyor. Son zamanlarda herkes tarafından vurgulanmaya başlanan ve benzer olaylar karşısında benzer tavırlar alınması gerekliliğinden kaynaklanan bu olgu, nedense giderek yozlaşmaya ve tersine bir "çifte standart" uygulamasına dönüşmeğe başladı. Öyle ki, anılan yazıdan önceki sayfada yeralan imzasız ve "Sakharov Örneği" başlıklı yazıda, Sovyet bilim adamı Sakharov'un bir klinikte başladığı açlık grevi'nden üzüntüyle söz ediliyor. Bu olay, makalenin yazar(lar)ı tarafından günümüzün en önemli sorunlarından biri olarak görülüyor herhalde. Ama bizim Sakharov'un açlık grevinden daha öne koyduğumuz ve koymamız gerektiğine inandığımız başka olaylar ve sorunlar da var. Anlatabildik mi, bilemiyoruz. Yoksa burada da ters yönde bir "çifte standart" uygulaması mı var? Umarız yanılıyoruzdur.

Yaşadığımız çağı ve içinde bulunduğumuz toplumdaki gelişmeleri bir bütün olarak ele almak ve değerlendirmek zorundayız. Gelişen olaylardan işimize geldiği gibi bir seçme yaparak genellemelere gitmek, bizi oldukça yanlış sonuçlara götürebilir. İçinde bulunduğumuz koşullar gün geçtikçe biraz daha zorlaştırıyor yaşantımızı. İnsanlar seslerini duyurabilecekleri alanlar ya da olanaklar aramaya başladılar bile. Asgari ücretin artırılmasından, cezaevlerindeki yaşam koşullarının iyileştirilmesine dek birçok sorun günlük basında giderek de artan oranlarda yer alıyor, tartışılıyor. Kendimizi doğal olarak bu sorunlardan soyutlama konumunda değiliz. Üstelik bu hakka sahip de değiliz. Öyleyse, ister "hainlikle", ister "kitlelere öncülük etme vehmindeki, demokrasi düşmanı yarı aydınlıkla" suçlanalım, bugünden yarına varmak, varlığımızı sürdürmek için yaşamı bir bütün olarak savunmak, üstlenmek durumundayız. Bu en doğal hakkımız ve görevimizdir. ●

1- "Demokrasinin olmadığı yerde aydına yer yoktur", Enis Batur, Yeni Gündem, s.4, s.6.

2- "Sovyet sisteminde bir "İnsan", Seyfettin Gürsel, agy, s.9

Yoksayan Sorular/3

gözlerin gelmesin karşıma,
fotoğrafların sararsın kitaplar arasında...
kır çiçekleriyle doldurduğum odamı,
yokluğun bilinmesin...
(nasıl kahreden gecelerdi:
bölünürdü tavşan uykularım,
dudaklarım çatlak, ağzım kurumuş
yastığım gözyaşımdan ıslak...
bir cilet bulsam birden bire,
karışacak kanın karanlığa...
nasıl gecelerdi sensiz,
sanki hiç yaşanılmamış...)

sesin bölmesin yalnızlığımı
haykırmasın yokluğun acılı günlerime
mektupların yüreğimi kavuran cehennem,
çağırsam gelir misin?

Timuçin Özyürekli

Kaysılarımız üzümlerimiz incirlerimiz
Bizim denizlerimiz bir gün haykıracak
Kendi eserimiz değil mi zincirlerimiz
İnanın ki onları yine insanlar kıracak

KERİM KORCAN ile "PATRONA" üzerine söyleşi

Konuşan:
KEMAL E.GÖZÜTOK

"Geçmişinizi açığa kavuşturmanın ve onu doğru yorumlamanın biricik yolu, tarihe bilimsel ve nesnel bir perspektifle bakmaktır."

"Derler ki; yahu alt tarafı berber, dülger, demirci... İyi ama toplumu ayakta tutan bu emekçi insanlar olmasaydı, toplum hangi temelin üzerinde duracaktı."

Kemal Erdoğan Gözütok □ Kerim ağbey YARIN dergisindeki imzalara ilk kez bu söyleşiyle katılıyorsunuz. Bize kısaca özyaşam öykünüzü anlatır mısınız?

Kerim Korcan ● Ben Adapazarlı bir saat tamircisinin oğluyum. Doğum tarihimin 1918 olduğunu söylersem, ülkemizin hangi şartlarında dünyaya adun attığımı anlayabilirsiniz. İlk günlerden başlayarak, toplumumuzun da yaşadığı birçok acı olaylar içinde yetiştim. Bu sebeple belli bir eğitim de göremedim. Hayat beni toplum meseleleri nin içine itti ve bu dürtüyle ülkemizde yaşanabilir bir düzen için siyasi faaliyetlere giriştim. 1938 yılında Donanma askeri mahkemesinde isyan suçlusu olarak 12 yıla mahkum edildim. 10 yıl Sinop Cezaevinde yattım. 1954 yılında Vatan Partisi olayında kurucu olarak ben de vardım. Dört senelik faaliyetten sonra arkadaşlarımla birlikte, İstanbul 2. Ağır Ceza mahkemesinde 141/142. maddeleri ihlal iddiasıyla yargılandım. Bu sebeple Sultanahmet Cezaevinde 2 sene mevkuf kaldım. Sonra bütün arkadaşlarımla birlikte beraat ettim. Evliyim üç çocuğum var.

İlk romanım 'LİNÇ' 1967'de, Sinop Cezaevinde yazdığım hikayeler 'TATAR RAMAZAN' adıyla 1969'da, 'İDAMLIKLAR' 1970'de, 'TER ADAMLARI' 1976'da, 'DİMİTROV GEÇİYOR' 1978' de ve 'PATRONA' 1984'de yayımlandı.

□ 'Patrona', 'Dimitrov Geçiyor'dan sonra ikinci tarihi romanınız. Her ne kadar bu iki roman kimi açılardan farklılıklar taşıyorsa da, hem tür ve hem de konuların niteliği ve romanlaştırılması açısından ortaklık taşıyorlar. Peki neden tarihi roman?

■ Ben Donanma Mahkemesinde isyan suçlusu olarak mahkum oldum. Ama Yavuz harp gemimizi sessiz sinemada ve bir de kartpostallarda görmüştüm valnızca. Demek isterim ki, işlemediğim bu isyan suçundan ötürü yargılanmam ve bir de 10 yıl hapiste yatmam, isyan konusu üzerine düşünmemi sağladı.

İnsanoğulları hayat yolunda yürürken arada geriye dönüp bakarlar. Bu geriye bakma, onları ister istemez tarih kitaplarına ve belgelere iter. Ama tarihin her verisi objektif donelere dayanmaz. Şu veya bu doğrultuda yapılan yorumlar, zorlamalar, tahrifler; bizleri titiz bir tarih araştırmasına yöneltir. Geçmişimizi açığa kavuşturmanın ve onu doğru yorumlamanın biricik yolu, tarihe bilimsel ve nesnel bir perspektifle bakmaktır. Ben bu anlayıştan yola çıkarak Patrona İhtilalini incelemek ve yazmak isteğini duydum Bana göre insan onurunu savunma bakımından, özellikle tabandaki insanın onurunu savunma bakımından bu bir görevdi.

□ Bütün sanat yapıtları konularını tarihsel ya da güncel bir olaydan alsalar da, sonuçta kurgusal bir yapıdırlar. Yani sanatçının ele aldığı konuya ve onu işleyiş biçimine seçilmiş bir tavrı söz konusudur. Bu bağlamda şunu sonnak istiyorum; neden Celaliler, Babailer, Şeyh Bedrettin ya da mesela bir Çerkez Ethem değil de Patrona Halil?

■ Çerkez Ethem üzerine bir hayli araştırma yaptım Elimizdeki mevcut belgelerden yola çıkarak bu olayı yeniden yorumlayıp çözmeye çalışmamın yanında, Ethem Bey'in gurbet arkadaşlarından Hasan Vasfi Kıstaşı ile yani Çerkez Hasan'la uzun bir arkadaşlığımız da oldu. Ethem Bey'i ondan dinlemek şansını da yaşadım. Ancak bazı güçlüklerden dolayı bu meseleyi yazıp su yüzüne çıkaramadun. Şu var ki bundan vazgeçmiş de değilim. Eğer tasarladığım gibi on sene evvel buna soyunsaydım bir şansı elden kaçırmamış olacaktım. Çünkü Kuvvei Seyyare (Gezici Kuvvetler) savaşçılarının hayatta olan bir kaçını da tanıyordum. Yazık ki onlar da bugün ölmüş bulunuyorlar.

Örnek olarak saydığım diğer ayaklanmalara gelince... Onlar ve daha başka halk hareketleri, gerek yazarlığım öncesi ve gerekse yazarlığım sonrası önemle üzerinde durduğum konularclır. Bunların içinde özellikle Patrona'yı seçip onun üzerinde durnam, olay olarak da en fazla önemi ona verdiğimi gösterir. Biraz önce de söylediğim gibi, bütün o karmaşık olaylar içinde, belirgin olarak, Patrona Halil'in insan onurunu, ezilen ve sömürülen insanın onurunu savunması benim dikkatimi çekmiştir. Bu sorun yani insanın özgür ve adil bir yaşam sümıesi sorunu, bugün de dipdiri karşımızdadır.

Derler ki; yahu alttarafı berber, alttarafı dülger, alttarafı demirci... İyi ama toplumu ayakta tutan bu emekçi insanlar olmasaydı, toplum hangi temelin üzerinde duracaktı? Bu kitap, bu tersliğin de karşısına çıkma çabasını taşıyor. Hiçbir iyi niyetli kişinin bu çabayı gözardı etmeyeceğini umuyorum.

□ Tarihi doğru bir biçimde anlamak, yorumlamak, kavramak ve ondan deneyimler çıkarmak, tarihe nesnel ve devrimci bir tavırla yaklaşmakla ve bunun gerektirdiği tarih felsefesinin yöntemlerini kullanmakla mümkün. Doğallıkla aynı ilke, tarihi bir roman yazma çabası için de geçerli. Sizin romanı yazmadan önce yaptığınız tarih araştırmalarında ve romanı yazma sürecinde yöntem niz ve perspektifiniz neydi?

■ 66 yaşına ulaşmış ve ülkemizin pek çok acı tatlı olaylarını yaşamış bir kişi olarak, haklı ile haksız arasındaki ilişkiyi vurgulamak, tarihin kesintisiz akış sürecinde özgürlükten ve emekten yana olanları haklı çıkaran olumlu tipleri sergilemekti amacım. Bu tavır, tabiidir ki, objektif ve bilimsel bir yaklaşımı kendiliğinden gerektiriyor ve sizi bu yetenekte bir tarih felsefesinin paralelıne götürüyor. Ben bunu yapmaya çalıştım. Fakat nihai karar okurlara ve tarihe aittir.

□ Romanda Osmanlıca büyük bir yer tutuyor. Özellikle de belgeler sunulurken... Ülkemizde okur kitlesinin büyük çoğunluğunu genç bir kuşağın, üstelik Osmanlıca'ya ve Osmanlı Kültürüne yeterince vakıf olmayan genç bir kuşağın oluşturduğunu düşünürsek, romanın dili, kitabınızın geniş ölçekte okunması ve anlaşılması için bir sonın oluşturmuyor mu?

■ Ben yaşadığım çağda, dilde birtakım zorlama yenileşme süreçlerini gördüm. Burada, fedakarlıkla yeni dili oluşturan istisnasız bütün çabaları saygıyla selamlıyorum. Ancak bu, benim onlara mutlak manada ayak uydurabildiğim, paralellik kurabildiğim anlamına gelmez. Şunun için ki, kullandığımız ya da kullandığım Osmanlıca sözcükleri sevmediğimi, onlara ısınmadığımı da söyleyemem. Bunları birden söküp atmak benim için zor olmuştur. Bu bakımdan bir çok eleştiriler de aldım. Eleştirileri yapanlar haklıydılar. Ben haksızım.

Namık Kemalin tercüme ettiği bir kitabın adını söyleyelim: 'Tarih-i Tarakkıyat-ı Efkâr-ı Beşer'. Yani 'İnsanlık Fikirlerinin Yükseliş Tarihi'. Bugün bu dili savunmak için deli olmak lazım. Çünkü hiçbir işlerliği ve gereği kalmamıştır. Evliya Çelebi'yi severiz, ama 'Dervasf-ı Eşgal-i Danıska' diye yazamayız. Ama her şeye rağmen gelenekteki dil bağından kopmak imkansız.

□ Romanın konusu, zamanı ve olayların geçtiği mekanlar da böyle bir dili kendiliğinden çağırıyorlar herhalde.

■ Tabii, kesinlikle...

□ Romandaki dil ve biçimin de oldukça geniş bir yelpazesi var. Şiir, düzyazı secili metinler, zaman zaman belgesel bir dil ve kimi zaman da mitolojik bir anlatım. Klasik anlamda bir roman dilinden ve biçiminden farklı bir yapıyla karşılaşıyoruz Patrona'da. Hiç kuşkusuz konuda olduğu gibi, biçimde de seçilmiş bir tavır var. Bu konuda neler söyleyeceksiniz.

■ Ben romanı yazarken, içeriğe denk düşecek bir dili ve biçimi bulmak kaygısındayım . Olayların gelişim sürecindeki çeşitlilik ve gelişim sergilenirken sunulan belgelerin çeşitliliği biçime ve dile de aynen yansıdı. Fakat yapmaya çalıştığım şeyin başarısı ya da başarısızlığı üzerine söz söylemek benim üzerime düşmez. Bu eleştirmenlerin ve edebiyat kuramcılarının söz söyleyeceği alandır.

□ Romanı yazmadan önce yaptığınız araştırma ve inceleme sürecinden de sözeder misiniz?

■ Bir Patrona Halil var. Ben de onu şu ya da bu nedenle sevmiştim. Ve onun üzerine bir kitap yazmak istiyorum. Peki ama bu tip nerede duruyor. İşte bu insan belli belgelere oturmuyorsa, bir boşluğa, bir spekülasyona düşülebilir. Demek ki bir tarih romanı yazıyorsak belgelere dayanmak zorundayız. Peki ama belgeler yeterli miydi? Hayır yeterli değildi. Çünkü olayın kararlaştırıldığı Orta Camii'den tutun da, ki yıkılmıştır bu camii, bütün belgeler yok edilmiştir. Demek ki biz, dayanabileceğimiz bir malumdan, bir belgeden, bir bilimden dokuz meçhule, bilinmeze ulaşmak zorundayız.

Patrona için araştırma ve belge toplama çalışmalarım 1944'de başladı. Yani romanın ön çalışmaları tam 36 yıl sürdü. Çünkü o zamanın yani 253 sene evvelinin saltanat güçlüleri, bu olayın tarihe olduğu gibi çırılçıplak kalmasını değil, bazı saptırma ve tahriflerle kalmasını istemişler ve genellikle bunda başarılı da olmuşlardır. Ben bu oyunu bozmaya çalıştım. Elbette bundan sonra olaya eğilecek olanlar, tarih bilimi namusu ve tarih bilinci adına daha başka şeyler de yakalayacaklardır.

□ Yaptığınız tarih araştırmalarında, Patrona İhtilaline dair belge sunanlar ve araştırma yapanlar içinde rastladığınız en olumsuz tavır kimden geliyordu?

■ Patrona ihtilâline en tahrifli yaklaşan yazar Reşat Ekrem Koçu'ydu. Batakçılığı belgelenmiş, Beytülmal devlet hazinesini babasının malı gibi yağma eden Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'ya avukatlık etmekte ve bir Cumhuriyet ülkesinde yaşadığınızı unutmaktadır.

□ Olumlu yaklaşım için kimi örnek vereceksiniz?

■ Prof. Dr. Münir Aktepe tam bir bilim adamı tavrıyla 'Patrona İsyanı' kitabında objektif bir tavırla olayı sergiliyordu.

□ Bütün YARIN okurları adına teşekkür ederim.

■ İlginiz ve emeğiniz için ben teşekkür ederim.

Vedat Dalokay:

"Ankara'da bir bahçe alırım, Hitit anıtını ortasına dikerim..."

□ Sayın Dalokay "Hitit Anıtı" olayını anlatır mısınız?

■ Önce bu eser nasıl doğdu? Biz 1974 yılında Ankara belediyesinde göreve başladığınızda trafik sorununun çözülmesi için büyük meydanlarda tanzimler yapıyorduk. Sonra bu meydanlara anıt koyma düşüncesi cazip geldi. Ankara'yı ilk kuran, bundan 3-4 bin yıl önce Anadolu'da Hattu Hitit uygarlığının eseri olan Ankara'ya onların anısına saygımızı göstermek için bir anıt dikmeye karar verdik. Bunuu için sanatçıları topladık. Çalışmalara başlandı ve anıt meydana dikildi. Fakat daha anıt dikilmeden o zamanın hükümetinin İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk başladı, hır gür çıkarmaya, bu anıtın bir put olduğunu, bunların puta tapan bir kavim olduğunu, işte bu yüzden bu anıtı diktirmeyeceğini yıktırtacağını söyledi. Asiltürk ve grubunun bir sanat eserine karşı takındıkları bu çirkin tavır hepimizin malumu. Ben bir gün Oğuzhan Asiltürk'ün odasında, yanında vali de vardı, bana bak, dedim. Ben senin abinim, üstelik ben bu işten anlarım, benim işim. Ben o anıtı dikeceğim, sen hiçbir şey yapamayacaksın ve senden tek ricam saygılı davranmandır. Anıt yapıldı bitti ama, yapılıncaya kadar Oğuzhan Asiltürk ve Durmuş Yalçın bize kök söktürdüler. İşçilerimiz anıta giderken, kaldırımdan orta göbeğe geçerken ceza yazmaya başladılar.

□ Neden yapıldı bütün bunlar?

■ Demokrasi bir kültür olayıdır. Eğer bir insan kültürsüzse, hele Oğuzhan Asiltürk gibi sınırlı, kültürünün hiçbiri zerresi ulusal ve uluslararası kültüre bağlanmıyorsa, Anadolu'nun gerçek sahibi ve buraları bize bırakan kavimin sanat yapıtına böyle tavır koyar. Bu bir cüceliktir. Türkler 9. ve 11. yy'da müslüman oldular, ondan önce neye tapıyorlardı? Bu bir kültür olayıdır. Bu adamlar müslümanlığı anlamamış bir sınıfın temsilcileri. Türkiye'de bu tip yobazlık olayları hep gündeme gelmiştir. Bunlar sondur bitiyor dedik. Ticaniler Atatürk heykellerini parçaladıklarında bu sondur bitiyor dedik, fakat hiç bitmiyor ve küllenmiyor. Çağımızda bu gerici hareketleri Türkiye'de gönnekten çok üzüntü duyuyorum. Fırsat bulsalar herşeyi tahrip edecekler, bereket ki Türkiye başka noktada, onlar başka noktada. Şu şartlarda iktidar onların elinde. Hitit Anıtını kaldırırlar ama, bunların sonu olur.

□ Hitit Anıtıyla niçin bu kadar uğraşılıyor?

■ Dostum, önceleri ezan Türkçe okunuyordu. Ezanı niye arapça okusunlar? Bunlar bunu anlayamayacak kadar müslümanlığın ötesinde. Bu adamlar Osmanlı İmparatorluğununfetva veren din adamlarının gücünü, bugün baskıyla elde etmek istiyorlar. Çünkü bunlar Türkiye'de uyanmamış bazı sınıfları kontrol etme ve onları da bu tip hareketlerle tatmin etme savaşı içindeler. Açık söyliyorum, bunların elinden gelse bu hareketin devamı ne olur, biliyor musunuz?. Eski yazı mı, yeni yazı mı, diye parlamentoya kanun sunacak kadar ileri giderler.

□ Başbakanın "sivri akıllı" olarak nitelediği kişi, "Benim edindiğim kültür bu heykelin kaldırılmasını gerektiriyor" demekte. Sizce bu ne kültürü?

■ Mürtecide kültür yoktur üstadım, kültür yozlaşması vardır. Keçiören Belediye Başkanı Melih Gökçek, seçimlerde bile, "Onlar var ya," diyor, bizden sözediyor. "Onlar bizim gittiğimiz, namaz kıldığınız mabetlere bile alınmamalıdır," diye konuşan bir insan. Tam bir yobazın biri. Bir insan düşünün ki, hala bu anıtın ne anlama geldiğini kavrayamamış ve bunu sonıyor. Ve benim kültürüm bunu reddediyor diyor, onun kültürü yok üstadım, onda mürteci ve yozlaşmış bir dünya görüşü var. Onlar bu anıtı kaldırırlar; çünkü iktidardalar. Güçleri yeter ama, Türk toplumu onları çok kısa bir sürede siler götürür. Bunu bilsinler. Bence Kubilay'ın Menemen'de katletmekle bu anıtı yıktırtmak arasında hiçbir fark yoktur, bunlar aynı sınıftır. Başbakan çok talihsizmiş. Böyle belediye başkanları Türkiye'de sorunlar çözecek, düşünün...

□ Yeni anıt için proje yarışması açılacağı duyuruldu ve Belediye yeni anıtı 29 Ekim'e yetiştirmeye çalışacağını açıkladı. Siz ne düşünüyorsunuz?

■ Yapamazlar. Türkiye'de onu yapacak sanatçıyı da bulamazlar. Bizdeki sanatçılar o noktayı aşmışlardır.

□ Ne açıdan söylüyorsunuz bunu?

■ Yani götürüp de böyle bir heykel dikeceğiz, bunu yapın dediklerinde, Türkiye'de onu yapacak bir tane sanatçı bulamazlar. Bakın buradaki Kocatepe cami, bu yapıyı bitirecek sanatçıyı bulamıyorlar azizim. Bu taklit, kokmuş, hiçbir mimari değeri olmayan bu yapı, ki bitmesi için daha 1,5 milyar istiyormuş, bu yapıyı bile yapacak insan bulamıyorlar.

□ Ama heykelin heveslileri çıkabilir.

■ Çıkabilir. Hadlerini aştıklarında zevalleri yakındır. Melih Gökçek haddini aşmıştır.

□ Heykeli bana versinler demiştiniz? Sahiden alacak mısınız heykeli?

■ Eğer kaldıracaklarsa tahrip etmesinler heykeli, ben gidip söküp alayım götüreyim. Ankara'danuzaklaştırmak istemiyorum, İzmit'e götünneyi düşünüyordum,götünnem. Şurada bir bahçe alırım, ortasına dikerim, gölgesinde dinlenirim.

□ Buna bir engel yok sanırım.

■ Hiçbir engel yok. Neyse versinler bana, bedelini ödeyeyim. En azından belediyeye bir gelirdir.

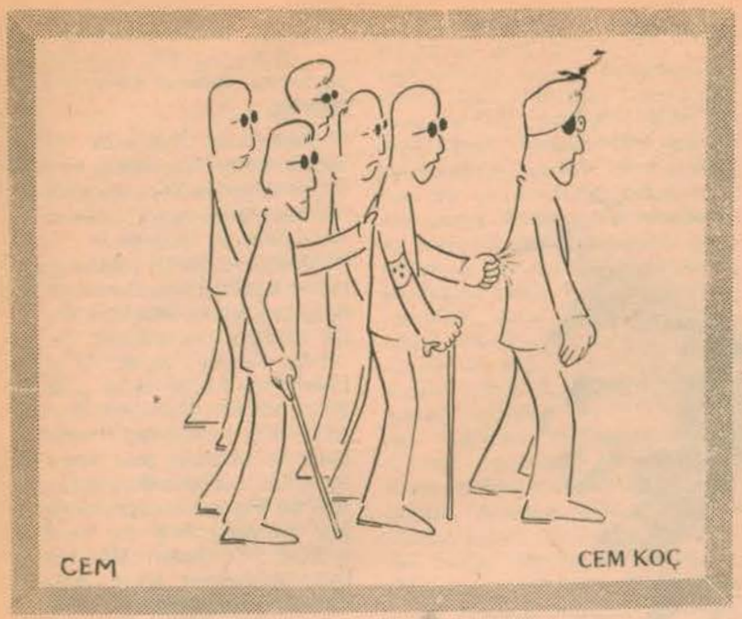

Arabesk Sanatının Özellikleri

Afşar Timuçin

Bir kültür karmaşası içinde bulunan toplumumuzda bu karmaşayla ilgili olarak hepimizin ilgilendiği bir konu var, bu konu arabesk konusudur. Arabeskin ne olup ne olmadığı üzerine bugüne kadar birçok görüş ortaya kondu, ne var ki bu görüşler de arabesk olmaktan öteye geçemedi. Büyük sorunlarla ilgilenen toplumbilimcilerimiz böylesine basit bir sorunla ilgilenmek istemediler, genel olarak yazarlarımız bu konuya her zaman yaptıkları gibi bilimdışı açıklamalar getirdiler. Bir yazar dostumun köyden kente göç olgusunu iktisadi nedenlere değil de bizim göçebe ruhumuza bağlamış olduğunu anımsayınca arabesk sorununun daha uzun zaman fakir ölüsü gibi ortada kalacağına inanıyorum. Beni aynı konuda ürküntüye düşüren nedenlerden biri de, bir ara arabeskin eli kalem tutan aydınlarımız arasında halk sanatı olarak değerlendirilmiş olmasıdır. Halk sanatı, kitle sanatı, popüler sanat, azınlık sanatı, çoğunluk sanatı gibi bana göre yapay sınıflamalarla yola çıkmalarınısa bu sorunu daha da bulandırmakta olduğunu görüyorum. Yazdığım yazılarda ve yaptığım konuşmalarda zaman zaman bu konuya değindim, genç arkadaşlarımla yüzyüze konuşmalarımda bu konuda görüş alışverişinde bulundum, derslerimde bu konuyla ilgili tartışma açtım, ama doğrusunu isterseniz arabesk nedir sorusuna tam olarak yanıt bulamadım. Şu anda da böyle bir yanıtı tam olarak bulmuş değilim. Yanlış anlaşılmasın, buraya sizlere arabeski öğretmeye gelmedim, sizlerle bu konuyu tartışmaya, bu konuda sizlerin görüşlerinizi almaya geldim.

Ancak, tartışmaya girmeden önce birkaç noktaya parmak basmak istiyorum. Bazı temel bilgiler elimizde olursa tartışmamız, tartışmadan sağlıklı sonuçlar elde etmemiz daha kolay olur, yoksa kargaşaya bir tutam kargaşa da biz eklemiş oluruz. Bildiğiniz gibi arabesk demek, arap özellikleri ya da doğu özellikleri taşıyan demektir, hatta islam özellikleri taşıyan demektir. Bu tanım zaten arabeskin bize kökel olarak yakın olması gerektiğini gösteriyor. Arap ya da islam etkisi altında gelişmiş olan eski kültürümüz, özellikle bu kültürün baş ürünlerinden olan divan edebiyatımız kendiliğinden arabesktir. Bu edebiyatın ürünleri üzerine kurulmuş olan eski müziğimiz de, başka etkiler de taşımakla birlikte, kendiliğinden arabesktir. Dansözlerimiz bin bir gece masallarındaki büyülü havayı canlandırmak istercesine arap duygusallığını yaşatmak isterler. Sağlam gözümüzle hep Batı'ya doğru bakmış bile olsak şaşı gözümüzle hep arap dünyasını gözlemişizdir. Ve hep o çelişki vardır içimizde: Kendimizi doğulu yani arap dünyasıyla özdeş mi saysak yoksa batılı mı saysak? Batılı olmaya özenmiş öyle insanlarımız vardır ki özünde arap inceliklerini de taşıyan eski müziğimizi duyunca heyecana kapılırlar. Arap dünyasıyla bütünleşmeliyiz diyen nice insanın Mozart dinlediğini sık sık görmüşüzdür.

Demek ki çelişki özümüzdedir bizim. Doğu'yla Batı arasında tahta bir köprüyüz biz. Bu köprüde küçük gıcırtılarla doğulu olandan batılı olana doğru uzanmak ancak bir anlık bir çabayı gerektirir. Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki kültür öngörüleri içinde Doğu'yla ilgimizi kesip Batı'ya yönelmek gibi bir tasarıyı gerçekleştirmeye kalkınca çelişkinin dışta ya da biçimde değil özde ya da içimizde olduğunu gördük. Bu ülkede yıllar yılı senfonik müzikle alaturka müzik yanyana çalınabilmişse, bugün alaturka öğretim yapacak konservatuarlar kurabiliyorsak bu çelişki zaten var demektir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Batı'ya yönelme tutkusu içinde alaturka müzik kendi yazgısına bırakılınca, annelerimizin babalarımızın arap müziğine daha büyük ilgi gösterdiğini, arap radyolarını dinlemeye çalıştığını anımsıyorum. O zamanlar arap müziğinin hızla gelişmekte olduğu konusunda büyük bir inanç vardı ve bu gelişmelerin merkezi olarak da Kahire gösteriliyordu.

Cumhuriyet'in kültür düzeyinde Batı'ya açılma dilekleri en başta üniversitelerimizde ve daha sonra her yerde tavsayıp, gene Cumhuriyet'in devletçilik anlayışından uzaklaşılınca, her şey bu arada kültür de oluşmakta olan köksüz sermayenin eline bırakılınca, aynı zamanda sermaye oluşumlarına koşut olarak köyden kasabaya ve kasabadan kente

Karşılama

yeni ülkelere alışmak zor, yeni yüzlere
bizi hiç kimsenin tanımadığı kentlerde
ne gittiğimizde karşılayan, ne dönüşümüzde uğurlayan

kaçaklar barınırdı buralarda, yorgun adamlar
gecenin içinden yağmur gibi süzülüp gelen
yağmur gibi karışan geceye, adımlarından bilinen

işte onlardan öğrendik bir yay gibi yaşamayı
hiçbir hesaplaşmayı tarihe bırakmadan
bayramlara sahip çıkmayı, yeni yüzler tanımayı

kitaplar kaldı onlardan, yazılacak mektuplar
resimler kaldı soluk, bir de alışkanlıklar ve zaman
zaman ki her şeyi yeniler, anadır çocukları doğurur
yeni kentler kurulur, perdeler ardında öğrenir çocuklar
her gittiğimizde karşılayan, her dönüşümüzde uğurlayan

Atila Çınar

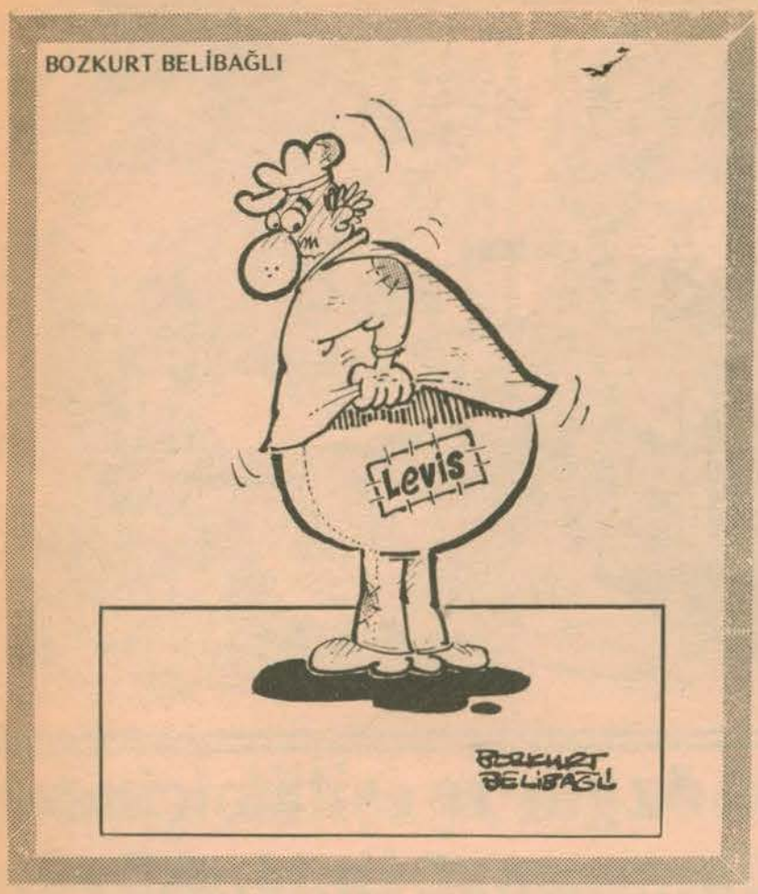

insan akını başlayınca köy ve kasaba değerleri kent değerlerine baskın çıktı ve kültürde öteden beri kendini duyuran Doğu'ya yönelme dilekleri gerçekleşmeye yüztuttu. Arabesk işte bu karmaşık ilişkinin çocuğudur. Demek ki tüm altyapı değerleri üstyapı değerlerini ohıştururken, çarpık çurpuk gelişen sermaye düzeni de arabesk tohumunu yeşertmiştir.

Gerçekten bir topluma dıştan hiçbir değer zerkedilemez ve bir toplumda varolan değerler gelişigüzel yürürlükten kaldırılamaz. Arabeskin gelişimi bana kalırsa çoktandır tutulan, zorla tutulan bir şeyin koyverilmesiyle ortaya çıkmış bir perişanlıktır. Toplumlar herhangi bir baskıyla sağlanan dural dönemlerinden çıkıp devingen dönemlerine girdiklerinde, onlarda yalnızca gelişmiş ya da ileri değerler değil, geri değerler de etkin olmaya başlarlar. İleri kesim geri oluşumlar karşısında şu ya da bu nedenle belirleyici olmadığı zaman geri değerler etkin bir biçimde öne çıkarak her şeyi olduğu gibi kültür değerlerini de belirlerler.

Demek ki, şimdi hızla yayılmakta olan arabesk gerçekte bize yabancı bir şey değildir, hatta bizim ruhumuza sinmiş, geçmişimize katılmış bir şeydi, besbelli bir süre daha kültür yaşamınızı belirleyecek bir şeydir. O vardır ve etkin olarak vardır, bizde vardır. Ancak onun varolması, ayrıca hızla gelişmekte olması başka; tutulması, benimsenesi, desteklenesi olmaması başka şeydir. Gerçekte arabeske sahip çıkmak, eskimiş, artık geçerliliği kalmamış eski değerlerimizin hortlamasını onaylamak demektir. Buna karşılık, onu istememek demek, onun kaynağı olan kültür değerlerini, örneğin alaturkayı, örneğin aruz veznini, örneğin kasideyi, gazeli, natı, münacaatı da istememek demektir. Bu da artık karşımızda yılan gibi kıvrıla kıvrıla göbek atan dansözden gerçek anlamda hoşlanmamak demektir, o dansözün o biçim kıvrılmalarına temel olan duyarlılığı atmış olmak demektir.

Bunu yapabilecek miyiz? Bunu yapabilmek, elbette ya kendi özgün kültür değerlerimizi oluşturabilmekle ya da başka kültür değerlerini arap değerleri karşısında daha baskın kılmakla olasıdır. Gerçekte arabesk sanat bugün ülkemizde her yere kol salan biçimiyle bir lumpen sanatıdır ve çağa ayak uyduramamışlığın anlatımıdır. Demek ki kitlelerde lumpenlik ögesi artık ağır basmadığı zaman, ayrıca toplumun her tabakasında olduğunun ötesinde lumpenliği savunan ve yaşatan bir tabaka varolmadığı zaman arabesk bir gereksinme olmaktan çıkacak ve kendi ölümüne çalışacak. giderek ortadan kalkacaktır. Bu da bizim için yeni iktisadi ve toplumsal değerlerinin gelmesi, buna bağlı olarak yeni kültür değerlerinin oluşması demektir. Çünkü, biz ne yapsak yapalım, biz ne istersek isteyelim, insanlar ancak kendi kafalarındaki değerler kadar değer yaratabilirler ve o kadar değer özümleyebilirler.

Daha çoğunu beklemek düpedüz mucize beklemek olur.

Lumpenlik, çağa ayak uyduramamışlık olarak, üniversitelerimizden sanat alanlarımıza kadar her kesimde egemenken, küçücük derme çatma sermayelerin umutsuz ve kırık insanlar için, köyden ya da kasabadan kente gelip kapkara bir yazgının ortasına düşmüş insanlar için arabesk üretmesini engelleyebilir miyiz? Ayrıca her kurum ve her kişi gittikçe yerleşmekte olan lumpenlikten bol bol pay alırken, halk insanlarının severek dinleyeceği, severek okuyacağı yeni yapıtların oluşturulmasına ne ölçüde katkıda bulunabiliriz. Umutsuzluk genç insanlar arasında hastalık ölçülerinde yaygınlık kazanırken, çoklarımız boşluklarımızı bilgelik gibi görünen boşvermişliklerle, alaycılıklarla, umutluluk ya da umutsuzluk söylevleriyle doldurmaya çalışırken insanlara değer adına neler götürebileceğiz? Kuram adına en saçma sözler edilebilirken, bilgi adına en büyük yanlışlar yapılabilirken biz lumpen değerlerini aşan yeni değerleri nasıl tasarlayabiliriz? Ayrıca biz kendimiz biraz arabeskken, biz kendimiz vakit geçirmek ya da sarhoş olmak için arabesk söylerken hangi arabeskin karşısına güçlü bir biçimde dikilebiliriz?

Sanırım en önemlisi içimizdeki lumpenliği yoketmek olacaktır.

Onu başaramadan hiçbir kültür atılımını başaramayız. Bir şeylerden yakınmak o şeylerle kavgalı olmak anlamına gelmiyor her zaman. Biz alaturkayı yere yere alaturka şarkılar söyleyebilen bir toplumun insanlarıyız. Yoksa alaturkaya yer açmak adına mı arabeski küçük düşünneye çalışıyoruz? Şu günler yeni bir değerler dönemini müjdeliyorsa ne mutlu. O zaman yeni insan yeni değerler önerecek demektir. Biz şu durumumuzda arabeskle yıkışabileceğimizi sanıyorsak aldanıyoruz.

Çünkü arabesk bizim boş bıraktığımız yerlerde, boş geçen saatlerimizde, umutsuzlukla, kırgınlıkla öldürülmüş günlerimizde, anlamsızlıklara armağan edilmiş gecelerimizde yaşıyor, şairlerimizin şiirsizliklerinde, romancılarımızın acemiliklerinde, bilim adamlarımızın dinginliklerinde, siyaset adamlarımızın esenliklerinde, ille de yazarlarımızın okumamışlıklarında yaşıyor. İsterseniz kızın bana, isterseniz beni yerin dibine batırın, arabesk bizim bir türlü geliştiremediğimiz düşüncelerimizle ve duygularımızla besleniyor. ●

Sağır Sessizlikler

I/
Sağır
Sağırdı sessizlikler
Örtünce kül rengi bulutlarla kenti
Savrulurdu çöl yüreğim
Sevinç kuserdi

II/
Oysa şimdi
Sağır sessizlikler
Uykusunda diriliyor çocukların
Bir kuşku
Usul
Ve ürkek
Dudaklarında soluklanıyor şarkıların

Ekim/1983

Yılmaz Odabaşı

1. "İşgalciler"den.

2. "Bir satış."

3. Cinayet.

4. Rolo: "Bizde boş söz edene, 'balık konuşuyor' denir."

5. Kara Bulut.

"Ne güzel şey yeni insanlara açılmak!."

ROLANDO PERÉZ

"İnsanların özgür ve eşitlik içinde ya ülkenin halkını sanatı ile temsil ediy

Yazı ve fotoğraflar: GÜRHAN UÇKAN

Banliyö treni gecikerek geldi. Telefonda Rolando, yakınlarının "Rolo" dediği ve YARIN okurlarının yakından tanıdığı Şilili sanatçı bana, evinin uzakta olduğunu söylemiş ve sabırla yolu tanımlamıştı. Stockholm merkezinden bindiğim tren, tam 40 dakika sonra küçük bir istasyona bıraktı beni. İkinci aksilik orada oldu ve geciken treni beklemeyen otobüs, gözümün önünde gitti. Üstelik yarım saatte bir değil miymiş?! Bu kıyı kentine özgü bir sulu kar gözlüklerime yapışıyor, ensemden içeri doluyordu. Yolu bilsem, yürümeye kalkardım. Durak adına göre yola düşmüştüm ve Rolo'nun sokağını, otobüsten inince soracaktım. Hiç değilse otobüsün gidiş yönününe doğru birkaç durak yürüyeyim dedim ama daracık ve kaldırımsız yolda vızır vızır giden arabalardan gözüm korktu, vazgeçtim. Başladım Rolo'yu düşünmeye. Şili neresi, İsveç neresi derken gözümün önüne, dergimizin eylül sayısında (1983) cömertçe kullandığımız çizgileri geldi Rolo'nun. Bir inancın, bir tanıklığın desenleri. O sayıyı kendisine bir arkadaş aracılığıyla iletmiş, ne düşündüğünü öğrenme olanağını bulmamıştım. Şimdi ona, YARIN yayını olarak çıkan şiir seçkisini götürüyordum, kapağında onun güzel bir desenini kullanmış olduğumuz kitabı. İçim acele ettikçe gelmek bilmiyordu otobüs.

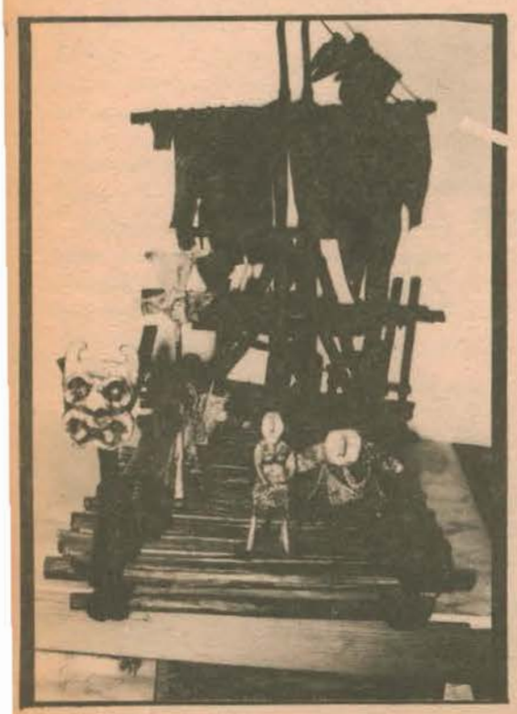

Alçak sıra evlerden birisinde oturuyordu Rolo; biraz sonra "kira evi" diye özellikle belirtme gereği duyacağı şirin bir evde. Latin Amerikalılara özgü içtenlikle karşıladı beni. Gözlerinin içi gülüyordu. Bacaklarının arasında sarışın bir çocuk gizleniyor ve arada bir merakını yenemeyerek bana bakıyordu. Daha sonra İsveçli eşi Lena da geldi. Onu büyük çocukları izledi. Üçüncü çocuğunu birazdan gidip jimnastik dersinden alacaktı. Rolo'nun çalışma odasına değil, atölyesine geçtik. Kitaplar, afişler ve koca bir mengenesi olan tahta masa ile dolmuştu oda.

2

Konuşmamız bir teşekkür savaşı ile başladı! O bana teşekkür ediyordu ben ona. Dergimizin durumunu açıklayıp herkesin özverisi ile yaşamını sürdünnekte olduğunu anlatıyordum ki sözümü kesti ve durumun hiç yabancısı olmadığını söyledi. Yeni bir çevre edinmekten mutluluk duyduğunu defalarca belirtti. Birçok kitapta desenleri olduğu halde henüz hiç kapak resmi yapmamıştı ve kitabımızı görünce çok sevindiğini her davranışı ile belli etti.

Rolando Perez, 1947'de Santiago'da doğmuş. Altı kardeşten biri olarak çocukluğu geçmiş. Babası tarımcıymış ve bu nedenle çok bölge değiştirmiş evleri ve yaşamları. Teknik öğretmen olmak için 3 yıl öğrenim görmüş. Allende'nin seçim kampanyasında görev almış ve kentlerin dış semtlerindeki örgütlenmeler üzerinde çaba göstermiş. İlk önemli çalışması olarak, Güney Şili'deki bir maden kasabasındaki okulun duvarına yaptığı resmi gösteriyor. İşçilerin dinlenme kamplarında çeşitli sanat dallarında kurslar açıldığında ona da görev düşmüş. Eşi Lena ile o sıralar tanışmış. Kanlı darbeden sonra iki ay gizlenmiş ve sonra Buenos Aires'e geçmiş. Eşi ile orada tam bir yıl yaşamışlar. Geçimlerini sağlayabilmek için kendisi tahtadan küçük insanlar yapıyormuş, eşi de desenli kilimler dokuyormuş. "10 tahta adam satınca, bir haftalık yiyecek paramız çıkıyordu," diyor, "bir de küçük kilim satarsak, sinemaya bile gidebiliyorduk..." Peron'un düşmesi ile orada yaşamaları da güçleşmiş. "Arkadaşlar birer birer 'yokoluyorlardı'" 1974'te eşinin memleketine, İsveç'e göçmek zorunda kalmışlar.

"DİL SORUNU OLUNCA, RESİM ÇOK GEÇERLİ BİR İLETİŞİMİ ARACIDIR"

Böyle diyor Rolo. İsveç'te hemen Sanat Okuluna alınmış, 1976'da yine teknik öğretmenlik eğitimi gönneye başlamış ve 1980'de okulu bitir-

3

4

miş. Şimdi geçiminin bir bölümünü böyle kazanıyor; kalanının da sattığı afişler ve desenlediği kitaplar, dergilerden çıkarıyor. Eşi ile dayanışma ve sevginin ürünleri olarak, üç çocuğunu gösteriyor. "Dil sorunumu sanatın ile çözümlediğim için kendimi ayrıcalıklı kişi olarak görüyorum," diyor. "Sanatçı bunun karşılığını sanatıyla ödemek zorundadır."

Evet, memleketinden uzak olmanın ezikliğini duyuyor ama uluslararası ilerici gelişmelerin bir parçası olmak bu duyguyu azaltıyor Rolo'da. "Nikaragua'daki insanların acısı, benim acımdı. Şimdi mutluluklarının da benim olduğu gibi." Ve ekliyor: "Endişelerinin de.."

"Evrensellik çok önemli ama ben, Latin Amerikalı olmaktan büyük mutluluk duyduğumu da gizlemeyeceğim. Canlılık, yaşam dolu bir kıta orası ve onun bir parçası olmak bana, her an daha artan bir yaratma, uğraş verme ve inat etme duygusu veriyor."

Peki vatana yurtdışından bakmak?... "İnsan yurtdışındayken vatanına, bir prizmadan bakıyor. Bazı şeyleri, oradayken hiç gönnediği biçimde görüyor. Çok şey berraklaşırken, bazı şeyler sisleniyor. Şu anda ben Şilili değil Latin Amerikalıyım."

"İnsanların özgür ve eşitlik içinde yaşamasının kelepçeye alındığı bir ülkenin halkını sanatı ile temsil ediyor olmak, bana kıvanç veriyor. Neruda'dan çok kim temsil etmiştir Şili'yi yurtdışında? Ya da stadyumda 40 bin kişiye bir ağızdan bir yürekten şarkı söyleterek: albaylar cuntasının düşüşünü kutlayan Teodorakis'ten çok kim temsil etmiştir Yunanistan'ı? Niçin tutamadın gözyaşlarımı o sahnenin görüntülerini televizyondan izlediğim zaman?.. Ne mutlu sanatçı olmak!"

"RESMİN EN ÖNEMLİ ÖZELLİĞİ, İNSANI İŞLEMESİDİR."

Bu sözlere şunları ekliyor Rolo: "Evet, resim sanatı, diyor birçok sanat dalı gibi önemli bir silâh ama onun gerçek gücü, insanı anlatıyor olmasından geliyor. Anlatım biçimi sonsuzdur, ister önceki resimlerimde olduğu gibi duru bir gerçekçilik taşısın, ister son zamanlarda yaptığım kara mizah ögesini içersin, yine de çıktığı nokta, vardığı yol hep insana giden yoldur, insanın olduğu noktadır."

aşamasının kelepçeye alındığı bir or olmak, bana kıvanç veriyor..."

Şili için ne yapabiliyordu okyanusun bu yakasından?... "Vietnam için Şili'de yaptığımızı," diye yanıtlıyor, "orada sergiler açardık sokaklarda, duvar resimleri yapardık. Burada da aynı şeyleri yapıyoruz. Küçük afişleri yoldan geçenlere dağıtıyoruz ve teşekkür ederek afişi alıp çantasına koyan herkes mitingimize katılmış oluyor. Diğer sanatçılarla ortak çalışıyoruz. Tüm gelirimizi bu işe yatırdığımızı ve artanı da memlekete gönderdiğimizi söylememe gerek var mı?"

Kendisine Uruguaylı ozan Viglietti'nin, sürgündeki sanatçının önemli görevi olarak vatanı ile arasındaki bağı koparmamasını gördüğünü söylüyorum, "Hiç kuşkusuz," diyor, "yoksa ne yapıyoruz buralarda?"

Rolo'nun bir süredir üzerinde durduğu ve çok emek verdiği çalışma şu: Büyük bir yürüyüşün, tahta, metal ve bezden oluşan şekillerle ve tekerlekli olarak dökümü. Çalışmasının en önemli yanı olarak, resimde olmayan üçüncü boyutun, burada olması. Bu şekilleri oluşturan küçük yontular, yerleri değiştirilebilir olarak hazırlanmışlar ve izleyici, kendi görüşüne göre değişiklik yapabiliyor bir sonraki izleyici değiştirene dek !... Henüz tamamlanmadığını söylüyor. Birkaç şekil bitmiş ama sonra tümü, bir sergi halinde izlenecek ve İspanyolların Latin Amerika'yı işgalinden başlayan yürüyüş, henüz sonu gelmemiş ama ne olacağı gözüken bir geleceğe doğru sürecek. Tüm bu çalışmanın adı, "İşgalciler."

Vakit hızla geçti Rolo'nun evinde. Çıkmadan önce, "yolun uzun" deyip ısrar sonucu yemek de yedirdi bana. Altını imzaladığı bir afişini özenle karton ruloya koydu. Otobüs durağına dek birlikte gittik. Bu kez sulu kar beni hiç rahatsız etmiyordu. İsveç'in tatsız kışını uzun süre idare edecek kadar sıcaklık biriktirmiştim konukluk yaptığım evde. ●

yedi adım volta menzilinde
kapıdan pencereye
pencereden kapıya
dalar giderim düşlere
düşerim uzaklara

birden bir boşluğa basarım usumda
yıkılır tüm anıtlan içimin
ölüm dalışına geçer üstüme anılar

Ankara 1979

yedi adım volta menzilinde

Ali Alkan İnal

Açık kapıdan içeriye düşen ışık bir yol gibi uzanıyordu önünde. Birkaç adım attı. Kapı kapandı arkasından, yol iz silindi. Giysi torbasını yere, bacaklarının arasına koyup, gözleri karanlığa alışana dek kıpırdamadan bekledi. Çevresini az çok seçmeye başlayınca rahatladı. Çömelip, kibrit çıkardı torbadan, çaktı. Bomboştu hücre. Dört duvarın ortasında, sağ köşedeki döşeksiz ranzadan başka hiçbir şey yoktu. Kapıya döndü. Alevi parmaklarına yaklaşan kibrit çöpünü attı.

Kapının altında incecik bir ışık çizgisi vardı. Arkasındaki gölge çekilince, süzgeci andıran mazgalın deliklerine dışarının aydınlığı doldu. Tavandaki lamba yandı birden.

Tepkimi gözlüyor olmalılar, diye düşündü. Yerden torbayı aldı, götürüp ranzanın yanına bıraktı. Yatağa oturmadan, yay yerine geçirilip kaynak yapılmış demir şeritlere elini sürdü, ayakucuna atılmış battaniye parçasını yokladı. Parmaklarına bulaşan kirli ıslaklığa bakıp,

– İşi bulduk, diye söylendi.

Demirleri silip battaniye parçasını yatağın altına attı, oturdu. Sigara çıkardı torbadan. Kapının karşısındaki duvarda örülüp kapatılmış bir pencere vardı. Tuğlaların üstü sıvanmadan bırakılmıştı. Sigarasını bitirince kalktı, kapıyla pencere arasında gidip gelmeye başladı. Üşümüştü.

Başlangıçta duyumsamamıştım ama bayağı soğuktu. Yürürsem ısınırım diye düşündüm. Yedi adımdı kapıyla pencere arası. Kaç kez gidip geldiğimi karıştırıncaya dek saydım. Artık yedi adımda bir döndüğümün ayrımında değildim. Kapıyı, duvarları, ağzına tuğla doldurulmuş penceremi görmüyordum. Zaten güneş de batmış olmalıydı.

Kapıyı çekip çıktı. Merdivenden inerken, alt katta oturan yaşlı karı kocayla karşılaştı. Yarım yamalak bir selam verip geçti yanlarından. Arkasına baktığında kadının kendisini izlediğini gördü. Bir yandan da kocasının kulağına eğilmiş bir şeyler fısıldıyordu.

Kuşkulandırdık mı bunları yoksa, diye düşündü. Taşınalı iki ay olmuştu. Gelen giden de fazla değildi, çok dikkatli davranıyorlardı üstelik. Yüzünü buruşturdu sıkıntıyla. Posta kutusuna şöyle bir göz atıp, sokağa fırladı. Güneş batmıştı. Caddeye varınca saate baktı, kaldırımın kenarında beklemeye koyuldu. İşten çıkan insanlar duraklara yığılmışlardı. Taşıtlar kavşakta durmuş, bir kaldırımdan ötekine akan kalabalığın sonunu kolluyorlardı. Trafik lambası yol vermeden ileri atıldılar. İlk gecen taksiyi çevirdi, adresi söyledi, bir sigara yakıp pencereden dışarıyı izledi yol boyunca.

Sokağın öbür başında indi taksiden. Arabanın uzaklaşmasını bekledi, sonra dönüp, geldiği yöne yürüdü. Ön odada lamba yanıyordu. Yavaşladı, geçerken içeriye baktı. Perdenin aralığından kitaplığın ve duvardaki posterin yarısı gözüküyordu. Masada, üzerinde kağıt takılı bir daktilo vardı.

Zili çalıp, beklemiştim. İçeriden hiç ses gelmiyordu. Bir daha çaldım, sonra bir daha. Dönmek üzereyken, kapı birden açıldı. Ne olduğunu anlayana dek iki kişi kollarımdan tutup hızla içeri çektiler, kapaklandım.

Örülü pencerenin altından sızan sular duvar dibinden incecik akıp, kapının yanında göllenmişti. Suya basıp döndükçe, ayak izlerinden bir yol oluşmuştu kapıyla pencere arasında. Ağır adımlarla yürüyordu artık. Yorulmuştu, üstelik ısınamamıştı. Durdu, sigara paketini çıkarıp yokladı. Çok az kalmıştı içinde, yırtıp baktı, dört taneydi. Birini yaktı. Yeniden yürümeye başlayacağı sırada gözleri giysi torbasına takıldı. Sevinçle gülümsedi birden. Gidip bir kat giysi daha çıkardı, üst üste giyindi. Torbayı yastık yerine başının altına koyup, ranzaya uzandı. Derin bir nefes çekti sigaradan.

Hücreye konalı kaç saat olduğunu kestirmeye çalıştı. Tavandaki lekelerle oyalandı bir süre. Demirler sırtına batınca yan döndü, yine rahat edemedi. Döşek vermeye hiç niyetleri yok galiba, diye düşündü. Doğrulup yatağın kenarına oturdu.

Anneannemin ahşap bir evi vardı çocukluğumda. Yatağa yatınca, tavanı izlemeye dalardım. Tahtaların budakları, damarları, kocaman gözlü, sakallı ihtiyarlara dönüşürdü. Geceleyin ağaç kurtlarının çıtırtılarıyla dolardı oda, tavandaki şekiller hareketlenirdi. Korku içinde uyuyakalırdım.

İki kişi arkasında duruyordu. Masada oturanın tepesini görüyordu yalnızca. Adam başını kaldırmadan, bıkkın bir nüfus memuru tavrıyla mırıldanıyordu.

– Adın, soyadın?

– Doğum yerin?

Son soruya gelince, oturduğu yerden fırlayıp tokatlayacakmış gibi gerilerek, bağırdı.

– Neden geldin lan?

Başıyla, bir köşesinde kağıtları doldurduğu uzun masanın öteki ucunu gösterdi.

– Torbanı boşalt, dedi. Ceplerini de.

Arkasındakiler öne geçip torbadan çıkanları karıştırmaya başladılar. Pantalon, kazak, çoraplar yoklanıp saçılırken ceplerini boşaltmaya koyuldu.

– Anahtarlar kalacak, dedi masadaki. Sigara paketini yokladı, kibrit kutusunun içine bakıp ötekilere uzattı. Giysilerler birlikte torbaya tıktılar.

– Ayakkabı bağlarını ver.

– Soyun, donunu da çıkar.

Arkamdaki,

– Yürü, dedi. Üstünü başını sonra düzelt.

Koridoru geçtik. Kapılar açıldı, kapandı. Hücreye buyur ettiler. Bayağı soğuktu. Yürürsem ısınırım diye düşündüm.

Ankara, Ekim 1983

Desen : MUSTAFA OKAN

40. YILINDA NORMANDIYA ÇIKARTMASININ ÖBÜR YÜZÜ

Yandaki afiş, Temmuz 1942'de New York'da basıldı. Afiş'de ABD ve İngiltere halklarının ikinci cephenin bir an önce açılması yolundaki istekleri dile getiriliyor.

"İkinci Cephe" nin Kısa Öyküsü

GİRİŞ

6 Haziran 1944 sabahının ilk saatlerinde, Kuzey Fransa'da Normandiya kıyıları, o güne dek görülmemiş büyüklükte bir çıkartma harekatına sahne oluyordu. Toplam dört milyon kişilik bir asker katılımıyla, ABD ve İngiltere silahlı kuvvetleri 18 ay boyunca gizlilikle çalışmaları sürdürülen ve "Operation Overlord" adı verilen harekatı başlatıyor, böylece Nazi Almanyasına karşı Avrupa kıtasında ikinci bir cephe açılmış oluyordu.

Geçtiğimiz ay içinde basın-yayın organlarında yakından izleyebildiğimiz gibi, bu harekatın 40. yıldönümü, Normandiya kıyılarında yapılan büyük bir törenle kutlandı. İşin ilginç yanı, gerek kutlama programında , gerek bunun basına yansıyışında, ABD'nin Batı Avrupa'nın kurtarıcısı ve koruyucusu olarak lanse edilişiydi. Oysa gerçek bu değil. İkinci dünya savaşı öncesi yıllardan başlayarak günümüze dek uzanan bilinçli ve sistemli bir oyunun bir parçası olarak önümüze sürülüyor ABD'nin kurtarıcılığı. Tabii bu yapılırken de tarih alabildiğine çarpıtılıyor. Nasıl mı?

"BİRİNCİ CEPHE"NİN AÇILIŞI

18 Aralık 1940 günü Hitler "Directive 21" kodlu "Barbarossa Planı"nı imzaladı. Stratejik temelleri Sovyetler Birliği'nin 8-10 hafta içinde teslim olmasını öngören blitzkrieg kuramına dayandırılan bu planın uygulamasına 154 Alman tümeninin yanısıra, İtalya, Macaristan, Romanya, Slovakya gibi uydu ya da işgal altındaki ülkelerden "gönüllü" birlikler katılıyor, böylece harekata katılan tümen sayısı 190'a, tank sayısı 4000'e, uçak sayısı 5000'e ve savaş gemisi sayısı 200'e ulaşıyordu.

Nazi liderleri Barbarossa Planı'nın kusursuz işleyeceğinden o denli emindiler ki, "Barbarossa Planı'nın Gerçekleştirilmesinden Sonraki Hazırlık Dönemi" başlıklı ve "Directive 32" kodlu çalışmayı 11 Haziran 1941 günü tüm kara, hava ve deniz komutanlıklarına dağıttılar. Directive 32'ye göre, Sovyet silahlı kuvvetlerinin saf dışı bırakılmasından sonra İngiliz sömürgeleri, Afrika, Ortadoğu ve Akdeniz'deki bazı bağımsız ülkeler ele geçirilecek ve aşağıdan İspanya ve Portekiz'in de desteğiyle Britanya adalarının işgali gerçekleştirilecekti. Yine Nazi stratejistlerinin planlarına göre, 1941 sonbaharında İran, Irak, Mısır ve Süveyş kanalı bölgesi fethedilecek ve daha sonra Hindistan'da Japon birlikleriyle birleşilerek 'doğu' operasyonu tamamlanacaktı. 'Batı' sorunu ise Grönland, İzlanda, Azor adaları ve Brezilya'da üslenecek Nazi birlikleri tarafından Atlantik, Havai ve Aleutian adalarındaki Nazi ve Japon birlikleri tarafından da Pasifik kıyılarından kuşatılan Kanada ve ABD'nin ele geçirilmesiyle çözümlenecek ve dünyanın ele geçirilişi tamamlanacaktı. Ve tüm bunların gerçekleşmesi için blitzkrieg kuramının tutması, yani Sovyet topraklarını kısa bir süre içinde ele geçirilmesi gerekiyordu.

22 Haziran 1941 günü Alman kuvvetleri Sovyetler Birliği topraklarına girdi ve ilerlemeye başladı. Bu, aynı zamana Nazi Almanya'sına karşı Avrupa'da açılan ilk cephenin de başlangıcı anlamına geliyordu. Daha Alman saldırısının gündeme geldiği ilk günlerden başlayan ve giderek Alman ordusunun ilerleyişini daha da büyük ölçüde engelleyen Sovyet ordusunun ve halkının birleşik direnme harekatı, 1941 yazı sonlarına doğru, blitzkrieg kuramının pek tutmayacağını haber veriyordu. Nitekim 1941 Aralık'ının ilk günlerinde Alman orduları Moskova yakınlarında ilk büyük yenilgilerini aldılar ve böylece karşı saldırı başlamış oldu.

Alman ordularının ilerleyişinin dişe diş bir savaşım sonucu durdurularak, geriletilmeye başlatılmasının Batı'daki yankıları büyük oldu. 1 Kasım 1941 tarihinde ABD'de yapılan bir kamuoyu araştırması, Amerikan halkının yüzde 51'inin Nazilere karşı Sovyetler Birliğiyle ABD'nin işbirliği yapmasından yana olduklarını gösteriyordu. Yine aynı araştırmaya göre, bu görüşte olanların yüzde 22'si bu ittifaka İngiltere'nin de katılmasından yanaydı. Aslında böylesi bir birlikten yana gelişmeler daha Alman birliklerinin Sovyet topraklarına girdiği günden beri gündemdeydi. Saldırının başladığı 22 Haziran 1941 günü İngiltere Başkanı Winston Churchill yaptığı radyo konuşmasında şöyle diyordu: "Hitler Rusya nın gücünü kırmak istiyor, çünkü böylelikle ordunun belkemiğini tekrar batıya kaydırmak ve böylece Adamızın üstüne yürümeyi umuyor.

"Öyleyse, Rusya'nın tehlikesi bizim de tehlikemizdir. ABD'nin de tehlikesidir, tıpkı, her Rus savaşçısının evi ve vatanı için çarpışması aynı zamanda dünyadaki her özgür insan ve özgür halk için çarpışması demek olduğu gibi."

Benzeri bir mesaj, iki gün sonra, 24 Haziran günü ABD başkanı Franklin Roosvelt tarafından Beyaz Saray'daki bir basın toplantısında yineleniyor, bu mesajlara yanıt ise bir kaç gün sonra, 3 Temmuz 1941' de Joseph Stalin'in bir söylevinde geliyordu: "Bu büyük savaşta gerçek müttefiklerimizi Avrupa ve Amerika halkları arasında bulmaktayız: Vatanımızın özgürlüğü için verdiğimiz bu savaş, Avrupa ve Amerika halklarının bağımsızlık ve demokratik özgürlükler için verdikleri savaşımlarla bütünleşecektir."

Böylelikle başlayan görüşmeler sonucu, 26 Mayıs 1941'de İngiltere-Sovyetler birliği, 11 Haziran 1942 de de ABD-SSCB arasında bağlaşıklık anlaşmaları imzalandı. Zaten özellikle de Japonya'nın Pasifikte Pearl Harbour'a düzenlediği baskın sonucu ABD'nin resmen savaşa girmesinden sonra savaşan ülkeler arasında bir birlik yaratma zorunluğu doğmuş ve 1 Ocak 1942'de aralarında ABD, SSCB, İngiltereve Çin'in de bulunduğu 26 ülke tarafından Birleşmiş Milletler Deklerasyonu imzalanmıştır.

Bu arada Alman-Sovyet cephesinde çarpışmalar iyice yoğunlaşmıştı ve Alman ordularının yaklaşık dörtte üçü bu cephede çarpışıyordu. Bu da faşist bloka karşı kurulan bağlaşıklıkların öncesinden beri kafalarda varolan "Avrupa'da ikinci bir cephe" eğiliminin somutlaşmasını gerektiriyordu. Ve aslında taraflar arasında yapılan tüm konferans ve görüşmelerle varılan ortak kanı da bu yöndeydi.

"İKİNCİ CEPHE" GECİKTİRİLİYOR

Ama, ortak kanının bu yönde olması bir türlü cephenin açılışını sağlamıyordu tabii ki. Sovyet hükümetinin, cephenin bir an önce açılması yolundaki tüm istek ve önerilerine karşı ABD hükümeti durumdan İngiltere'yi, İngiliz Hükümeti ise ABD'yi sorumlu gösteriyordu. Amaçlanan ise oldukça açıktı: Savaş sonrası dünya konjonktüründeki olası değişiklikler ABD ve İngiltere yönetim çevrelerini kaygılandırmaya başlamıştı. Ve daha da

İbrahim Akyürek

Sendikaların fabrikalarda örgütlenmelerini sürdürdükleri şu günlerde, işverenler işçilerin istedikleri sendikayı seçmesini engelliyor. İşveren, açıkça işçiye dönüp, "Senin sendikam da ben seçeceğim" diyor. Sendika gibi hareket ediyor. Fabrikanın servis arabalarını kendi çıkarını kollayacak sendikadan yana kullanıyor. Olmadı; işçilerin çaresizliğini, yoksulluğunu kullanıyor. Renkli televizyon dağıtıyor, ek ödeme yapıyor. İşe aldığı yeni kimselere, işine gelen sarı sendikaya geçmelerini şart koşuyor. "Hiç kimse sendikaya üye olmaya, üye kalmaya, üyelikten ayrılmaya zorlanamaz" denilen Anayasa'nın 51. maddesi hiçe sayılıyor.

"İşten çıkarma yasağı sürüyor," açıklamalarıyla kamuoyunun yanıltıldığını düşünerek, istedikleri sendikayı özgürce seçmek istediklerini için işyerleri değiştirilen, işten atılan ya da insanca koşullarda çalışma hakkını hiçe sayan uygulamalarla karşılaşan NASAŞ, ARÇELİK, MAN ve ELEKTROMETAL fabrikası işçileri ile konuştuk. Bu işçilerin anlattıklarının kendi fabrikaları ile sınırlı olmadığını, benzer uygulamaların öteki işyerlerinde de sürüp gittiğini anımsatalım.

"YA TAZMİNATINIZI ALIN, YA DA ANKARA'YA GİDİN"

NASAŞ fabrikası'nda çalışan beş işçi, sendikalaşma nedeniyle fabrikanın Ankara İrtibat Bürosu'na gönderilmişler. Bu işçilerden Cafer Borake ve Mahmut Uyanık başlarından geçeni şöyle anlattılar:

"İşveren, işyerinde organizasyon yapıyorum gerekçesiyle bize, "Ya tazminatınızı alın, ya da Ankara'ya gidin," dedi. Gidemem derseniz, iş yasasının 16. maddesine göre, iş değişikliğine muhalefetten kıdem tazminatınızı vererek işten çıkarıyor. Biz de Ankara'ya gittik, memur olarak. (Cafer, üretim planlamada; Mahmut, kalite kontrolda çalışıyormuş. Ankara'ya kurye olarak gönderilen Metin Yıldırun tav fırın operatörü, Şeref Cebeci dilme operatörü olarak çalışıyormuş. İsmail Akman ise, eski işi olan satınalmacı olarak Ankara'ya gönderilmiş.) Bizi memur yaparak, 8 ile 12 yıl arasında değişen üretim işçiliğimizi böylece memura dönüştürdüler. Kaldı ki, biz fabrikada kilit noktadaydık. Amaçları bizi işyerinden uzaklaştırmak. Ankara'da fabrikanın irtibat bürosunda kalıyoruz. Hiçbir iş verilmiyor, oturuyoruz. Tayin sırasında harcırah bile verilmedi. Bir hafta izin verdiler. Aylıklarımızı verin yol parası yapalım dedik, onu da vermediler. Biz de Ankara'ya gittik. Otel parası, yol parası bir yandan.. Çoluk çocuk İstanbul'da perişan..

Ankara'ya gönderilmemizin gerekçesini sorduk. Verilen vazifeyi yapamıyorsak bilelim dedik. O zaman tazminatlarımızı bile almayız dedik. Daha önce Cafer arkadaşımızı şef yardımcısı olarak düşünüyorlardı. Şimdi mükafat (!) olarak Ankara'ya gönderdiler. Bizi Ankara'ya kimin yolladığını sorduk. Genel müdürün bile haberi yokmuş. Emin, Anadolu Holding'ten geldiğini söylüyorlar. Herkes topu ötekinin üstüne atıyor. Sonra işçiden iş barışı istiyorlar.

Eylül' 80 sonrası 200 işçi çıkardılar. 13. ve 17. maddeye göre... Tazminatsız.. Bu oyuna devam mı edecekler, nereye kadar devam edecek? Çalışan adamı işsiz bırakmak en büyük cezadır. Amaçları bizi yıldırmak. Tabi başaramayacaklar."

ARÇELİK işçileri.

"Sendikamızı özgürce seçmek istiyoruz..."

ARÇELİK fabrikası'ndan Ahmet Leblebici, Cemal Ediz, Faik Erdoğan ve Bedir Yiğit işten atılan yüzden fazla işçi arasında. Gelişmeleri şöyle özetlediler:

"Kanunlara sahip çıkan basın ve hukukçulardır. Tek tek basını dolaştık. Bir tanesi bile basmadı. Bir de hak hukuk diyorlar. Korkmamak

---

önemlisi Alman ordularının "dünyayı fetih" harekatı, Stalingrad ve Kafkas cephesi yenilgileri'yle artık tam bir bozguna dönüşmüş ve Sovyet birlikleri, yitirdikleri toprakları hızla geri alarak Avrupa'ya doğru ilerlemeye başlamışlar, dolayısıyla "bu savaşı onlar olmadan da kazanabileceklerini" az çok belli etmişlerdi. Dolayısıyla Sovyetlerin gücünün, olabildiğince zayıflatılarak, "zaferi paylaşmak durumuna" getirilmesi gerekiyordu.

Böylelikle daha 1942'lerde açılması planlanan "ikinci cephe", iki yıllık bir gecikmeyle, 6 Haziran 1944'de açılabiliyordu. "Kurtarıcıların" önemini anlamak açısından o tarihteki ordular arası güç dengesini gözden geçirmekte yarar var. 1944 Haziran'ında Fransa ve İtalya'da bulunan yaklaşık bir milyon Nazi askerine karşılık, Alman-Sovyet cephesinde dört milyondan çok Nazi askeri bulunuyor. Bu dört milyonluk askeri güç aynı zamanda 7500 tank ve top, 7000 uçak ve 60000'den çok silah ve teçhizatı da kapsıyor. Çıkartmayı gerçekleştiren müttefik kuvvetlerin elindeki asker gücü ise Alman birliklerinin üç katından çok. Ayrıca üç kat daha çok tanka, 60 kat daha çok uçağa ve karşılaştırılamayacak bir deniz üstünlüğüne sahipler.

Normandiya çıkartmasının 4. günü, 10 Haziran 1944'de Sovyet birlikleri Leningrad ve Karelian cephelerinde büyük bir saldırı başlattılar. "Operation Bagration" adı verilen bu saldırının amacı Alman birliklerinin püskürtülmesi, hem de Batı Avrupa'ya güç aktarımının önlenmesiydi. 23 Haziran gününe dek Alman orduları 500 kilometre geriletildiler ve Nazilerin Ordu Grup Merkezi dağıtılarak, Polonya'nın kurtuluşu başlatıldı.

Buna karşın Müttefik ordularının ilerleyişi hiç de umulduğu kadar kolay olmuyordu. O kadar ki 25 Aralık 1944'de Belçika-Lüksemburg hattındaki 80 km genişliğinde 100 km uzunluğunda ünlü tank saldırısını başlatan General Patton, Nazi birliklerinin korkunç direnişi karşısında günlüğüne, "Bu savaşı hala yitirebiliriz," notunu düşüyordu. 1 Ocak 1945'de ise Alsas'daki Amerikan Batı Cephesi Komutanlığı büyük bir Alman hava baskını sonucu 27 havaalanı, depolar ve hangarlar başta olmak üzere ağır hasar alıyordu.

Bunun üzerine 6 Ocak'da Churchill Sovyet hükümetine bir mesaj göndererek, "Batı cephesindeki saldırının yükünü hafifletmek üzere yeni bir saldırı başlatıp başlatamayacaklarını," soruyor, aynı günlerde ise Müttefik Orduları Başkomutanı Dwight Eisonhower, Washington'a gönderdiği bir raporda, "Sovyet ordusunun yardımı olmadan çok güç durumda kalacaklarını," belirtiyordu.

Mesajı aldıktan 6 gün sonra ve planlanandan 8 gün önce Sovyet ordusu Baltık denizi kıyılarından Karpatlara doğru bir saldırı başlatıyor ve Alsas'da üslenen Alman birliklerinin gücünü zayıflatıyordu.

Öte yandan 1944'de "Operation Frantic" kodlu başka bir harekatta İtalya ve İngiltere'deki üslerinden kalkan Amerikan Uçan Kale'leri Almanya'daki hedeflerini bombaladıktan sonra rotalarına devam ederek Sovyet topraklarındaki önceden belirlenen havaalanlarına iniş yapıyorlardı.

Bütün bunlar savaş sonunda faşist bloğun Avrupa'daki yenilgisinin, son günlerde iyice abartıldığı gibi, tümüyle ABD sayesinde olmadığını gösteriyor bize.

Tarihin gördüğü en büyük ve en son genel savaşın gerçek galipleri, bağımsızlık ve özgürlük için gerek tüm anti-faşist ordular saflarında gerek yerel Ulusal Direniş Örgütlerinde, cephede ve cephe gerisinde savaşan ve ölen dünya halklarıdır. ●

● Derleyen: Yarın Araştırma Bürosu

KAYNAKLAR

Oleg Rzheshevsky, Operation Overlord-From the History of the Second Front, NPA Publishing House, 1984

Ralf B. Levering, American Opinion and the Russian Alliance, 1939-1945, Chapel Hill, 1976.

Correspondence Between the Chairman of the Council of Ministers of the USSR and the Presidents of the USA and the Prime Ministersof Great Britain During the Great Patriotic War of 1941-1945, Progress Publishers, 1977, Aktaran; Rzeshevsky

G. Patton, War As I Knew It, Houghton, Mifflin Company, 1947.

Cumhuriyet Ansiklopedisi, 1970, C.6.

Cumhuriyet Gazetesi, Siyaset '84 Eki, 4.6.1984.

lazım, çekinmemek lazım. Anayasaya sahip çıktık. 51. madde sendikalaşma özgürlüğünden sözediyor. Bu maddeye sahip çıktık. Çoğunluğun karşısına işveren Türk-Metal'i çıkardı. Bir kısım arkadaşımızı Bolu'ya, Trabzon'a yollamak istediler. Gitmeyenler işten ayrılmak zorunda bırakıldı. İşveren 100 kişilik sıkıyönetimden işçi çıkarma izni aldı. Gerekçe olarak, buzdolabı üretimini kaldırdığını söyledi. Öte yanda 2.5 milyarlık yatırım yapıp, yeni tip çamaşır makinası ve buzdolabı yapacaklarını kendi yayın organlarında duyurdular. Sendikal nedenle, işverenin baskısına rağmen Otomobil-İş'te direnen arkadaşları seçiyor işveren.. Şeflere, postabaşılara, "Size birer renkli televizyon vereceğiz, ek ikramiye vereceğiz," diyerek, onları baskı aracı olarak kulanıyor.

Biz Otomobil-İş'e üye olduktan sonra Türk-Metal listeler astı fabrikaya. İmalat müdürünü kalıpçı, personel şefini bahçıvan göstermişler. Savcıya şikayet ettik. Bunun üzerine davacı olanlara baskı yaptılar. "Çekeliz Tuzla'ya", dediler.

Türk-Metal'in yöneticilerinden yargılananlar var. Bu sendikanın belirli kuruluşları beslediği herkesçe biliniyor. Fabrikada bu sendikayı temsil edenler, iş becerisi olmayan, hırsızlığa karışmış kişiler. Kendilerini Türk-Metal temsilcisi sayan iki kişi yasalara karşın rahatça fabrikada dolaşıyor. Fabrika yöneticileri, "Koç Holding'den kesin emir aldık. Türk-Metal'e geçeceksiniz," diyor.

Fabrikada çay içmek yasaklandı, öğle paydosunda Ankara asfaltına bile çıkarılmıyoruz. Kantini kaldırdılar.

CEREYANA KAPILAN İŞÇİNİN DOKTOR RAPORU "KALP YETERSİZLİĞİ"

MAN fabrikasından Hüseyin Dinç ve Hilmi Baydar uygulamaları şöyle özetledi:

"Eylül 80'den sonra fabrikaya yeni kişiler alındı. Bu kişiler, işçileri takip etmeye başladılar. "Sen sendikal faaliyet gösteriyorsun, başrol oynuyorsun," diyerek, tazminatsız, işten adam atmaya başladılar. Türk-Metal'e giderseniz iş güvencesi vereceğiz, emekliliğe kadar çalışabilirsiniz o zaman dediler. Fabrikanın kamyon kısmı Ankara'ya taşınacak, yoksa oraya göndeririz diye korkuttular.

Altı arkadaşımızı 17. maddeye göre işten çıkardılar. Müfettişler, yalnız işverenin şahidini dinliyor. Bunların altısı da mı suçlu, olumlu rapor veren yok.

Bir arkadaşımız cereyana kapılmıştı. Bu arkadaş, birkaç defa postabaşını çıplak kabloları düzeltin diye uyarmıştı. Doktor, ölen arkadaşımıza kalp yetersizliği diye rapor verdi. Daha sonra bu kabloları tamir ettiler. Postabaşı ise: "Dışarda işsiz çok," diyor.

İşveren, işçiyi tek tek odasına çağırıp tehdit ediyor. İşçi, istediği sendikaya gidebilmeli."

ELEKTROMETAL'DE ZİYARET VE TELEFON GÖRÜŞMESİ YASAK

Binnet Özbek bir yıllık ELEKTROMETAL fabrikası işçisi. İstediği sendikaya gitmek isteyince işten atılmış. Daha önce 15 yıl Demirdöküm'de çalışmış. İşyerinde, gözden ırak küçük atölyelerde bile az rastlanan uygulamalar yapılıyormuş. Bize bir iki örnek sıraladı:

" • Fabrikanın çevresindeki tel boyunca, bir arkadaşı ile konuştu diye bir işçiye ihtar verdiler. Mesai içinde dışardan ziyareti yasakladılar.

• Sabah dokuzda, cenazesi için kendisine telefon gelen bir arkadaşımıza haberi akşam verdiler. Mesai içinde telefon görüşmelerini engelliyorlar. Cenazeniz bile olsa..

• Sivil elbise ile kart basmayı yasakladılar.

• Yemekhanede yemek dışında oturmayı yasakladılar. 8 aylık işçi arkadaşımızı, "Vay sen oturup Otomobil-İş'i konuşuyorsun," diye işten çıkardılar.

• Üretim düştü diye 100 kişilik tensikat (İşten çıkarma) izni aldılar.

• İstirahat aldı diye, bir arkadaşımızı o gün fabrikaya sokmadılar."

İzmir Çukurova Çelik Endüstrisi :

Baskı ve entrikalar sonuç verecek mi?

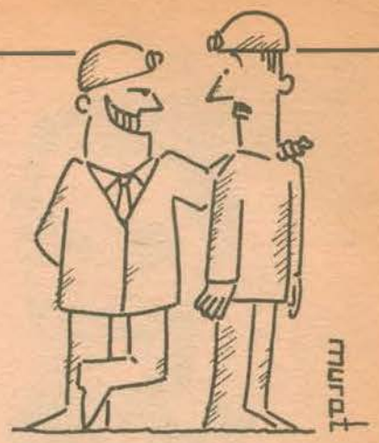

İzmir Foça yolu üzerinde 600 işçinin çalıştığı Çukurova Demir-Çelik'de, toplu pazarlık döneminin başlamasıyla yoğun bir hareketlenme dönemine girildi. Fabrikada yıllardır varlığını sürdüren Türk-İş'e bağlı Türk Metal, yeni toplu pazarlık döneminde, işçilerin yüzde 70 lik bir oranla bağımsız Otomobil-İş sendikasını seçmeleri ile işkolundan çekildi. Bu durumdan işçiler dışında kimse memnun olmadı ve Çukurova işvereni tarafından hem işçilere, hem de Otomobil-İş'e karşı saldırılar başladı.

Önce Otomobil-İş'in yüzde 70 lik barajı aşamadığı ve aşamayacağı haberleri işçilere duyuruldu. Ancak Ankara 5. İş Mahkemesinin Otomobil-İş'in barajı aştığını ilan etmesiyle çabalar sonuçsuz kaldı.

Çukurova işvereni bu sefer çok sayıda yeni işçi alıp yüzde 70 lik barajı düşürmeye çalışırken, diğer yandan da kendisi için "tehlikeli" gördüğü dokuz işçiyi sudan nedenlerle işten attı. Ancak yaratılmaya çalışılan yılgınlık başarıya ulaşmadığı gibi, işten atılan 9 işçi haklarını aramak için yasal yollara başvurdular.

Bu arada 6 günlük yasal süresi olan Otomobil-İş'in işyeri yetkisinin neden iki aydır verilmediğinin nedenlerini de çok iyi biliyorlar. Çukurova işçileri, "ya çıkış ya sendikadan istifa" tehditlerine kulak asmıyorlar ve metal işkolunda işverene karşı kararlılıklarını sürdürüyorlar.

* * *

İzmir Sümerbank işçileri çalışma koşullarının düzeltilmesini istiyorlar

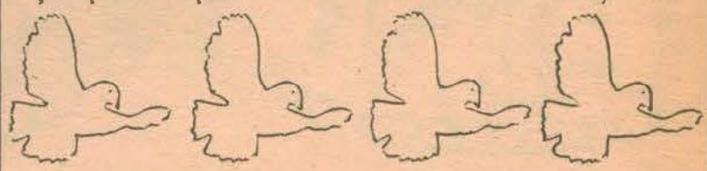

Biz Sümerbank İzmir Basma Sanayii Müessesesi Konfeksiyon bölümünde çalışan bir grup işçiyiz. Çalıştığımız bölümde 600 işçi bulunurken, 500'ünüz kadındır. Çalışanların çoğunluğu ilkokul mezunudur. Bölümümüzde her işçi yaptığı işde saatte belli bir sayı çıkarmak durumundadır. Bu sayının fabrika yönetimi ve sendika tarafından ortak belirlenmesi gerekirken, fabrik üretimi artırmak istediğinde bu sayı iki üç kat birden artar. İstenilen miktar çıkarılmadığında ise, 'cezalarımız' ihtardan başlar ve disiplin cezasına kadar gider. Biz bu sayıyı nasıl mı çıkarırız? Ütümüz, makinamız, presimizle daha da çok bütünleşerek. Hızla çalıştığımız için de eline iğne girmemiş işçi yoktur. Karşılığında ise, doktora çıktığımızda ancak iki gün izin verirler. Alsancak dispanserinde muayene olan bizlere. Alsancak Dispanserine Sümerbank yetkililerince yapılan uyarılar sonucu artık dinlenme izni de yok. Ruhsal yıpranma ile de olan günden güne yozlaşan ve yok olan benliğimize olur. Yediklerimiz içinde temel gıdamız patateslir. Haftanın en az üç günü patates yeriz.

Katlandığımız bunca şeye karşın emeğimizin karşılığını alamıyız. Değil bir senelik işçiler, 'fazla izin kullandığı' gerekçesiyle 4-5 yıllık işçilere bile kadro verilmez. Bu da işverene sonsuz kolaylıklar sağlar. Kadroya geçmeyen işçiler verilen işi yapmak zorundadırlar ve aylık işlerde çalışırlar. Yöneticilerin bu kadar rahat davranabilmeleri ise, haklarımızı savunacak sendikanın görevini yapmayışıdır. İşyerimizde Türk-İş'e bağlı Teksif vardır. Sendikamız Teksif, görevlerini yapmadığı gibi, işverenin bizim için koyduğu yasakları bize iletmekle yetiniyor. Son günlerde Sümerbank 'ta bir sendika daha türedi: Hak-İş. Türk-İş'in çaresiz durama getirdiği işçiler, ne olduğunu araştırmadan, vaatlerine kandıkları Hak-İş'e girdiler. Bu sendikanın empoze etmeye çalıştığı gerici ideoloji de cabası.

Ancak bu koşullarda bile umutsuzluğa kapılmamak gerek. Biz işçilere düşen, gelişkin bir demokrasi için yürüdüğümüz yolda sendikal haklarımızı geri almak, varolanları sonuna kadar bizzat kullanmak ve yeni kazanımlar elde etmektir. Bu yolda atılacak adımlarda tüm işçilere büyük sorumluluk düşmektedir.

İzmir Sümerbank Basma'dan
Bir Grup İşçi

ÜSTTE: Richard Gere (Nefes Nefese)
YANDA : Hair

Serdar Sayan-Fahri Özer

GENÇLİK FİLMLERİ

Sorunlara somut bireleştiri getirmek amacı gütmeksizin değişik bir yaklaşım denemesi olarak anmak istediğimiz "Nefes nefese", Jim Mc Bride'ın, Jean - Luc Godard'ın (bu arada "Yeni dalga" nın önemli filmlerinden olan "Serseri Aşıklar"dan uyarladığı bir filmdir. "Nefes Nefese" bir yeniden çevirimi de aşan -en azından biçimsel yanıyla- özgün özellikleri de içeriyor. Gençliğin dinamizmini, oldukça hareketli temposu, güzel görüntüleri ve çok başarılı finaliyle yansıtan ilginç bir deneme.. Amerikan sinemasının yarattığı 'Çağdaş Kovboy' tiplerinin tipik bir örneği olan Jesse Lujack çizgi romana dayalı kültürü, serüvenci (öyleki yaptığı tek iş araba hırsızlığı) kişiliği ve pop müzik düşkünlüğü (sürekli Jeery Lee Lewis dinliyor, Lujack) ile sevimli bir serseri olmanın ötesinde hiçbir şey değildir belki, ama 'ya hep ya hiç' ilkesine dayalı bir felsefesi, yaşam görüşü de vardır. Bu nitelikleriyle Lujack (Richard Gere) sıradan genç tiplemesine de belli açılardan oldukça uyuyor: Son derece devingen, akışkan bir kişilik ve başkaldırıya hazırlık, hatta bir başkaldırmışlık, topluma eklenememişlik en belirgin özellikleridir. Fakat gençliği içinde işsiz-güçsizlüğü, ilişki kuramayışı sorun olmamaktadır; geleceğe ilişkin hiçbir kaygı duymaksızın gününü yaşayan bir 'marjinal' insandır o.. Sevgilisi Monica (Valerie Kaprisky) ise düzenle uyuşmuş, bu yüzden yakınma duygusu hissetmeyen, geleceğini planlamış ve hedefine ulaşmada her yolu 'mübah' sayma anlamında 'akılcı' bir kızdır. Bir anlık gaflet sonucu, sonradan pişmanlık da duyacağı bir olay, polis öldürme olayından dolayı sınırı geçmek zorunda olan Lujack, Monica'yı da götürmek, sevgisine ve başkaldırısına ortak etmek istemektedir. (Nedir bu başkaldırı: Bireysel.) Oysa düzenle, çevreyle uyum içinde, küçük hırsları, küçük amaçlarıyla tam bir küçük burjuva genç kızı olan Monica için bu bireysel başkaldırının anlamını kavramak çok güçtür. O, Lujack'ı salt birlikte olmaktan hoşlanılan, yakışıklı bir serseri olarak görmektedir. Öte yandan, Lujack için Monica, kopuk ilişkiler ve bağlantısızlık içinde, özgürlüğünden fazlaca ödün de vermeksizin bağlanılabilecek tek 'nesne'dir. Nesnedir, çünkü, toplumla bütün bağlarını koparmış, günlük gereksinimlerini karşılamak için yetenden fazla hiçbir şeyin mülkiyetini istemeyen, çaldığı arabalar üzerinde bile kısa süreli 'tasarruf hakkı' dışında bir iddiası olmayan Lujack için, sahip olmak istediği tek varlık, Monica'dır. Aynı zamanda bir 'sevgi nesnesi'dir Monica... Lujack'a karşı aşkının büyümesiyle Monica da özgürlüğü seçer ve tüm bağları koparmaya, Lujack'la birlikte Meksika'ya gitmeye karar verir. Ancak toplumun içinde, onunla bütünleşmiş birey'in, onun dışındaki 'birey'e uyması bir anda gerçekleşemez. Üstelik toplum da bireyin kendi dışında kalmasına, kendisine zararlı olmadığı ölçüde izin vermektedir. Konulan sınırın dışına çıkıldığı andan itibaren cezalandırma mekanizması işlemektedir. Yaşam boyunca olduğu gibi, yaşamının sonunda da Lujack'ın, bu çağdaş Amerikan kovboyunun, karşısında iki seçenek vardır: Ya hep, ya hiç.. Lujack ikincisini seçer ve film 'hiç'e giden ilk adımın atıldığı anda dondurulan o nefis, son kare ile biter.

Lujack gelişmiş toplumun ilişkiler ağı içinde erimiş/eritilmiş, kaybolmuş bir birey için son olarak ertesi günün gazetelerinde bir günlüğüne yaşayan ve sonra tümüyle unutulan bir birey, bir gençtir. Üretim ilişkileri içinde yeri tam değil hiç belirlenmemiş, yer verilmemiş, eylemi tümüyle öznel açıdan algılayan, 'lumpen' bir gencin öyküsü olarak "Nefes Nefese", içerik açısından "Serseri Aşıklar"dan bağımsız düşünülmesi gereken, biçimsel yönden ise -estetik ve tipleme açısından- bir özgünlük içermektedir.

Topluma kaynaşamama özelliğinin Lujack'a benzer olmakla birlikte, nedenleri farklı olan diğer bir tip ise, "Cumartesi Gecesi Ateşi" nin Tony Manero'sudur. Lujack'tan farklı olarak, Manero, bireysel değil, içinde bulunduğu azınlığa bağlı bir kopukluk içindedir. O'nun topluma bağlantısızlığı,önce Brooklyn'de yaşayan İtalyan azınlığın kopukluğundan, sonra, bireysel ezilmişliğinden gelmektedir. Azınlık ile 'yerli'ler, zengin mahallesi Manhattan ile yoksul mahallesi Brooklyn'i nehir ayırmaktadır. Bu ayırım, filmde, sınıf atlama düşleri içinde bulunan Stephanie'nin sözleri ile ifadesini bulmaktadır. Bu çerçevede ezilmiş bir birey olan Manero için tek kurtuluş, aslında kaçış, diskolara sığınmak ve dansörlüğüne hayran olan gençler içinde devleşebilmektir. Bütün bir hafta 'sıradan bir tezgahtar' olarak yaşayan Manero, Cumartesi gecesi kral olmaktadır. Bir gecelik kralın avenesi ile tümü kendisi gibi ezilmiş, 'toplum' dan kopuk fakat 'topluluk'a (İtalyan azınlık), geleneklere bağlı ve feodal ilişkiler içinde bulunduğu genç insanlar, arkadaşlarıdır. Brooklyn'in İtalyan gençleri, Manero'da olduğu gibi, ailelerinden kopuklarsa da, dışarıya karşı topluluklarına dört elle sarılmaktan başka seçenekleri yoktur. Bu durum, aslında

tümüyle kendilerine benzer koşullar içinde yaşayan, kader birliği ettikleri Porto-Riko'lu gençlerle tümüyle anlamsız bir mücadeleye girmeleri sonucunu doğurur. Bu mücadelenin anlamsızlığını ilk kavrayan Manero ise de, eğitimsizliğin batağı içindeki Manero sorunun özünü kavrayamayarak, dostlarını serseri olarak mahkum etmekte ve kurtuluşu başlangıçta biraz da sağlıksız bir aşkla bağlandığı ve film süresince konumu bir türlü tam olarak netleşmeyen Stephanie'ye sığınmakta ve onunla ilişkisini dostluğa dönüştürmekte bulmaktadır.

Buraya kadar özetlediğimiz kadarıyla "Cumartesi Gecesi Ateşi" gençlik sorunlarının önemli bir bölümüne sağlıklı diyebileceğimiz bir bakış getirmesine karşın -bakış'ı bir dizi sorunun sergilenmesi olarak aldığımızda- yönetmen Badham'ın ticari sinemanın tuzaklarından kurtulamaması filmin önemini azaltmaktadır. Her şeyden önce, Manero'nun ezilmişlikten kaçması için bir araç olarak gördüğü 'disko'ya zaman açısından işlevinin gerektirdiğinden çok fazla yer ayrılmıştır. Bu yüzden yukarıda sözettiğimiz sorunlarını farkedilmesi son derece güçleşmiş; eleştirel bir gözle izlenmemesi durumunda sıradan bir disko filmi'ne indirgenmiştir. Ayrıca, 'idolleştirme' Tony Manero'yu oynayan John Travolta'nın kişiliğinde büyük boyutlara ulaşmış, Travolta tümü ile bir 'cinsel nesne' olarak ön plana çıkarılmıştır.

Yemeğin üstüne yenen bir tatlı gibi, sona sakladığımız filme geldik şimdi de.. Hollywood'un tükenmek bilmez konu ve malzeme kaynağı Broadway müzikallerinin en güzellerinden birinin, Çek asıllı yönetmen Milos Forman'ca üç yıla yakın bir sürede tamalanan "Hair-Bırak Güneşi İçeri Girsin" sözünü ettiğimiz film. Forman'ın görüntüleri olağanüstü güzellikte; sinema dili açısından da "Hair" de kusur bulmak neredeyse olanaksız. Barışçı mesajı, dostluk, arkadaşlık değerleriyle yüklü içeriği, eleştirel bakışı ile "Hair" ele aldığımız son dönem gençlik filmlerinin kuşkusuz en önemlisi ve bir müzikal olarak da kaliteli bir müzikalin içermesi gereken, müziğinden danslarına dek herşeyi içeriyor ve bu arada ticari sinemanın ucuzluklarına da düşmüyor. "Hair", Vietnam'da savaşmak üzere gönüllü olan Claude'un savaşa gitmeden önce müzeleri, turistik yerleri görmek üzere gittiği büyük kentteki serüvenidir. Saf, kırsal kesim delikanlısı büyük kentte önce 'hippy'lerle karşılaşır ki bunlar, Amerikan toplumunun 60'lı yıllarda yarattığı bu gençlik grubunun ilk kuşağıdır.

Film, şarkılarının sözlerinde olduğu gibi, toplum işim yok diyen hippiye tembel (ama param yok diyene de çalışmasını buyurmaktadır), biletim yok diyen hippiye yürü demektedir. İnsanlığın kardeşliğini, ırksal ya da ulusal her ayrımın ötesinde savunan hippiler kendi durumlarını "sınıfım yok" biçiminde saptamaktadırlar. Düşüncelerinin doğal bir uzantısı olarak, ülkelerinin Vietnam'da komünistlere karşı savaşını onaylamamakta, gençliğin

arasıcılığıyla toplumda görmek istedikleri genç tipini çizerler. Özdeşleştirmeyi, gerek duygu sömürüsü aracılığıyla, gerek seçtikleri konulara bakış açılarıyla, gerek müzikle destekleyerek doruğuna ulaştırırlar ve böylece filmi seyreden genç, sinemadan çıktığı andan başlayarak, kendisine çizilen tipi oynamaya başlar. Ayrıca bilinmelidir ki, ".. eğlendiricilik, işin sadece dış, ticari kârlılık yanıdır; çekicilik sağlamak içindir."[2] Bunu çok iyi bilen yapımcılar asıl amaçlarını gizlemeyi, sinema hileleri gibi göstermemeyi bilirler. Bunun en güzel göstergesi de, yukarıda değindiğimiz filmlerin tümünün gişe rekorları kırmaya aday filmler olduğudur.

Aşk, sevgi ve cinsellik gibi kavramlar da, gençlik filmlerinin genel tümünde diyeceğiz, okul ya da çok benzeri bir mekan içinde, hem seçilen konunun hem de mekanın aynı işlevle yani, çekicilikle yüklendirildiği konumlarda bir kullanım aracı olarak sunulur. Ve gene pek çok gençlik filminde bu kavramlar ana konudur. Herşey onların etrafında döner. Bu aşklar, sevgiler öyle güzel çizilmiş, cinsellik öyle güzel yerleştirilmiştir ki, sinemadan çıkan genç aşık olmanın bir gerekli-

hu bağlamda, özellikle de daha önce belirlediğimiz gibi etkilenmeye açık olan gençlik özelinde sinema, her karesiyle ideolojik bir bombardıman aracıdır.

Sözünü ettiğimiz gençlik filmlerinde yapımcılar, genç tipleri seçerken bizce ikili (nicel ve nitel) bir nedenden yola çıkmaktadırlar. Birincil neden, potansiyel bir pazar olarak gençlik kesiminin seçilmesi, ikinci olarak da seçilen gençlik kesiminin değinilebilecek tipik özelliklerinin evrensel boyutlarda geçerli olmasıdır. Ve haliyle ticari kaygıyla yola çıkan yapımcılar, bu özellikleri birbirinden kopuk, yüzeysel olarak işlerken, gençliğin temel rahatsızlıklarının kaynaklandığı; okul yani eğitim, baskı yani aile ve toplum, ilişki yani arkadaşlık ve cinsellik gibi konular bir sömürü aracı olarak kullanılmakta ve bunu sinema tekniğinin gelişen olanaklarıyla pekiştirilmektedir.

Belirli nedenlerden dolayı kullanımı egemen güçlerin elinde olan sinema az gelişmiş ülkelerde gençlikle toplum arasındaki çelişkiyi ortadan kaldırmaya yönelik filmlerin yapımı için çaba sarfeder. Bunun içinde yukarıda değindiğimiz noktaların ışığında, yapımcılar filmlerde yarattıkları 'ilah' ya da 'ilahe'ler

genel anlamda bir özelliği olarak da karşımıza çıkan: üretim ilişkilerinin dışında olma nitelikleri dolayısıyla, karşı çıkış eylemleri müzikle, gösterilerle dile getirilen protestolara dönüşmektedir. Claude ve arkadaşlarının (bu aşamada Claude da onlara katılmıştır), Claude'un sevdiği zengin kızın evindeki partiye davetsiz olarak katılmaları ve orada şarkılarıyla topluma, özellikle de burjuvaziye, bakış açıları ortaya koymaktadır. Fakat Berger'in şarkısını binlerce dolarlık eşya dolu masa üzerinde yürüyerek söylemesi tutuklanmalarına neden olur. Tutuklanan hippileri toplumun nasıl gördüğü ise en çarpıcı sahnelerden biriyle, cezaevi psikologunun sarışın uzun saçlı hippiyle konuşmasında dile getirilir. Psikolog hippiyeneden saçlarını uzattığını sorar-bayan psikoloğun saçlarının normal bir erkek saçından daha kısa olmasına karşın üstelik... Çizgi-dışılığın toplumca kabullenilebilir bir sınırı vardır ve bu sınır aşılmamalıdır.

Savaş karşıtlığını en güzel vurgulayan sahnelerin birinde de, Vietnam için hazırlanan birliğe söylev veren generalin konuşması, dev hoparlörden yayınlanan savaş karşıtı bir protest müzik parçasıyla kesilir. Bu parçanın disiplini bozmasına

izin verilmemelidir; bu da ancak hoparlörün yaylım ateşle susturulması ile mümkün olur (Amarcord'u anımsamış olabilirsiniz!). Ve Amerikalı yaşlı general Vietnam'a gidecek ve çoğu da ölecek olan gencecik insanlara "aslanlarım.." diyerek sürdürür konuşmasını. Film, Beyaz Saray önündeki büyük gösteriyle sonlanır. Hippilerin, dolayısıyla Amerikan gençliğinin Vietnam savaşına karşı tavrı bir kez daha tüm dünya seyircisine sergilenir.

SONUÇ

Gençlik sorunlarına farklı biçimlerde yaklaşan (hatta bazıları yaklaşmayıp da çevresinde dolaşan, uzağa düşen) ve her biri gençliğe değişik açılarda göndermelerde bulunan filmleri böylece değerlendirdikten sonra, kendi içlerindeki ortak noktalardan yola çıkıp, gençlik filmlerinde bizce olması gereken nitelikleri belirlemek istiyoruz.

Sinema en geniş yığınlara en ucuz şekilde uzanan ve uzandığı yığınları büyük ölçüde etkilemeyi başaran bir kitle iletişim aracı olarak 'varolan'ı değiştirmeye, dönüştürmeye aday olsa da, aynı ölçü'de 'varolan'ı korumaya da adaydır. İşte

lik ve her aşkın da bir cinsellik olduğuna iknadır. Aşk ve aşkın doruğu olan cinsellik o kadar olağandır ki, bu olağanlığın içinde diyalektiği yakalamak olanaksızdır. Kimdir aşık olan kız? Neden sarışın genci değil de esmerini sevmiştir? Bu basit soruların yanıtı bile yoktur. Kitle iletişim araçları sayesinde doğallığını yitiren aşk, sevgi ve cinsellik gibi kavramlar gençliğin karşısına en büyük sorun olarak çıkartılmaktadır. Ve dolayısıyla da filmden çıkan genç de hem iknadır, hem de 'yoz' denebilecek ilişkiler peşindedir artık.

Gençlik filmlerinin neredeyse tümünde bir başkaldırı söz konusudur. Neden ve kime karşı olduğu tam olarak bilinmese, doğru ya da yanlışlığı belirtilmese de varolan bu başkaldırı, toplum kurallarına karşı çıkan bireyin yalnızlığında ve sorunlarında odaklaşmaktadır. İşte bu nokta da çok dikkatli olmak gerektiği kanısındayız. Çünkü yapımcılar, ellerindeki olanakları daha akıllıca kullanarak, ama bu akıllılık artık sıradan gençliği bile tanımamayı içerir, başkaldırıyı ortadan kaldırarak, yalnızlığı ve sorunlarıyla gençliği pasifizme çok daha rahatlıkla sürükleyebilir. Ancak bu saptama, söz konusu filmlerdeki başkaldırıların doğruluğunun bir göstergesi olarak alınmamalıdır. Bizim bu dikkat edilmesi gereken noktada vurgulamak istediğimiz, sözkonusu çerçeve içinde bireyselliği kesin bir mahkum ediş yerine, başkaldırıların bireyselliğinin toplumsal verilerin bir izdüşümü olduğudur. Bu noktayı atladığımız anda kendimizi köprünün öteki başında bulabiliriz. Militan sinema dışındaki her türlü yapılanmayı burjuva sineması olarak niteleyen küçük burjuva radikalizminin tuzağına düşmüşüzdür artık.

Bu bağlamda örnekleyecek olursak, Ferenc Molnar'ın aynı adlı romanından sinemaya aktarılan, "Pal Sokağının Çocukları"ndaki 'arsa kavgası', toplumda egemen olan mülkiyet kapışması ve güçlü olanın kazanacağı ilkesinin, çocuklar arasındaki bir oyun sahasına sahiplenmenin savaşımı biçiminde yansıtılmasıdır. Bu savaşımdaki acımasızlık Memeçek Ernö gibi iyi niyetli, özverili unsurları öğütmektedir. Ancak güçlülerden de güçlüler vardır ve iki grubun uğruna savaştığı arsa, savaştan sonra yeni bir bina yapmak üzere gelen inşaatçıların ve makinaların istilasına uğrar. 'Arsa savaşı'nın, üretim araçları karşısında konumu belirlenmemiş olan gençliğin, bu konumunun belirlenmesinden sonraki yaşam için yaptığı bir 'prova' olarak yorumlanması filmin doğru bir çözümüdür ve bu tavır da bir o kadar uyarıcıdır.

Bağlayacak olursak, gençlik filmlerinde ticari kalıpların kırılması zaman ve güç sorunudur. Bunun için de gençlik filmlerine gitmemeyi önermek yerine, filmleri eleştirel bir gözle izlemeyi önermek ve görüleni toplumsal tabanına oturtmak tercihimiz olmalıdır. ●

1- Nezih Coş (Hazırlayan ve Çeviren), Yarın, Sayı: 19 Sayfa: 14.
2- Grigori Oganov, Gözlere Ciklet, Çev.: Yılmaz Onay, Yarın, Sayı: 26 Say:10

Bay Cenk Koray tıbbı alt üst ediyor!

Dr. Caner Fidaner

2 Haziran 1984 tarihli Cumhuriyet gazetesinde kendisine "şifa dağıtıcı" adını takmış bir kişiyle, Bay Cenk Koray'la Yalçın Pekşen'in bir röportajı yayınlandı. Bu yazıdan anlaşıldığına göre, Bay Koray doktorların "yapılacak bir şey yok" dedikleri hastaları kendi deyimiyle "kesinlikle" iyileştiriyormuş. Bunun için hastaya dokunarak kendinde bulunan fazla elektriği aktarması yeterli oluyormuş!

Gerçekten de kendisinde doğaüstü, yani öteki insanlarda bulunmayan özellikler olduğunu savlayan pek çok kişi psikiyatri ve hukuk literatüründe anlatılmaktadır. Bunlara inanan kişilerin sayısı da azımsanmayacak ölçüdedir. Örneğin, İngiltere'de MS. 500 yılından 1660'lara dek, kralın eliyle dokunarak sıraca (lenfbezi tüberkülozu) ve sara hastalıklarını iyi edebileceğine inanılmış, ülkenin her yerinden gelen hastalar kralın önünde uzun kuyruklar oluşturmuşlardır.[1] İngiltere hükümdarları yüzlerce yıldır bu uğraştan vazgeçmiş görünüyorlar.

Ancak doğaü ü (!) yöntemlerle şifa dağıttığını ileri sürenlere günümüzde de raslanıyor. Bir örnek olarak bıçaksız ameliyat yapıp hasta organları çıkarttığını savlayan bazı kişiler Manila'da, Brezilya'da zaman zaman ortaya çıkıyor, dünyanın uzak köşelerinden hasta (yani müşteri) çekebiliyorlar. Bir paşparmak kılıfı ve bir parça hayvan dokusuyla bu hileyi nasıl yapabileceklerini merak edenler, Metin And'ın kitabından öğrenebilirler.[2]

Dokunarak iyileştirme yöntemini Eski Mısırlıların kaya resimlerinde de görebiliyoruz. Ancak bu yöntemin asıl etkisi Hristiyanlıkta İsa peygamberin bir takım hastaları dokunarak iyileştirdiği inancıyla artmış.[3] Yaşadığımız toplumda ise hekim olmayanların hastaları tedavi etmeye kalkışmaları her şeyden önce yasal bir suç oluyor. Ancak olayın yasal soruşturmasını ilgililere bırakarak biz konunun tıp felsefesi yönünü inceleyelim.

Ruh Var mı, Yok mu?

Söz konusu röportajdan Bay Cenk Koray'ın çeşitli işlerle uğraştığını, son olarak da "Dostum Reklam" adlı bir reklam şirketi kurduğunu öğreniyoruz. Reklam şirketini neden kurduğunu Bay Koray şöyle ifade ediyor: "Baktım bu işte iyi para var..."

Görüşme, ruhun varlığının tartışılmasıyla başlıyor. Ruhun varlığını savlayan Bay Koray şöyle diyerek savını kendince kanıtlıyor: "Bende olan bütün organlar bir ölüde de mevcut. Ama bende artı bir şey var... Düşünüyorum, konuşuyorum.(...) Bedeni dolduran bir enerji var. Bu enerjiye ruh diyoruz."

Eğer insan bir şeyin varlığına inanmak istiyorsa, gördüğü her şeyi "kanıt" diye ileri sürebilir. Ölü insanla canlı insanın farkı ruhun kanıtıysa eğer, ölü bir kedi'yle canlı bir kedi arasındaki fark neyin kanıtıdır? Yoksa kedilerin de mi ruhu var?

Bay Koray canlı insanın ölü insandan farkını "düşünme, konuşma" olarak adlandırıyor. Dikkatli bir okuyucu, bunların aslında ölü-canlı arasındaki farklar değil, insanın öteki canlılardan farkları olduğunu anlayacaktır. Bu sözde-kanıtın doğrusu, "İnsan öteki canlılardan fazla bir şeye, ruha sahiptir" şekline dönüştürülmelidir. Ancak, türlerin gelişimi, bilimin en önemli adımlarından olan evrim kuramıyla açıklandığı için, artık insan türünün geliştirdiği özellikleri doğaüstü bir nitelik olarak görmek olanaksızlaşmıştır. Kendi görüşleriyle uyuşmadığı için evrim kuramını karalamaya çalışan kimi gruplardan daha ince olduğu için olsa gerek, Bay Koray insanın hayvanlardan farkını değil de "canlılığı" kanıt olarak ileri sürüp işin içine "düşünme, konuşma"yı sonradan katıyor.

Bay Koray, ruhun varlığına bir başka sözde kanıt olarak da hipnozla yapılan çalışmalardan geçmiş hayatlar hakkında kanıtlar elde edildiği safsatasını yineliyor. Hipnozun ne olduğunu bilmeyen, ama bilimsel bir yöntem olduğunu duymuş olan kişilerin de bu sözde kanıta inanmasını bekliyor olsa gerek. Gerçekte, uykuya benzer özel bir durum olan hipnozu psikiyatri bilim dalı oldukça sınırlı alanlarda kullanıyor, günümüzde. İlk kez Anton Mesmer 18. yüzyılda hipnozu bir tedavi aracı olarak ve "hayvansal manyetizma" adıyla kullanmış, Viyana ve Paris'te büyük bir ün kazanmış.[4] Giderek hipnozun yerini daha başka psikiyatrik yöntemler almış. Ancak tarih, hipnozun en az hekimler kadar şarlatanlar tarafından da kullanıldığını yazıyor. Gösteri amacıyla hipnoz seanslarının nasıl düzenlendiğini öğrenmek isteyenler, Metin And ın kitabına bakabilirler[2].

Özellikle ABD'de kanıtlanmamış olay örneklerini, daha doğrusu çeşitli savları, ölümden sonra dirilmenin kanıtları olarak anlatan kitaplar yazan kişiler vardır. Bunlar kendilerine inanacak bir grup insan da bulabilirler. Bu sözde doğaüstü güçleri olan kişilerden bazıları peygamberlik iddiasında da bulunur. Bay Koray ise şimdilik kendine göre bazı yorumlar yapmak ve şifa dağıttığını savlamakla yetiniyor.

Zapata

Carter'ın danışmanı
Brzezinski'ye göre
80'lerde Meksika'da
devrim olacakmış

70 yıldır her gün
fişekliğini kuşanan
yaşlı bir Meksika'lı
öldüğüne inanmadığı
-bir gece yitip giden-
Zapata'nın
dönüşünü bekliyormuş

Ne iyi devrimcilerin
birer yıldırım gibi
yeniden çakmak üzere
saklanmaları
ölmeden
gökyüzüne

Reşit Ergener

Nasıl İyileştirici Oldu?

Bay Koray "şifa dağıtıcılığı"nın nasıl başladığını şöyle açıklıyor: "Böyle bir gücün varlığını haber aldık bende.. Manevi bir yolla" Konuşmadan bu olayın ruh çağırmayla ya da rüya ile olmadığını, "Maddi bir olay" olduğunu öğreniyoruz. Manevi yoldan gerçekleşen bu maddi olayın ne olduğunu, Bay Koray bütün ısrarlara karşın anlatmıyor. Ancak kendince bazı kanıtları var: "Aptal olmadığıma göre elimde deliller olduğuna inanın," diyor.

Aptal olmadığı kesin. Şimdi size şifa dağıtıcılığının kendisine düşte gördüğü ak sakallı bir dede tarafından verildiğini, ya da ne bileyim ruhlarla konuştuğunu falan söyleseydi, Bay Koray'a inanır mıydınız? Ama bir noktayı unutmayalım: Bay Koray aptal olmadığı için kendi gücünün varlığına bazı kanıtlar aramış, bize neler olduğunu söylemiyorsa da bulmuş bu kanıtları. Şimdi kanıtsız, kendisine inanmasını istediği okuyucunun da aptal olmadığını, bu desteksiz savlara inanmayacağını dikkate almıyor. Böyle, "ben doğrucuyum, o halde dediğim doğrudur" diyenler için eskiler, "kerameti kendinden menkul" derlermiş.

"Tedavi" Olayı...

Sözde doktor Bay Koray, geçmeyen başağrılarını geçirdiğini, felçlileri, ağır sakatları iyi ettiğini, kendisine ülke dışından da gelenler olduğunu anlatıyor. İster istemez akla geliyor, bütün bunlar içinde yarar gören hiç mi yok, diye.

Psikiyatride konversiyon adı verilen bir hastalık türü vardır. Fiziksel bir bozukluğu olmadan hastanın herhangi bir organı (eli, ayağı...) çalışmaz ya da organik nedeni olmayan hastalık bulguları (nefes darlığı, şıkışma...) ortaya çıkar. Bu rahatsızlıkların tedavisinde başka yollarla birlikte "telkin" diyebileceğimiz yöntemler de kullanılır. Ruhsal mekanizmaları bilmeyen kişiler de bu yöntemleri kurarak bir kısım hastalarda geçici ve kısmi iyilikler sağlayabilirler. Umut peşinde koşan hasta sahipleri bu iyilik hallerini son derece de abartabilir. İşte böyle bir iki olgu, bilimsel düşünceyle alış verişi olmayanlar için birer doğaüstü olay anlamını taşıyabilir.

Bay Koray'ın tedavi konusundaki kendine güveni, hekimleri kıskandırmalı. Çünkü, "Herkes iyileşiyor mu?" sorusunu, gereksiz bir alçakgönüllülüğe kapılmadan, "Kesinlikle..." diye yanıtlıyor. İnsanlığın on binlerce yıldır taş üstüne taş koyarak kurduğu, tıp biliminin yapamadığını, bizim yerli süpermenimiz gerçekleştiriyor ve bütün hastalarını iyileştiriyor! Yalnız kendisini bir konuda haksız buluyoruz: Hastalarına, doktorların "yapılacak bir şey yok" demiş olmasını şart koşuyormuş. Böylece doktorların umut beslediği ve az da olsa yapacak bir şeyler bulduğu bir takım hastaları, böylece "şifa"sından ve "elektriği"nden mahrum bırakması gaddarlık değil mi? Biz de o hastalara bir akıl öğretelim. Bay Koray'a gidip sıraya girsinler, eh doktor raporu da istemiyor ya, ufak bir yalan söyleyip, "Doktorlar benim için yapılacak bir şey olmadığını söylediler," deyiversinler.

Kendi açıklamalarına göre Bay Koray, vücudundaki fazla elektrik yükünü hastaya vererek onu iyi ediyormuş, çünkü hastalıkların birçoğu elektrik yükü azlığından oluyormuş. Bu açıklamayı okuyan ve Bay Koray'a ulaşamayacak olan hastaları uyaralım, sakın prizlere tel sokup iyileşmeye kalkmasınlar, acemice yapılan tedavinin zararı olabilir çünkü.

Bay Koray'ın sağlığı çok iyiymiş, yalnız taşikardisi olduğunu, arada "tırttt" diye kalbinin atıp geçtiğini söylüyor. Ne diyelim, herhalde bazen elektriği fazla geliyor!

Nedenleri - Sonuçları

Bay Cenk Koray bu şifa dağıtma gösterilerini bir oyun olarak ya da reklamcılığın yeni bir türü olarak, inanmadan yapıyorsa, konu bir hukuk sorunudur. Yok eğer Bay Koray üstün güçlerine gerçekten inanıyorsa, kendisini aspirin ya da akümülatör sanan kişilerin yerinin kendisini Napolyon sananların yanı olduğunu hatırlatalım.

Konuyu bağlarken, "Şifa dağıtısı Cenk Koray" olgusunu ortaya çıkaran ve üzerinde durulması gereken bir sorun haline getiren iki toplumsal etkene değinmek gerekiyor.

Birincisi, topluma yeterince sağlık hizmeti verilemediği için, akıl dışı, gerçek dışı bir çok sözde tedavi yöntemi toplumda kabul görüyor. Üfürükçülük, sınıkçılık bir türlü tümüyle ortadan kalkmıyor.

İkincisi, son yıllarda toplumumuzda bilim-dışı, mistik düşünceler yaygınlaşıyor. Fal bakmalar artıyor, burç dergileri çıkıyor, mucize kavramı gündeme geliyor. Bu boşinançların bir parçası olarak tıp dışı sözde tedavi yöntemleri de yaygınlaşabiliyor. Asimov, bu boşinançları "Güvenlik inançları" olarak özetliyor.[5]

Bütün gerçek dışı, akıl dışı olay ya da savlarla, sözdebilimlerle mücadele ederken temel bir kuralı unutmamak gerekiyor: Tek tek her olgunun yanlışlığının kanıtlanması ya da hilelerin ortaya çıkarılması, bu alandaki mücadelede başarı kazanmayı sağlayamıyor. Çünkü bir "üstün adam" gidiyor, yerine bir başkası geliyor. Boşinançlarla felsefi mücadele, temel kuramsal doğruların savunulması ile ancak başarı kazanabiliyor.

Öte yandan, sözde hekimlerin ortadan kalkması için de sağlık hizmetlerinin yeterince etkin biçimde sunulması şart oluyor. ●

1 Emine Atabek, Ortaçağ Tababeti, İstanbul.
2 Metin And, İnsanüstülük Taslayanların İçyüzü, Karacan Yayınları, 28, 1981, İstanbul.
3 Freedman, Kaplan, Sadock; Comprehensive Textbook of Psychiatry, Vol. 2, s. 2562. İkinci baskı, 1975
4 Freedman, Kaplan, Sadock; Comprehensive Textbook of Psychiatry, Vol. 1, s.45. İkinci baskı, 1975.
5 Isaac Asimov, Boşinançlar ve Bilim, çev. Güney Gönenç, Bilim ve Sanat, Şubat 1984, 38, 21-25.

Cengiz Aytmatof:

HERŞEY İNSAN İÇİN

Gezegenimiz halklarının acil ve geciktirilemez bir ihtiyacı olarak, günümüzün barış hareketi, alışılmamış bir güçte, tüm yeryüzüne yayılmış olarak görünüyor.

İnsanın maddi ve sosyal gelişimi için, yorulmak bilmeyen çabasında, zihni evrimde çok uzun yol aldığına dikkat çekmek isterim. İşsel üretimin derece derece artması, insanı fiziki yaşam kavgasından kurtarıyor ve bilincini zihinsel ve akılsal çalışmalar için özgürleştiriyor. Bilinç serbestleştikçe, insanların görünen yaratma yetenekleri de o ölçüde güçleniyor. Fakat burda bir paradoks var: Bilincin bu büyük kurtuluş yolunda, gerici emperyalist güçlerin insanı yaşamdan bıktıran ve dünyayı intihara zorlayan karşı duruşu bulunuyor....

İnsanlığın geleceğine ilişkin, bugün kalbimizi sıkıştıran endişeye karşın, kör korku ve umutsuzluk doğmamalı, bizim, düşünen insanların, yaşama arzularını almamalı ve son dakikalarını şehvetle yaşamaya acele eden kahrolasıcalar, bizi tükenip yok olma rolüne razı olmaya zorlayamamalılar. Korku değil cesaret, her birimiz egemenlerin propagandalarıyla beslenen ve korunan iblislere ve şiddete karşı mücadelede yaşama inancıyla insanları kazanabiliriz, bunu savaşın karşısına dikebiliriz ve dikmek zorundayız. Bütün ilerici yazarların, gazetecilerin ve tüm kültür yaratıcılarının en büyük görevlerinden biri budur.

İnanıyoruz ki, çağımızın söz sahipleri, şimdilerin dünyayı saran güçlü talebi -barış istemini- gözönünde bulundurmak zorundadırlar. Her kanuda insanlara yönelik her sözcükde, istenilen bir türde; gazetecilikte, şiirde, sanatsal düzyazıda ya da sanatta barış için mücadele düşüncesi, her yerde ve her zaman üstün olmalıdır. İnsan kendini kuduran bir okyanusta bir kum tanesi olarak hissetmemelidir. Bizim asıl görevimiz, her insana 20. yüzyılın bu karmaşık dünyasında yerini bulmasına ve gezegenimizin geleceği için sorumluluğunu hissetmesine yardımcı olmaktır.

Türkçesi : M. Demir

sevdadır
şiirler
arkadaş z. özger
mayıs

yeni türkü şiir yayınları
öykücüler : 12
Mehmet Yaşın
sevgilim
ölü asker
P.K. 404 Sirkeci - İstanbul

GÜRHAN UÇKAN ile söyleşi:

"Dergimiz yurtdışında da ilgi görüyor..."

Dergimizin tek yurtdışı temsilcisi Gürhan Uçkan, yıllık iznini değerlendirmek için, geçtiğimiz ay içinde Türkiye'ye geldi. Daha önce karşılaşmadan, yalnızca karşılıklı çalışmalarımızın verdiği güvenle birlikte çalışmaya başladığımız arkadaşımız Gürhan Uçkan ile bir söyleşi yaptık. Bu söyleşiyle, okuyucularımızın da İsveç Temsilcimizle daha yakından tanışmasını amaçladık. İlgiyle okuyacağınızı düşünüyoruz.

□ Gürhan arkadaş, yazı ve çevirilerinle olduğu kadar YARIN'ın temsilciliğini yaparak da bizlere katkıda bulunuyorsun. Yurtdışındaki tek temsilcimiz olarak bu konuda ne düşünüyorsun?

■ Nerede iyi bir şey, bir çalışma, bir girişim varsa ve buna tanık olabilmişsem, aynı şeyden başkalarının da yararlanmasını isterim. Bu 'şey', yabancı dilde okuduğum bir şiir, haberini aldığım kültürel bir olay ve YARIN örneğinde gördüğüm gibi ortak bir çalışma olabilir. Dergimizi Türkiye'de gördükten sonra bu güzel çalışmaya katılmak, bundan sonraki çalışmalarında az da olsa pay sahibi olmak istedim. Bunun için de en geçerli ölçü, ürün vermekti ve ben de çalışmalarımı dergimize göndermeye başladım. Çok geçmeden de bana temsilcilik görevi önerildi; zevkle kabul ettim. Uzun süredir İsveç'te yaşıyor olduğum için oradaki önce kendi tanıdıklarıma, sonra da dergiden durumu öğrenen okurlara abone olmalarında aracılık etmeye başladım. Aynı görevi bugün de aynı zevkle yapıyorum.

□ Bizlere daha çok dergide yayınlanan çalışmalarına değin okur görüşleri ulaşıyor. Bunlardan sana da ulaşan görüşler var mı?

■ Evet, var. Türkiye'den ve yurtdışından mektuplar alıyorum. Bunlardan dergiyle ilgili dilek içerenlere öncelikle yanıt veriyorum. Ayrıca, araştırma, yayın sorma gibi konularda bir şey isteyenlere de yardımcı olmaya çalışıyorum. Bunun dışında tümüyle özel dileklerde bulunanlara da hiç değilse yanıt vermeyi görev sayıyorum. Bu son değindiklerim arasında benden burada bulunmayan ya da hastaya ulaştırılmayan ilâçlardan isteyenler var ki ellinden bir şey gelmemesine özellikle üzülüyorum. İsveç'te ilâçlar kesinlikle reçeteye bağlı olduğu ve çoğu da ilaç firmalarınca değişik adlarla piyasaya çıkarıldığı için bu dileklere karşılık veremiyorum.

□ Bize biraz oradaki çalışmaların sırasında karşılaştığın güçlüklerden söz eder misin?

■ Kültürel çalışmalarda bulunan biri için İsveç'te daha çok karşılaştığım kolaylıklardan söz edebilirim. Geniş araştırma olanakları var ve zamandan büyük bir sorun yok. Ama güçlük olarak ilginç bir şeye değinmek isterim: Orada yazarlık, dergicilik tümüyle profesyonel bir olay. Bu nedenle ben, Türkiye'den bir gelir göstermeden hiçbir basın kuruluşunda -başta Gazeteciler Birliği olmak üzere- üyelik kazanamıyorum. Yayınlanan şeylere de bakıyorlar ama bu, işlerin 'parasız' yapılabileceğini akılları almıyor. Tüm derginin benimki gibi amatör katkılarla çıktığını söylüyorum, mavi gözleri uzaklara bakmaya başlıyor. Öte yandan İsveç Yazarlar Birliği'ne üyeyim çünkü onlar yayınlanmış çalışmalara bakıyorlar. Şu sıralar yabancı basınla ilgilenen bir devlet kuruluşuna başvurmuş durumdayım. Olumlu yanıt alırsam kültürel çalışmalardan önceden haberdar olacağım. Bu da özellikle bazı basın toplantılarına ve konferanslara yetişebilmek için çok yararlı olacak. Burada değinmek istediğim ve İsveç'ten kaynaklanmayan önemli tek sorun, posta sorunu. Gönderdiğim bazı 'şişman zarfların', Ankara'daki arkadaşların ellerine geçmediği oluyor. Ayrıca giderek artan posta ederlerinden ötürü uçakla gönderilmeyen dergiler, bana ve abonelere iki haftada ulaşıyor ki bazen hiç ulaşmadığı da oluyor; son mayıs sayımızın olduğu gibi.

□ Oradaki diğer çalışmaların neler?

■ Geçinmek için günde sekiz saat bir büroda çalışıyorum. Bunun dışında YARIN ile Bilim ve Sanat'a yönelik çalışmalarım ve görevlerim en ön plânda geliyor. Yurtdışında olmanın verdiği araştırma olanaklarından alabildiğince yararlanmanın, okurlar için yapabileceğim en önemli şey olduğuna inanıyorum. Bu nedenle araştırıcı yazılara, çevirilere ağırlık veriyorum. En büyük tutkum olan şiir daha sonra geliyor; öykücülük de öyle. Türkiye'de yaşıyor olsaydım, bu son değindiğim iki dal, önde gelirdi. Son bir yıl içinde Stockholm'de Türk çocuklarının yoğun olduğu Rinkeby-Tensta semtlerinde kitaplar ve yazarlar konusunda ilkokullu çocuklara dersler verdim. Bu olanak, beni diğer çalışmalarımdan tanıyan İsveçli kütüphanecilerin girişimleri sonucu doğdu. Çocuklarımızı kitaba yaklaştırmak ve onları içinde bulundukları video ve arabesk saldırıdan bir dereceye kadar korumak için girişimde bulunan bu insanları, burada saygınlıkla anmak isterim.

□ Dergimiz yurtdışında nasıl tanınıyor? Oradaki yayınlarla bir karşılaştırma yapabilir misin?

■ Dergimize olan istek, Türkiye'de olduğu gibi yurtdışında da artıyor. Bana İsveç dışından, örneğin Hollanda'dan, Finlandiya'dan ve hatta Libya'dan istek mektupları geliyor. Dergimizin bir sayısını görüp derhal abone olmak ve önceki sayıların tümünü edinmek isteyen bu arkadaşlara yardımcı oluyorum. Ayrıca da, ordaki satış yerlerinde olduğundan çok daha ucuza kitaplarımızı isteyenlere iletiyorum. Rolando Perez örneğinde olduğu gibi, diğer ülkelerden gelen sanatçılar da dergimizi tanıyınca büyük yakınlık gösteriyorlar ve çizgileriyle katkıda bulunuyorlar. Bu gibi ilişkilerin doğmasında YARIN ailesinin birer üyesi olan abonelerimize teşekkür borçluyum. YARIN'ın bugünkü yapısı ve tirajı, İsveç'teki birçok kültür dergisinden ve özellikle büyük yayınevlerinin çıkarmadığı yerel dergilerden epey ilerde. Zaten tam benzediği bir dergi de yok.

□ Konuşmamızı sana teşekkürle bitirirken son bir soru sormak istedik: Dergimizin yurtdışındaki okurlara daha çok ulaşması için başka neler yapılabilir?

■ Kendilerini ürünleri ya da yönetimsel katkıları ile -yani abone bularak, dergimizi satarak- kanıtlayan değişik kentlerde yaşayan okurlara yeni temsilcilikler vererek. Özellikle Federal Almanya'da bu işin gerçekleştirilmesi kanımca iyi olacaktır. Yalnız unutulmaması gerek bir konu var, o da her YARIN okurunun, yani YARIN'ının derginin birer temsilcisi olduklarıdır. Bu güzel çalışmayı desteklemek, her okurumuz için çok anlamlı bir görev olmalıdır. ●

Fotograf: TUĞRUL ÇAKAR

İzmir'de sizi Bekliyorum Desem

çocukluğumda seni görmek isterdim Eskişehir
lüle taşından biblolar koymak isterdim odama
sevgilim olsun isterdim parklarında koşalım
ardından bitsin isterdim o aşk da
anılar tükensin yollar girsin araya

Kardeşim ve Gürcan ve Nevin
nereden buldunuz bunca mutluluğu
İzmir'de sizi bekliyorum desem olmaz
yaşamak şöyledir desem yine olmaz
siz zaten kucaklamışsınız yaşamayı

bir kaçışım kentin ortasında bir çığlık
solumadan daha donuyor soluğum
Hamam yolu, parklar, karanlık otel odaları
bir tutuklu kadar yalnız
—ve her kaçışın bir çöküntü sonrası.

Aralık - 83

Tuğrul Keskin

Oyunlar ve "Özel Örgütler"

Sovyetler Birliği'nin, Los Angeles Olimpiyatlarına katılmama kararı bütün dünyada çeşitli yorumlara yolaçtı. Kimileri bunun 80 Olimpiyatları'ndaki ABD boykotuna misilleme olarak yapıldığını, kimileri ise Sovyetler'in iyi hazırlanamadığı için Olimpiyatlara katılmadığını öne sürdüler. Sovyetler Birliği ise, Olimpiyatlara katılmama gerekçesini, sporcularının güvenliğinin sağlanamaması ve Olimpiyat öncesi ABD'de başlatılan anti-komünist kampanyanın tehlikeli boyutlara ulaşması olarak açıkladı.

ABD'de Olimpiyatlar öncesinde sosyalist ülkelere karşı devlet desteğinde sistemli bir kampanya başlatıldı. Bu kampanyada "Sovyetleri Engelleme" adlı, sağcı, nazi ve eski suçlulardan oluşan 160 "özel" örgütün biraraya geldiği bir koalisyon başı çekiyordu. Bu koalisyon, Sovyetlerin ve diğer sosyalist ülkelerin sporcularına karşı terör oluşturmayı amaçladı. Koalisyon içindeki terörist ve milliyetçi gruplardan biri olan "Genç Amerikalılar", Sovyet sporcularını kaçırmayı planladıklarını resmen açıkladı. Küba karşı devrimcilerinin oluşturduğu "Omega-66" ise, amacını Sovyetlerin 84 Olimpiyatlarına katılımını önlemek olarak belirledi.

Los Angeles'taki büfelerde üzerinde "Rusları öldür" yazılı rozetler satılıyor. FBI ve CIA, Aeroflot uçaklarıyla gelecek "teröristleri" bekliyorlar! Füze ve uçak üslerini yoketmesinden korkulan Sovyet sporcu kafilesini böyle bir ortam bekliyor Los Angeles'ta.

Washington, bu kampanyanın özel örgütler tarafından hazırlandığını ve devlet hizmetlilerinin örgütlerin eylemleriyle hiçbir ilişkileri olmadığını söylüyor. Oysa "New York Times" ve "Los Angeles Times", "Sovyetleri Engelleme" koalisyonunun, yönetimin kendi hareketlerine sempati duyduğunu onaylayan mektubu yine yönetimden aldığını belirtiyorlar. Koalisyon yöneticilerinin ABD Başkanı Reagan ve Dışişleri Bakanlığı'ndan Leon Johnson tarafından kabul edildiğine dikkat çekiliyor.

Bu gelişmeler üzerine Amerikalı siyasetçi William Fullbright, "Washington, akıncı kuvvete dönüşen en şiddetli anti-komünist gruplara sessizce izin verdi. Sporcuların bir nişan tahtasına dönmesini istemeyen Sovyetler yarışmalardan çekildi." şeklinde bir açıklamada bulundu. Öte yandan Olimpiyat Organizasyon Komitesi üyesi Edgar Best, Sovyet sporcularına karşı aşırı sağcı grupların saldırısını beklediklerini söyledi. FBI yönetimi de 84 olimpiyatlarında başlıca terör tehlikesinin Amerikalılardan kaynaklanacağını kabul etti.

Halklar arasında dostluk ve barış bayramı olması gereken olimpiyatların bu şekilde lekelenmesi tüm dünya ulusları için üzücü bir gelişme.

***

Bu arada sosyalist ülkeler, Ağustos ayında, uluslararası spor yarışmaları düzenliyorlar. Sosyalist ülkelerin olimpiyat komiteleri, düzenlenen yarışmaların "alternatif" olmadığını ve tüm devletlere açık olduğunu belirttiler.

Karşılaşmalar, oyunlara katılan çeşitli ülke topraklarında düzenleniyor. Eltopu, kano Demokratik Almanya'da, güreş Macaristan'da, boks, sutopu ve voleybol Küba'da, jimnastik, halter Bulgaristan'da, modern pentatlon Polonya'da, atletizm Çekoslovakya'da ve diğer spor dalları Sovyetler Birliğinde yapılacak.

En çok tartışılanı ve ticari olanı...

Küba Olimpiyat Komitesi Başkanı Manuel Gonzales Guerra, Yugoslavya'nın Sarajevo kentinde yapılan Uluslararası Olimpiyat Kongresi dönüşünde yaptığı açıklamada, "23. Olimpiyat oyunlarına sporcu katılımında rekor kırılabileceğini ya da oyunların en çok ilgi çeken oyunlar olabileceğini," belirttikten sonra, sözlerine şunları ekledi: "Ancak kesinlikle bu oyunlar tarihe en çok tartışılan ve en ticari oyunlar olarak geçecektir."

Guerra, organizasyon komitesinin olimpiyat ilkelerini bozduğunu belirttikten sonra, Brezilya Olimpiyat Komitesi Başkanı'nın, organizatörleri, katılan sporcuların yol ve yirmi günlük otel ücretlerini beş ay içinde istemekle suçlamasının da bu savları kanıtladığını kaydetti. Küba Olimpiyat Komitesi Başkanı sözlerini şöyle sürdürdü:

"Sarajevo Kongresi'nde, daha hazırlık aşamasında Olimpiyatlara sokulmaya çalışılan bu anlayış çok tartışıldı. Amerikan bankalarında toplanan bu paralar geri verilse bile, artan faizleri net karlar getirecektir. Oyunları düzenleyenler arasında First International Bank, Coca Cola, Canon, General Motors, Levy Strauss ve United Orange şirketlerinin bulunması bile, Olimpiyatlara sokulan ticari anlayışın ipuçlarını vermeye yeterlidir."

Guerra'nın açıklamasına göre, organizatörler bir sporcunun bir günlük harcamaları için 35 dolar gibi yüksek bir fiyat belirlediler.. Bu nedenle, Uluslararası Olimpiyat Komitesi, Olimpiyat Dayanışma Programı gereğince, kaynakları kıt ülkelerden altı katılımcının (dört sporcu, iki yönetici) yirmi günlük otel giderlerini karşılayacak.

Sorun yaratan bir başka nokta ise, sosyalist ülkeler topluluklarının Los Angeles'a doğrudan uçuşlarına getirilen engeller. Bu arada çeşitli ülkelerden delegeler, Los Angeles'ın dünyada cinayet işleme oranının en yüksek olduğu kentlerden biri olduğuna dikkat çekerek, güvenlik önlemlerinin yetersiz olabileceği konusundaki kaygılarını belirttiler. ABD sözcüsü ise, yalnızca Olimpiyat Köyünde kalan sporcuların güvenliğinden sorumlu olacaklarını, ancak hakemler ve gazeteciler için hiçbir garanti verilemeyeceğini dile getirdi.

Neden Los Angeles Değil?

CEZAEVİ GÖRÜLMÜŞTÜR MÜDÜRLÜĞÜ

" AİLE VE YAKINLARIMIZLA GÖRÜŞMEK, BİR YILI AŞKINDIR ONLARIN YÜZÜNÜ GÖRMEK, NE YAZIK Kİ GERÇEKLEŞEMEDİ"

Bizlerden yaşamımız ve sorunlarımızla ilgili mektup isteğiniz, bu konu üzerine duyarlılığımızın alabildiğine sıcak ve yoğun olması sevindirici bir olgu. Buraya ilişkin yaşantımızı ve sorunlarımızı olanaklarımız çerçevesinde başta yetkililere ve yakınlarımıza iletmeye çalıştık. Kanımca yaşadığımız mekanda bulunan sorunlar genelde aynı tür yerlerde değişik biçimde süreklilik kazanmış durumdalar. Acil ve önemli gördüklerimizi sizlere de kısaca anlatmak istiyoruz. Başlıcası aile ve yakınlarımızla görüşmek, bir yılı aşkındır onların yüzünü görmek ne yazık ki gerçekleşemedi. Onlardan sık sık üzücü ve bizlerden sağlık haberleri soran mektuplar alıyoruz. Elbette onların hakkı bizleri görmek ve sağlımızla ilgilenmek. Geçtiğimiz yıl hayli zorlu koşullar altında günlerimiz geçti, fakat yetkili yerlere müracaatımız, yaşanan olumsuzluğu kısmi de olsa azalttı. Bunun yanında düşünsel ve sosyal faaliyetler için gerekli ortamdan yoksun olmak, sağlıklı beslenememek de önümüzde çözümü beklenen sorunlar.

Cezaevinde bulunan insanlar yabancı bir ülkenin insanları değil. Bu topraklarda yaşamını sürdürmüş, toplumsal yaşama gücü ve olanağı ölçüsünde katkıda bulunmuş insanlar, genç insanlar!

Yaşadığımız günlerde ülkemizi zor günler bekliyor. Bundan elbette tüm insanlar belirli oranlarda etkilenecekler. İşte ülkemiz gençlerine, demokrat ve ilericilere düşen görev: Yaşama sahip çıkmak, yaşamı en olumsuz koşullarda bile savunmak, geleceğin güzel günlerine doğru daha güçlü ve yaratıcı olarak adımlamak.

Sizlere iletebileceğimiz düşüncelerimiz şimdilik bu kadar. Ayrıca derginizde kitap, yayın isteğimizi duyurduğunuz için teşekkür ederiz. Dergiye tüm katkıda bulunanlara, tüm Yarın okurlarına Şirinyer'den sevgi ve selamlar."

Halil Öner
As.Ceza ve tutukevi
Şirinyer-İZMİR

MERHABA

Mektubunuzu alalı epey oldu. Ben, yanıtlamak için biraz beklemeyi uygun gördüm. Bu arada okuyor, yazıyor ve bazı arkadaşlarla geleceğe dönük iyi şeyler üretmeye çalışıyoruz.

Şiirlerime yaptığınız kısa ve öz eleştirilerden oldukça faydalandım. Aslında kendimin de farkında olduğum eksikliklerimdi bunlar. Bundan sonra daha iyi çalışmalarımın olacağını sanıyorum.

"Yarının Bedeli, isimli şiirimi yayımlamak için sıraya koyduğunuzu öğrendim. Ayrıca Nisan sayısında da mektubumun yayımlandığını gördüm. Bunlar sevindirici şeyler sağ olun! Bu konuda -yazılarımın ve şiirlerimin yayınlanması konusunda- bazı diyeceklerim olacak. Benim için en önemlisi, ismimin bir dergide çıkması ve şiirlerimin ne olursa olsun yayımlansın da mantığıyla yayımlanması, bir önem taşımıyor benim için. Neler düşündüğümüzü, neler duyduğumuzu ve geleceğe dönük sorunlara ilişkin, bakış açımızın ne olduğu konusunda, sesimizin dışarıya duyurulabilmesidir. Bunu derginizin her çıkan sayısındakigelişen çizgisiyle, oturmuşluğuyla mutlaka görüyoruz . Özellikle cezaevlerinden giden yazı ve çalışmalara karşı duyarlığınızı bildiğim için yazıyorum bunları. İçeride yatan ve azımsanmayacak kadar çok, dolu beyni, sevgi dolu sıcak yürekleri düşündüğümüz zaman konunun önemi daha iyi anlaşılacaktır. Bu insanların çalışmaları daha doğrusu ülkemizin sosyo-ekonomik yapısı içinde; kültür, sanat, eğitim sorunsalını içeren, dışarıdaki insanlara bir takım değerleri aktarma ve yollarını belirleme noktasında kendilerine yardımcı olacak yazılara yer verilemez mi? Yani konunun bilincinde ve birikim sahibi olan arkadaşların yazılarına daha geniş yer ayrılamaz mı?

O zaman çalışmaların yayımlanmasıyla, böylesine sistemli ve düzenli bir iletişim olanakları da doğmuş olacak. Hem içeridekilerden üretebilecek güçte olanlar kendilerini de yenileyerek birçok şey üretecek, hem de derginizin çizgisindeki işlevi, böyle bir iletişimle daha da anlamlaşarak yapılamayanı yapacaktır.

Burada topluma, doğaya ve ilişkilere, kısacası yaşama öylesine bağlı sayıyoruz ki kendimizi, bunca uzaklığımıza ve koşullara rağmen her olayı duyuyor, algılıyor, derinden yaşıyoruz. Mahpusta insan daha duyarlı oluyor şüphesiz. Normal yaşamın içinde görülemeyen, görülse de bazı gerekçelerle geçiştirilen en küçük olayları bile, en az yanılgılarla bir sonuca ulaştırıyor insan.

Bu nedenlerle düşüncelerimiz çok enginlerde, çok zaman sığamıyoruz bendimize.. Ne cezaların ağırlığı, ne de yaşanan ve bir gün tarih utandıracak acı gerçekler, ülkemiz sorunsalı içinde olmamız gereken yerlerden alıkoyamayacaktır bizleri. Kendimizle yetinemeyecek kadar dolu, insanlarımızın mutluluğu ve toplumcu gerçekler uğruna bireysel düşünemeyecek kadar özveriliyiz. Herşeye rağmen; onuru, insanı ve değeri savunabilmenin onguluğu yetmekte bizlere...

Elbette biliyoruz dışarıları!.. Kederli boyun bükküşleri.. Hüzünlü beklentileri.. Olumsuzluklar içinde küçük sevinçler aramaları.. ve bilmem kimlerin sofrasında meze olan suskunlukları.. Bütün bu gerçekler bizi herkesten fazla üzmekteyse de, köklü çözümü inançta, kavrayışta ve uğraşta gizli. İyiyi, güzeli ve doğru olanı her yerde, her zaman savunabilmeli insan. Sapma ve tavizkarlıklar tohumu elbette gelişemeyecektir o zaman. Bu süreç içinde en azından bitip tükenmemek, kendini yenilemek ve geliştirmekte az şey sayılmaz. Şunu yapabilenlere omuz vermek ve yalnız bırakmamak da az şey değildir. Sonuçta, çok azlar bile, önemli şeylerin ifadesi olmaya başlıyor değil mi?

Bunları neden mi yazdım? Yaşanan dönemin özelliğini de kılıf yaparak gerçeği çarpıtan, meydanları boş bulduğu zaman kendilerini toplumcu gerçekliğin savunucusu ve temsilcisi sayan, aslında ne bizlere ne de topluma göre hiçbir şey olmayan ve bu nedenlerle suçlu, aymaz, utanmaz kalemşörlere biraz da tepki belki! Bu kadarını fazlasıyla hakettiler aslında. Bu sorunun başka bir yanı ve açılırsa çok şey söylenebilir. Bu kadarı da yeter sanırım.

Bu güne bakıyorum da, hepimiz yaşama pamuk ipliğiyle bağlıyız burada. Beklenmedik davalarda idamlar, ömür boyu hapisler.. Ya da bir gün ansızın uçup gitmek.. Kalmanın ve gitmenin bu kadar basit görünmesi bizleri şaşırtıyor tabiki. Bunun kıstası nedir diye düşünmeden edemiyor insan. Her konu gibi, bununda bir izah şekli var kendi içinde. Ama, dışarıdakileri hepten ilgilendiriyor mu bu olanlar? sorusu da halâ geçerli sanıyorum..

Aslında iyice yerleşmiştim buralara. Arkadaşlar, dostlar; ailem, burası da evimdi sanki.

Bugün de görüş günü ve dışarıdan cıvıl cıvıl çocuk sesleri geliyor. Bizimkiler bu hafta da gelmediler. -İzmir'de oturuyorum.- Yanımdaki pencerenin önünde ise, hergün gelmeye alışmış serçeler, ekmek kırıntılarını gagalıyorlar.. ve sayım diyecekler birazdan. Arkasından karavana sesleri, akşam yemeği.. Yazıyı sonlamanın zamanı çoktan geldi sanırım. Hoşça kalın.

Namık Kuyumcu/
As. Ceza ve Tutukevi
Zincidere Kayseri

CEZAEVİ GÖRÜLMÜŞTÜR MÜDÜRLÜĞÜ

CEZAEVLERİNDEKİ OKUYUCULARIMIZIN KİTAP VE DERGİ İSTEKLERİ

Dergimize gelen mektuplar içinde, ceza ve tutukevlerinden okuyucularımızın mektupları, herzaman yinelediğimiz gibi, Yarın için çok önemli. Bunun için de cezaevlerinden gelen mektup ve ürünlere sayfalarımızda olabildiğince yer veriyor, karşılayabileceğimiz türden isteklerini karşılıyoruz.

Cezaevlerindeki okuyucularımızın birçok yaşam zorlukları içinde olduğunu biliyoruz. En önemli sıkıntılarından biri de yeteri kadar kitap ve yayma sahip olamamaları. Kendilerini yetiştirebilmeleri, kültürel gelişmeleri düzenli izleyebilmeleri için dergimiz aracılığıyla demokrat kuruluş ve kişilerden, ayrıca YARIN okuyucularından kitap ve dergi isteklerini iletmemizi istiyorlar. Bu istemlerinin karşılanacağı inancıyla, arkadaşların adreslerini iletiyoruz.

Haydar Doğan/Latif Karataş/Bayram Boztepe E Tipi Cezaevi D. 9 Koğuşu, ÇANAKKALE

Doğramacı bildiğini okur...

11 Haziran 1984 tarihli Hürriyet gazetesinin sağ üst köşesinde iri puntolarla verilmiş bir haberi görmemek, görüp de "merak" edip okumamak, okuyunca da şaşırıp düşünmemek olanaksız. Şaşırtıcı olan, yalnızca Doğramacı'nın karaborsa fiyatlarına olan ilgisi ve devletin bir resmi görevlisinin karaborsa fiyatlarından kalkarak, karşılaştırmalar yapması ya da bütünleme sınavı hakkından bile yoksun başarısız sovyet öğrencilerinin derhal işçi oluvermesi gibi çarpıcı bilgiler vermesi de değildir.

Şaşırtıcı vedüşündürücü olan,Hürriyet gazetesi aracılığıyla Doğramacı'nın neyi anlatmaya çalıştığıdır. Bir uluslararası pediatri kongresi vesilesiyle Sovyetler Birliği'ne yaptığı dokuz günlük bir gezi, Doğramacı' ya adeti olduğu biçimde -Hep Fildişi sahillerinde inceleme yapacak değil ya- sovyet yüksek öğretimini inceleme gibi yararlı bir çabaya olanak sağlamıştır. Gezi dönüşü ayağının tozuyla da Hürriyet gazetesine sovyet yüksek öğrenimi, sovyet üniversitelerinin özerkliği, sovyet yüksek öğrenim gençliğinin yaşam ve öğretim koşullarına ilişkin çok 'yararlı', "öğretici" bilgiler vermiştir. Neden?

Doğramacı, verdiği bu bilgilerle kendine ve başkanı olduğu kurumа yönelik eleştiri ve muhalefete bir cevap vermeye mi çalışıyordu? Bakın bizdeki özgürlükler ve haklar Sovyetler Birliği'nde bile yok, kadrini bilin demeye mi getiriyordu? Bilim ve Sanat dergisinin Yök'ün üniversitede yaptığı tahribatı ortaya koyan yayınlarına karşı özel bir basın toplantısı yapmaya üşenmeyen Doğramacı, bu haberle de bir fırsatı değerlendirmeye çalışıyordu. Ama yalan yanlış bilgilerle.

Önce şunu söyleyelim: Diyelim ki Doğramacı Soyvetler Birliği'nde yüksek öğrenim kurulu başkanıdır. Bulunduğu her makama bir daha ayrılmazcasına yapışmak gibi özel bir yeteneği olan Doğramacı, bu görevden karga tulumba atılmakla karşı karşıya kalırdı. Çünkü Sovyetler Birliği'nde faal nüfusun üçte birini oluşturan gençler, seçimle oluşan devlet egemenlik organları olan halk vekilleri sovyetlerinde, yaklaşık olarak aynı oranlarda temsil edilirler. SSCB Anayasasına göre, 18 yaşını tamamlayan her yurttaşın tüm egemenlik organları seçimlerine katılmak ve yerel halk vekilleri sovyetlerine seçilmek hakkı vardır. 21'ini doldurduktan sonra da SSCB Yüksek Sovyet'ine seçilebilir. Ayrıca ülkeningençlikörgütü komsomol' un tüm ülkeyi ve devleti yönetme sorunlarına ilişkin yasa tasarıları sunma hakkı vardır. Gençliğin yönetime böylesi bir düzeyde katılma olanağı olduğu koşullarda, Doğramacı üniversiteyi doğramaya devam edebilir miydi dersiniz? Böylesi koşullarda özerkliğin katılımcı demokratik yanından kuşku duyabilir misiniz?

Doğramacı, 'zavallı' sovyet gençlerinin başarısız olmaları durumunda bütünleme sınav hakkı bile verilmeden işçi oluverdiklerini söylüyor. Doğramacı'nın sınavcı kafası gerçekleri bu kadar kavrar. Yeni sınav düzen'inin bir sonucu olarak üniversiteden atılan bizim öğrencilerimizin, eğer öğrenci affı olmasaydı, işçi bile olamayacağını bilmiyor mu dersiniz? Doğramacı diplomalı işsizlerin her geçen gün biraz daha arttığını nasıl olur da unutur ve görmez. Oysa Sovyetler Birliği'nde iş genci arar, o işi aramaz. Çünkü, iş piyasasında talep arzın önünde gitmektedir.

Doğramacı sovyet gençlerinin bizlere göre daha az 'kredi' ya da burs aldıklarını söylüyor. Bu kredinin her öğrenciye maaş verildiğini de gizlemiyor. Bizim aldığımız kredinin çokluğunu rublenin karaborsa fiyatına bakarak söylüyor. Ders kitaplarının ortalama fiyatını ya da bir öğünlük yemek fiyatını nedense söylemiyor. Bizde öğrenciyken evlenmek kaç cesur öğrencinin harcı? Oysa Sovyetler Birliği'nde öğrenciyken evlenmek mucizeler gerektirmiyor. Örneğin Rostov Devlet Üniversitesi öğrencilerinin beşte biri evlidir. Öğrenci yurtlarında evli öğrenciler için ayrılan iki yataklı odaların kirası da semboliktir: 2 ruble. Çünkü her öğrenci ayda 40 ile 60 ruble arasında değişen burs alır.

Daha ne söyleyelim? Doğramacı' nın söylediklerini, neresinden tutarsanız tutun döküllüyor. Doğramacı'nın öğreneceği çok ama pek çok şey var.

MEHMET OĞUZ GÜREL

"İcraatın içinden..."

- Tanzim Satış Mağazaları zarar ettiği gerekçesiyle kapatılıyor.
- TANSA'ların 1983 net kârı 71 milyon lira.

Tanzim Satış Mağazaları'nın, zarar ettikleri gerekçesiyle, kapatılmaları kararlaştırıldı. Belediyenin kendi rakamları işletmelerin zarar değil, tersine kâra geçtiğini gösteriyor. TANSA'ların 1983 yılına ait kârı net 71 milyon lira.

Halka ucuz ve iyi mal sağlamanın yanında, piyasadaki fiyatların yükselmesini önlemek gibi çok önemli bir işlevi de yerine getiren TANSA'lardan günde ortalama 1500-2000 kişi alışveriş ediyordu. Müşterilerinin çoğunluğunu dar gelirli vatandaşların oluşturduğu Tanzim Satış Mağazalarının her birinin günlük cirosu 600-800 bin liranın altına düşmüyordu.

Kapatma kararını veren "yetkililer" Tanzim Satışlar'ın 300 milyon lira zarar ettiğini açıkladılar. Bu yüzden kapatıldığı söylenen mağazalardan sadece Ankara'dakilerin son 4 yıl içindeki net kârı 192 milyon 628 bin lira.

Amacı, örgütlenmemiş üreticinin malını yerinden satın alıp mağazalar yoluyla tüketiciye sunmak ve böylece toptancı tekelini kırma olarak belirlenen TANSA'ların neden kapatıldığına akıl ermiyor. Zarar ettiği söylenen mağazalar, tersine kâr ediyorlar. Yoksa zarar eden başkaları mı? Gittikçe durumu daha kötüleşen dar gelirliler için az da olsa bir destek olan TANSA'ların kapatılmaları, Özal hükümetinin, aldığı oylara karşılık halka teşekkürü olmalı.

Hukuk Fakültesi "hesap adamı"mı yetiştiriyor?

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde her öğrenci yılda 50 adet sınavı başarıyla tamamlamak zorunda. Orta öğretimde bile yılda bu kadar sınav yapılmazken, "geleceğin, idam kararları verecek olan yargıçları" bu mekanizma ile dünyadan, insanlardan memleketlerinden koparılmaya çalışılıyor.

Hukuk Fakültesi'nde öğrencinin bir dersten geçip kaldığını öğrenebilmesi için bir hesap uzmanına başvurması gerekli. Şöyle ki, yıl içinde bir dersten yapılan 4 vize notu toplanacak, bu toplamın ortalaması alınıp yüzde 60'ı bulunup bir kenara konulacak. Sonrasında final sınav notunun yüzde 40'ı bulunacak ve iki yüzde toplanılıp 2'ye bölünecek, sonuç 50'yi buluyorsa öğrenci geçtiğini anlayacak. Kolay iş doğrusu (!)

Fakülte yönetimi ise YÖK'ün her kararını duraksamadan uygularken, öğrenci lehine kararlarda (olmaz ama) nedense bu anlayışını bir kenara bırakıyor. 83-84 öğretim döneminin 10 Kasım'ında ara sınıflardan atılan 340 kişi, 2984 sayılı yasanın açık hükmüne karşın (yasaya göre bu dönemde atılan öğrenciler 8 Marttan itibaren bir hafta içinde okullarına dönebileceklerdi), iş dekanlığın keyfine kalırken, atılan öğrencilerden bir bölümü, idare mahkemesinden aldıkları "yürütmeyi durdurma kararlarıyla" ancak dönebiliyorlar.

83-84 öğretim döneminin sonuna gelindiğinde, vize alamadıkları için 550-600 öğrenci atılma durumuna gelmiş bulunuyor. Bu sayının Eylül sınavları sonrası 1000'i bulması sözkonusu. Özellikle ikinci sınıflarda okutulan "İdare Hukuku" dersi adeta bir "kıyım makinası" işlevini görüyor. Doğramacı başarı düzeyi yüzde 98'lere ulaştı derken, bu dersten başarı oranı yüzde 20'yi bile bulmuyor.

Bunun nedeni sorulduğunda, dersin hocası Doç. Dr. Günday, "dilediğiniz yere başvurun" diyerek bir demokratlık örneği sergiliyor. Aynı işlevi 3. sınıflarda "Ceza Hukuku" doçenti Z.Hafızoğulları üstlenmiş durumda.

Öğrenim koşulları her gün biraz daha zorlaştırılırken (fakültede diğer zorluklar yetmiyormuş gibi dekanlık şimdi de bağlı ders uygulamasıyla ders geçmeyi rafa kaldırma, öğretim süresini fiili olarak 5-6 yıla çıkarma peşinde) çoğunluğunu dar gelirli ailelerin ekmeklerinden keserek okuttuğu öğrenciler adeta bir bunalıma sürüklenmek isteniyor. Atılma korkusu, insanların yüzüne nasıl bakarım korkusu gizli gizli yürekleri kemiriyor. Bu gidişin sonu nereye varacak?

UZ unsere zeit

Die Zeitung der arbeitenden Menschen – Zeitung der DKP

BASIN FESTİVALİ VE KÜLTÜR ŞENLİĞİ

UZ (Bizim Zaman) gazetesinin her yıl düzenlediği geleneksel basın festivali ve kültür şenliği bu yılda 25-27 Mayıs tarihleri arasında Duisburg-Wedau'da düzenlendi.

İki gün süren basın-kültür şenliğine dünyanın birçok ülkesinden tanınmış sanatçılar, yazarlar, tiyatro ve folklor grupları katıldı. Wedau stadyumunda aynı anda değişik çadırlarda gösterilen onlarca kültürel programı, onbinlerce insan iki gün boyunca izledi.

Arjantin'den Mercedes Sossa, Ina Deter, Inga Rumpf, Maren Kroymann, Li(e)dschatten, Helge Mangold Renate Fresow ve daha birçok tanınmış ünlü şarkıcı, Piatnitzky-Korosu (Sovyetler Birliği), Çingene ensemblesi "Rajko" (Macaristan), Folklor ensemblesi (Macaristan), ORTİGA müzik grubu (Şili), Pueblo müzik grubu (Nikaragua), Cutumay Camones müzik grubu (El Salvador), Blas orkestrası (Çekoslovakya), Salsa Picante, Perry Friedmann müzik ve folklor grupları (Kanada) ve daha birçok ülkeden ve Almanya'dan müzik ve folklor gruplarıyla çeşitli jazz grupları festivalde yer aldılar.

Basın-kültür şenliğinin en çarpıcı özelliği ise, izleyicilerin istedikleri ve ilgi duydukları sanat dalını stadyumda kurulan çadırlarda istedikler gibi izleme olanağına sahip olmaları. Ayrıca çocuklara özgü olarak da, iki gün boyunca çocuk programları basın-kültür şenliğinde yer aldı.

Her yıl geleneksel olarak düzenlenen UZ (Unse e Zeit) Basın ve Kültür Şenliği'nin diğer bir özelliği ise, dünyanın her ülkesinden sanatçıların iki gün boyunca şenlikte yeralarak, kendi ülkelerinin kültürel gelişimine ilişkin izleyicilere ve sorulan sorulara yanıt vermeleri. En önemlisi ise, geçen yıl olduğu gibi bu yılda Basın-Kültür Şenliğine 1000'in üzerinde sanatçının katılmış olmasıydı.

● hıdır çelik

"Sumen" tiyatrosunun sergilediği, Haitov'un "Bayram" oyunundan bir sahe.

BULGAR TİYATROLARI VII. "PREGLED"İ YAPILDI

Beş yıldabir yapılan Bulgar tiyatrolarının "pregled"inin VII.si, 9-26 Haziran günleri arasında Sofya'da düzenlendi. Pregled, bir çeşit "gözden geçirme" anlamına geliyor. Ülke tiyatrolarının son bir yıl içinde oynadıkları Bulgar oyunları arasında önce bölgele de seçme yapılarak belirlenen onaltı oyun bu pregled'de son yarışmaya katıldı. Roman, öykü vb. eserlerinin çevirilerinden tanıdığımız Nikolai Haitov, Stanislav Stratiev, Georgi Karaslavov gibi yazarların oyunlarının da yer aldığı ve dünya ülkelerinden gözlemcilerin de çağrılı olarak izleyip tartıştıkları bu gösteri sonucunda reji, yazarlık, dekor, müzik, dans, vb dalla da ödüller veriliyor. Dergimiz dizgiye girdiğinde Pregled henüz sürmekteydi.

Güney Afrika'da ırkçılığın iki ayrı yanı

Güney Afrika'da bir yargıcın, bir zenciyi öldüren 56 yaşındaki beyaz Francisco Quintino'yuberaat ettirmesi ülkede yoğun tepkilere neden oldu. Evinin kapısına sütçü için bıraktığı 63 senti (yaklaşık olarak 170 lira) alıp kaçan bir zenciyi öldürmesine karşın serbest bırakılan Quintino'nun, "Bir kamu hizmeti yapmış ve madalya almayı hak etmiş olduğunun," mahkemenin yargıcı tarafından gerekçe olarak gösterilmesi hukukçuların da eleştirilerine neden oldu ve Johannesburg barosu karara itiraz etmek için mahkeme tutanaklarını istedi.

Tüm bunlar olup biterken, Irkçı Güney Afrika yönetiminin ırk ayrımı hukuku rahatça uygulanabilirken, Amerikalı zenci şarkıcı Michael Jackson'ın plaklarının Güney Afrika'da satış rekorları kırması ilginç değil mi?

Nuez 40.000. karikatürünü yayımladı

Kübalı büyük karikatürcü Rene de la Nuez, geçtiğimiz günlerde 40.000. karikatürünü yayımladı. Çizgilerinin çoğu politik içerikli olan Nuez, çizgilerinin sayısını artırmak için değil, eylemli bir sanatçı olmak için çizdiğini söylüyor. Dünyaca tanınan Nuez, aynı zamanda Vietnam Dostları Derneği ve Dünya Barış Konseyi üyesidir. 46 yaşında bulunan Nuez'in 6 karikatür albümü yayınlandı.

Altındağ Belediye Başkanı'nın maaşı 1.250.000 lira!

Geçen sayımızda Ankara Anakent Belediye Başkanı Mehmet Altınsoy'un maaşı ile bilgi verdiğimizi okuyucularımız anımsıyacaklardır. Son günle de hızla artan yaşam pahalılığının yanı sıra, belediye başkanlarının kendi maaşlarını belirlerken bu kadar rahat davranabilmeleri, istedikleri parayı alabilecek olmalarından geliyor olsa gerek. İşte iki yeni haber daha: Ankara Altındağ Belediye Başkanı kendisi için maaşını *1 milyon 250 bin lira* olarak belirledi. Bornova Belediye Meclis Belediye Başkanı'nın maaşını ise *350 bin* brüt olarak belirledi.

Yedigöller Baston Festivali

Devrek'te geçmişten bugüne sürdürülen el sanatlarından "bastonculuğun" tanıtımı ve desteklenmesi amacıyla, yerel olanaklarla bir festival düzenleniyor.

Festivalde, baston sergisi, Yedigöller gezisi ve yerel eğlenceler düzenleneceği bildiriliyor.

İFSAK'TA AYIN FOTOĞRAFI ORHAN KARAALİOĞLU'NUN

İFSAK'ın her ay düzenlediği "ayın fotoğrafı" yarışmasının, Haziran ayı sonuçları üyelerin oylarıyla belli oldu. Orhan KARAALİOĞLU, Ayın fotoğrafını ve ikinciliğini kazanırken, Yaşar Asil AKARCA üçüncü oldu. Aramis KALAY, Cengiz BÜYÜKÜNSAL, Ulvi KAYADİBİ ise sergilemeye girme başarısını gösterdiler.

"Ayın Saydamı" yarışmasında ise Birinciliği Selim SEVAL, ikinciliği Orhan KARAALİOĞLU, üçüncülüğü ise Mihrimah ÜZEL ve Hüseyin ÇAĞIN kazandılar. Mihrimah ÜZEL'in iki yapıtı ile Tufan DİNARLI'nın bir yapıtı sergilemeye girdi.

AFSAD 2. ULUSAL FOTOGRAF YARIŞMASI DÜZENLİYOR

1. Ulusal yarışmasını "kaybolan değerler" olarak düzenleyen AFSAD'ın bu yılki yarışmasının konusu "Kent ve İnsan". Son katılım tarihi 15.8.1984 olan yarışmanın katılım formları P.K. 830 Kızılay/Ankara adresinden edinilebilir.

BULGARİSTAN'DA ULUSLARARASI FOTOĞRAF YARIŞMASI DÜZENLENDİ

Bulgaristan Fotoğraf Örgütü ve Fotoğraf Sanatçıları Kulübü, "Robetniçesko Dolov 84" başlıklı uluslararası bir fotoğraf yarışması düzenledi. Yarışma tüm ülkeleri fotoğraf sanatçılarına açık. Yarışma konuları; "ülkelerin kültür ve yaşamı", "eğitim", "işçi yaşamı", "spor", "ünlü insanlar", "günümüzden anlar", "barış ve nükleer savaşa karşı çalışmalar" olarak saptandı. Yarışmaya istenildiği kadar fotoğrafla katılınabilecek. En küçük fotoğraf boyutunun 18x24 olması gerekiyor. Fotoğrafların en geç 1 Aralık 1984 gününe kadar İFSAK'a (PK 272, Beyoğlu/İstanbul) gönderilmesi zorunlu.

Çalışanların yaşamı hiçe sayılıyor

Benzenin bir kanser yapıcı (kanserojen) olduğu ve kimyasal kanserojenlerin en küçük miktarı ile bile temastan kaçınılması gerektiği biliniyor. Buna karşın, Ankara'da *Dağ-Taş* adlı bir özel şirkette elektrot zifti üretiminde yan ürün olarak BTK diye bilinen Benzen-Toluen-Ksilen elde ediliyor. Bu işyerinde çalışan işçi ve mühendisler vücutlarının herhangi bir yerine bulaşan zifti BTK ile temizliyorlar. İçinde bir kimyasal kanser yapıcı bileşik bulunan bu bileşikle temizlik yapıldığına göre, şu soruların yanıtlanmasını istiyoruz:

1. Bu işyerinde benzenun bu özelliğini bilen bir kimya mühendisi yok mudur?
2. Biliniyorsa, neden herhangi bir önlem alınmadan kullanılıyor?

İşçilerin ve diğer çalışanların yaşamlarıyla bu denli kolayca oynayanların bu soruları yanıtlaması gerekiyor.

AFSAD'DA AYIN FOTOĞRAFI ÇERKES KARADAĞ'IN

AFSAD'ın her ay üyeleri arasında düzenlediği ayın fotoğrafı yarışmasının Haziran ayı seçicisi İrfan Demirkol, Çerkes Karadağ'ın yapıtını ayın fotoğrafı seçti. Birinciliği ve ikinciliği Coşkun İncekara, üçüncülüğü Derya Dağlı'nın yapıtları kazandı.

Ayrıca değerlendirme sonunda Hakan Ülker (2) Derya Dağlı (2) Rıza Arat ve Coşkun İncekara'nın yapıtları sergilenmeye değer görüldü.

Cebeci Erkek Öğrenci Yurdu'nda saldırganlar kollanıyor

Cebeci Erkek Öğrenci Yurdu'nda bir süreden beri "aşırı sağcı" bir grup tarafından yürütülen sindirme çabaları, açık saldırılara dönüştü. Öğrenciler tarafından daha önce de basına yansıtılmaya çalışılan yurt sorunlarına hiçbir çözüm getirilmediği gibi, şimdi de bu sorunlara can güvenliği sorunu eklendi. Yurt koridorlarında omuz atma, tehditler, sataşmalar gün geçtikçe artarak, sonunda gece odalara yapılan baskınlara dönüştü.

Geçtiğimiz günlerde yapılan böyle bir saldırı, odalarında kalan iki öğrenciyi hedef aldı. Saldırıya uğrayan öğrenciler, durumu bildirdikleri Sami Makul adlı nöbetçi memur tarafından "haksız" bulundular ve suçlu duruma düşürüldüler. Sürekli olarak "aşırıcı sağcı" militanları koruyan bu nöbetçi memurun saldırıya uğrayan öğrencilere verdiği yanıt şöyleydi: "Bir suçunuz olmasaydı, onlar da size saldırmazdı."

Yurt yönetimi ise, bu olaylara tamamıyla sessiz kalıyor. Yönetimin özellikle Yasin Ergüler adlı Müdür Yardımcısının sessiz kalmasının nedeni, kuşkusuz, saldırganların kollanması. Yurt içinde sürekli olarak bağırıp çağırıp slogan atanlarla yurt yönetimi arasındaki yakın ilişkiler nereden geliyor? Açık saldırı cesaretini bu "aşırı sağcı" militanlar nereden buluyor?

Bu arada, öğrenciler yurtta en ilkel koşullarda barınmaya çalışırken, zaten çok yetersiz olan üç çalışma salonundan biri "mescit" yapıldı. Cebeci Erkek Öğrenci Yurdu'nda çok küçük bir azınlık olan ve azınlık olarak kalmaya mahkum olan saldırganlara karşı, yurtlarında "huzur ve güven" olduğunu öne süren Yurt-Kur yöneticileri ne gibi önlemler almayı düşünüyorlar?

YARIN
AYLIK SANAT EDEBİYAT DERGİSİ

FOTOGRAF SERGİSİ

Konu:
İŞÇİ PORTRESİ

Yarın, çeşitli sanat dalları arasında, fotograf sanatına da sayfalarında önemli bir yer ayırdı. Gerek fotograf sanatı üstüne kuramsal yazılar, incelemeler, tartışmalar, gerek fotograf sanatını ilgilendiren her türlü haber ve özellikle amatör fotografı sevdirmeyi, yaygınlaştırmayı amaçlayan fotograf derneklerinin etkinlikleri, üç yıldan bu yana kesintisiz biçimde Yarın sayfalarında yerini buluyor. Yarın bu tutumunu daha da etkin biçimde sürdürmek istiyor. AFSAD ve İFSAK üyesi bir grup arkadaşımızla birlikte bir Yarın Fotograf Sergisi düzenlemeyi kararlaştırdık. Amacımız, daha çok sayıda genç fotografseverin kazanılması ve ürünlerinin değerlendirilmesi. Konumuzu da Yarın'a uyumlu düşünneye çalışarak, "İşçi Portreleri" olarak belirledik. Portre, kuşkusuz yalnızca yüz çekimi değildir. Portre betimlemektir; objektifin yöneldiği hedefi çeşitli yönlerinden kavrayıp sunabilmek, onu anlatabilmektir. Öyleyse İşçi Portresi de, bir işçiyi pratik ve düşünsel etkinliğiyle anlatabilmektir. Bazan bir alet, bir el, bir kol, bir masa, bir makina da işçiyi yüz çizgileri denli başarı ve sıcaklıkla anlatabilir. Yani objektifimizi daraltmayı değil, geniş bir bakışla yöneltmeyi amaçlıyoruz. Böyle düşündüğümüzde ise, konumuz ilk bakışta gelebileceği gibi güç değildir. Objektiflerimizi yaşama çevirmeye ve sergimize katılmaya çağırıyoruz.

Son katılım tarihi: 25 Ekim 198434
Değerlendirme: 1 Ekim 1984
Sonuç bildirimi: 3 Ekim 1984
Sergileme: Ekim 1984
Seçici Kurul:
Kemal Cengizkan
İbrahim Akyürek
Ali Rıza Akalın
İrfan Demirkol
Vahit Aras (Yarın adına)

Koşullar:

1. Sergiyeen çok iki yapıt gönderilebilir.
2. Gönderilecek yapıtların boyutları 20x30 cm'den büyük, 13x18 cm'den küçük olmamalıdır.
3. Fotografların arkasına ad, soyad ve adres yazılmalıdır.
4. Fotograflar, "Yarın, Hanımeli Sokak, 15/15, Sıhhiye-Ankara" adresine gönderilmelidir.
5. Fotograflar postada kırılmayacak biçimde ambalajlanmalıdır.
6. Sergiye katılan her fotografçıya Yarın Fotograf Sergisi Belgesi verilecektir.
7. Seçilecek beş fotografın sahipleri Yarın dergisinin bir yıllık abonesi olacaktır.

ÜNİVERSİTEDE KÜLTÜR SANAT

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Güzel Sanatlar Kolu

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Görsel Sanatlar Kolu bu yıl etkinliklerine üç duvar gazetesini de kattı: *Sinema Yazıları*, *Objektif* ve *Tıp Bülteni*.

Yazı dizileri, karikatürler, sinema yazı ve eleştirileri, söyleşiler ve okuyucu önerilerinin yeraldığı *Sinema Yazıları*, ikinci dönemden sonra beş kez çıktı. Bir kezinde Fakülte Sekreteri tarafından gazetedeki "S" harfler'nin orak çekice benzediği öne sürülerek ilgili sayının çıkmayacağı belirtildi. Gerekçeye akıl erdirilemediği söylendiğinde ise, "gazeteyi çıkaranların emniyete gönderilebileceği ve orada akıllarının erdirtilebileceği" yanıtı alındı. Bunun üzerine gazetedeki tüm "S,Ş,Ç" harfleri büyük bir özenle yeniden yazılarak gazete çıkabildi.

Bu arada EÜ Tıp Fakültesi Görsel Sanatlar Kolu, 14 Mart Tıp Bayramı nedeniyle *"Tıp Bülteni"* adında bir duvar gazetesi hazırlamayı ve bunu sürdürmeyi kararlaştırdı. İş denetime gelince "Sağlık Hizmetleri ve Toplum Katılımı" adlı yazının bir bölümü sansür edildi. Yine "S" ve "Ç" harfleri sorun çıkardı. Zorunlu değişikliklerden sonra gazeteyi inceleyen denetim, "Aile Hekimliği" ile ilgili bir yazının okulu ve öğretim üyelerini küçük düşürdüğü, yanlış bilgi verdiği gerekçesi ile gazeteye karşı çıktı. Ayrıca duvar gazetesi olgusunun Sovyetler Birliği, ÇHC gibi sosyalist ülkelere özgü bir şey olduğunu keşfederek, bunu da bir gerekçe olarak gösterdi. İşte tam bu sıralarda *Tıp Bülteni*'nin ilk sayısı ve *Sinema Yazıları*'nın "At" özel sayısı panolardan kayboldu ve hiçbir yetkili olayı üstlenmedi. Onaylı olan gazete istendiğinde ise, bir türlü bulunamadı. Epeyce yoğun aramalar sonucu, *Tıp Bülteni* dekan yardımcısının odasındaki kitaplığın üzerinde bulundu ve gazetenin "hatıra" olarak saklanacağı belirtildi.

Gazeteler hala "onayda." Herşeye karşın öğrenciler gazetelerinin çıkması konusundaki çabalarını sürdürüyorlar.

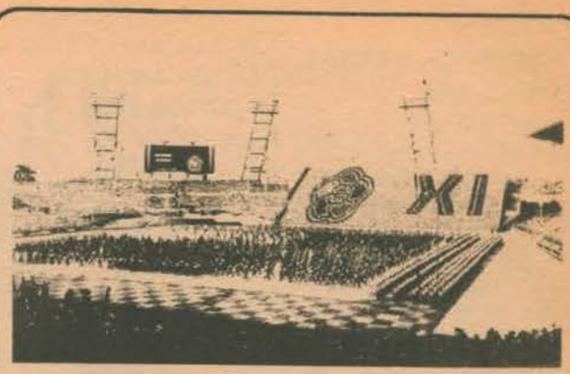

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER BİRLİĞİ'NİN GÖZLERİ ORTA AMERİKA'DA

Tüm dünyadan öğrenci sendikalarının, derneklerinin, birliklerinin üyesi olduğu Uluslararası Öğrenci Birliği, Orta Amerika ve Karayiplerdeki gelişmeleri büyük bir dikkatle izliyor. Bölge halklarının barış ve mutluluk dolu bir gelecek kurma yolundaki isteğiyle karşı karşıya olan ABD, yayılmacı politikasını tırmandırıyor. Bu tırmanışın Grenada işgaliyle de kendisini gösterdiği gibi, bağımsızlık istemlerinin ne pahasına olursa olsun bastırılmasına kadar yükseleceği görüldü.

Bu gelişmeleri değerlendiren UÖB, üyesi olan tüm öğrenci birliklerine ve kardeş kuruluşlara Orta Amerika ve Karayiplerle dayanışmayı gün geçirmeksizin artırma çağrısı yaptı. Bölge halklarına tam bir destek sağlayan ve tüm öğrencileri harekete geçiren kampanyaları kaçınılmaz gördüğünü açıkladı. Bu dayanışmayı amaçlayan bir plan hazırladı.

Yazının devamında bu plandaki en acil hedefler yer alıyor. UÖB, açıklamasında bu hedeflere katkı istiyor. Böylelikle bölge halklarıyla dayanışma hareketinin güçlendirilebileceği ve yayılmacılığa daha etkin karşı durulabileceği duyuruluyor.

SALVADOR ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ BİRLİĞİ (AGEUS) TIP GÖNÜLLÜLERİNE ULUSLARARASI DESTEK KAMPANYASI

Salvador öğrencilerinin özgürlük savaşımına katılma biçimlerinden biri, AGEUS'un öncülük ettiği, sivil halka ve özgürlük savaşçılarına tıp gönüllülüğü düzenlenmesi oldu. Bu gönüllüler, Salvador halkının savaşımında önemli bir yardım gerçekleştirdiler. Çabalarını sürdürebilmeleri ve geliştirebilmeleri için tıbbi ve yardımcı malzemelere gereksinimleri var.

NİKARAGUA'YA MADDİ DESTEK KAMPANYASI

Bu kampanya Nikaragua Ulusal Öğrenci Birliği (UNEN) tarafından açıldı. UÖB üye ve kardeş örgütlere katılım çağrısı yaptı. Kampanya, Nikaragua halkına ve öğrencilerine maddi katkı olarak gönderilmek üzere ilaç ve para toplanmasını içeriyor. Kampanya, aynı zamanda Orta Amerikada tırmanan müdahale girişimlerine karşı yürütülen eylemi güçlendirmeyi amaçlıyor.

UNEN'in adresi:
National Union of Nicaraguan Students (UNEN)
Colonia Miguel Bonilla,
Casa No. 216, apartado 663,
Managua-NİCARAGUA

Tarihi Konservatuvar binası Mamak Belediyesi'nin ellerinde!

Ankara'nın ANAP'lı belediye başkanlarının ve belediye meclislerinin kültür düşmanlıkları zincirine yeni bir halka eklendi. Bu nasıl bir pervasızlıktır ki, adı demokrasi savaşımıyla birlikte anılan Abdi İpekçi'nin adına, adı Cumhuriyet ile birlikte anılan Lozan adına düşmanlık ediliyor, bir kültür kalıtı olan Hitit anıtı yokedilmeye çalışılıyor ve şimdi de tarihi bir eser niteliğindeki ünlü Ankara Konservatuvar binası, Mamak Belediye'sinin ellerine teslim edilerek, belediye binası olarak kullanılıyor. ANAP'lı belediyeler, kendimize gelelim! Demokrasi, bilim ve kültür düşmanlığının adı bellidir, iyi düşünelim. Gerçek demokratlar yapılanların takipçisidirler, iyi bilelim...

TOBAV Kültür ve Turizm Bakanı'na bir mektupla başvurdu

Bu arada, TOBAV Yönetim Kurulu Kültür ve Turizm Bakanı'na bir mektup yazarak, eski konservatuvar binasının amacına uygun olarak kullanılmasının sağlanmasını istedi. TOBAV mektubunda şu görüşleri dile getirildi:

"Kuruluşunda Paul Hindemith, Prof. Carl Ebert gibi dünya çapında ün yapmış sanatçıların emeği geçen konservatuvar binası, Cumhuriyet mimarisinin belirgin özelliklerini taşımaktadır.

"Örneğin bina içindeki avlu, medrese motifinden alınmıştır. Gerektiği takdirde bu konuda uzmanlardan geniş kapsamlı raporlar alınabilir. Türkiye'nin ilk müzik araçları yapma ve tamir atelyesi bu binada kurulmuştur. Bugün sanat geçmişiyle uyuşmayacak bir biçimde kullanılmak istenen konservatuvar sahnelerindeki ilk temsillerden biri olan Moliere'in "Gülünç Kibarlar" adlı eseri oynanırken, salonda, Avrupa'nın en büyük ve köklü topluluğu "Comedie Française" sanatçıları yer almış ve oyunu izlemişlerdir. Tüm bunların Türkiye Cumhuriyeti kültür-sanat tarihi içindeki yeri son derece büyüktür ve sanat-kültür yaşamına hizmet edecek bina sıkıntısı çekilen günümüzde böylesi sanat yuvalarının korunması gerekir."

Bornova Anadolu Lisesi'nde öğrencilerin dergisine el kondu!

Bornova Anadolu Lisesi öğrencileri, yıllardan beri aylık bir öğrenci dergisi çıkartırlardı. Öğrenciler, yalnız derslere çalışmakla başanlı olunamayacağına, kültürel etkinliklerle başarının birlikte yürütüleceğine inanıp istekle sarılmışlardı dergilerine.

Son zamanlarda ise, okul başarısının eskisine oranla düşmesine koşut olarak, kültürel etkinlikler de kısıtlanmaya başlandı. Özellikle yeni gelen öğretmenlerin de katılımıyla, eskiden oluşturulan denetmenler kurulu, etkin ve yapıcı bir çalışma göstermek bir yana, birkaç öğretmenin kişisel çıkarlarına uygun bir yer olup çıktı. Geçen yıl bir öğretmenin tanıdığının matbaasında çıkması istenen dergiler, iki sayı sonra öğrencilerce kabul görmeyerek, elle yazılıp teksir edildi. Benzer bir olay yıllık için de sözkonusu olmuştu.

Yazılar üzerinde ise, şaşılacak ölçüde sıkı bir denetim sözkonusu. Örneğin bir yazıda, "okulumuzda kız erkek ilişkileri diğer okullara göre daha iyidir," deniyor. Denetleme kurulundaki aynı kişiler ise, bunun "ahlakla bağdaşmadığını" ve "velilerin okulda kötü şeyler olduğunu sanacaklarını" söylüyorlar. Yine bir başyazıda Sokrates ve Eflatun'dan söz açılıyor; bunun üzerine denetleme kurulu, "Efendim, bunlar Yunanlı. Biz Yunanlılara düşmanız. Demek ki bu yazı çıkamaz," diyebiliyor ve sonra başyazı olarak bunu söyleyen denetmenin yazısı dergiye girebiliyor. Bunun üzerine öğrencilerden biri, "Hocam, oldu olacak bari dergiyi çıkartmayalım, hiç yazı kalmadı," dediğinde, aynı kişi tarafından, "Ağzının burnunun dağıtılabileceği" kendisine iletilerek, sorun "çözünileniyor".

BİLİM -KÜLTÜR

SEMİH ACAR/Orta Amerika'da kedi fareden korkar 4
A. TUFAN AYDIN/Nikaragua Devrimi ve Sağlık 6
Ateş Altında Orta Amerika'da Devrim-Guatemala, Dominik, Honduras 8
MEHMET İZER/Yazın kitap okunur mu, okunmaz mı? 9
NEZİH TAVLAŞ/Ucuz işgücü pazarı mı, uluslararası çalışma kampları mı? 11
İSMAİL GÜL/Onlar da tatil yapıyor! 12
MURAT YETKİN/Bilinen şeyleri yinelemek de yararlıdır 13
VEDAT DALOKAY ile Hitit anıtı üstüne söyleşi 15
AFŞAR TİMUÇİN/Arabesk Sanatının Özellikleri 16
Şilili Sanatçı ROLANDO PEREZ ile söyleşi 18
(Yazı ve fotoğraflar: Gürhan Uçkan)
40. Yılında Normandiya çıkartmasının Öbür Yüzü 21
CANER FİDANER/Bay Cenk Koray tıbbı alt üst ediyor! 26
CENGİZ AYTMATOF/Herşey İnsan İçin 27
Yarın İsveç Temsicisi GÜRHAN UÇKAN ile söyleşi 28
Neden Los Angeles Değil? 29
BM 1985 Uluslararası Gençlik Yılı 35

EDEBİYAT

ERNESTO CARDENAL'den Şiirler (Türkçesi: Murat Yetkin) 3
VEYSEL ÇOLAK/Şiir 12
TİMUÇİN ÖZYÜREKLİ/Şiir 13
KERİM KORCAN ile "Patrona" üstüne söyleşi 14
(Konuşan: Kemal E. Gözütok)
ATİLA ÇINAR/Şiir 16
YILMAZ ODABAŞI/Şiir 17
ALİ ALKAN İNAL/Öykü 20
REŞİT ERGENER/Şiir 26
TUĞRUL KESKİN/Şiir 28

EKONOMİ

İBRAHİM AKYÜREK/"Sendikamızı özgürce seçmek istiyoruz..." 22

SİNEMA

SERDAR SAYAN–FAHRİ ÖZER/Gençlik Filmleri-2 24

DESEN–KARİKATÜR

NUEZ 8
GÖKHAN DEMİRCİ 12
HATAY DUMLUPINAR 13
CEM KOÇ 16
BOZKURT BELİBAĞLI 17
MUSTAFA OKAN 20
MURAT ÖZMENEK 23
AVNİ ODABAŞI 30
MEHMET OĞUZ GÜREL 31

YARIN'dan...

Ernesto Cardenal'i tanıyorsunuz. Yarın'ın Latin Amerika özel sayısında (25) kendisiyle yapılan bir konuşmayı yayımlamıştık. Cardenal bir din adamı ve ülkesinin şu andaki kültür bakanı. Nikaragua devriminin simgelerinden biri. 17 Temmuz 1979 Sandinista devriminin beşinci yıldönümünde, elinizdeki sayıya onun şiirleriyle başlıyoruz. Dünyamızın bize en uzak noktalarından birinde, bir küçük ülkenin başına örülmeye çalışılan çoraplara karşı, onların duyduklarını duyurmaya çalışıyoruz. Demokratik devrimin Nikaragua halkının yaşantısını nasıl zenginleştirdiğini, "Nikaragua Devrimi ve Sağlık" adlı yazımızda, bir yanıyla da olsa, somutlamaya çalıştık. "Orta Amerika'da Devrim" başlığı altında topladığımız haberleri ise, bundan sonra daha düzenli biçimde sizlere iletmeyi amaçlıyoruz. Bu haberlerin pekçoğu Yarın'ın özgün haberleri olduğu için, ilgiyle okuyacağınıza inanıyoruz. "Yazın kitap okunur mu, okunmaz mı?" Bu satırların okurları, hiç düşünmeden, elbette okunur, diyeceklerdir. Ama bu düşüncemizin gerçeği doğru yansıttığı kuşkuludur. Elimizin yaz aylarında kitaplara pek de varamaması, pekçoğumuz için geçerli bir saptamadır sanıyoruz. Oysa düşünsel etkinliğin, siyasal duyarlığın mevsimi olmaz. Kitap okumak için kendimizi zorlamamız, ister istemez sorumluluklarımızı da sınamamıza yolaçacaktır. Biz, düşünce tembelliklerine inat, sizlere şu günlerde okuyabileceğiniz bir kitap listesi sunuyoruz. Çok yetersiz ve eksik bile olsa, şu günlerde hangi kitabı okuyabilirim diye düşünmemenizi sağlayacak, size yardımcı olabilecek bir liste bu. Kitap listemizin ayakları havada olmadığını düşünüyoruz. Olsaydı, tatil konusunu da es geçerdik. Tatil, fiziksel ve düşünsel yorgunluğun onarılması işlevini taşıdığı için, insanca yaşamanın da zorunlu bir koşuludur; olanaklarımız günden güne daha çok elimizden alınsa bile. Tatil konusunda bu sayımızda yayımladığımız iki yazımızı önümüzdeki sayılarda da sürdürmek istiyoruz. Kerim Korcan'ın Patrona adlı kitabı da, son günlerde tartışılıyor. Biz kendisinin bu kitapta amaçladıklarını kendisinden öğrenmek istedik. Vedat Dalokay ile yaptığımız söyleşi ile, Yarın ın Hitit anıtı üstünde koparılan fırtınalara karşı tavrını dile getirmeye çalıştık. Dalokay'ın söyleşimize başlık olan sözü, gericilerin niyetlerine de yanıttır. Afşar Timuçin'in "Arabesk Sanatının Özellikleri" adlı yazısı, halâ bitmeyen bir tartışmaya, yeni bir bakış açısı getirmeye çalışıyor. 40. yılında Normandiya çıkartması, günlük basınımızın öne çıkardığı konulardan biriydi. Ama hiçbir yerde de sorunun özünün doğruya yakın biçimde yansıtıldığını göremedik. Gerçekten üzücüdür. Normandiya'da karaya çıkmakta neden bunca gecikildiğini biz de açıklama gereksinimi duyduk. Dikkatle okumanızı öneririz. İşçi hakları ve bu doğrultuda dile getirilen talepler, son günlerde gündemimizin ilk sıralarında yeralıyor. Sendikal sorunların önümüzdeki günlerde yoğunluğunu artırarak, tartışılacağını söyleyebiliriz. Yarın bu tartışmalara, hiç değilse, işçilerle ilgili çoğu da günlük basına yansımayan haberleri düzenli biçimde vererek katılmaya, destek olmaya çalışacak. Bu sayımızdaki "Sendikamızı özgürce seçmek istiyoruz..." röportajı gibi. "Neden Los Angeles Değil?" Sizlerin de bildiğini somut örneklerle anlatmaya çalıştık.

Bu sayımızda yeralan pekçok haberi yanyana getiren önemli nedenler var. Bu nedenleri sizlere önceki sayılarımızda anlatmaya çalışmıştık. Çoğunu bilmediğimiz ya da yaşayanlarla sınırlı kalan bu haberlerin yaygınlaşmasını, demokratik bir görev olarak alıyoruz. Nerede bir baskı, bir haksızlık, bir kasıtlı uygulama varsa, Yarın orada olmalıdır diyor, okuyucularımızın da bu düsturumuza omuz vermelerini bekliyoruz.

PTT ile ilgili sorunumuzun Haziran ayında çözüldüğünü dergiler elinize geçtiğinde farkettiniz. Sorunu, sürekli girişimlerimiz sonucu, şimdilik çözdük. Ancak bundan sonraki aylarda ortaya çıkabilecek aksaklıkların benzer nedenlerle olacağını da şimdiden duyurmak isteriz. Abonelerimizden, bu tür aksaklıkları vakit geçirmeksizin bize iletmelerini diliyoruz.

Sevgi, saygı ve dayanışmayla.

□ SAHİBİ
Sami Alptekin

□ SORUMLU YAZI İŞLERİ YÖNETMENİ
Semih Gümüş Acar

□ TEMSİLCİLİKLER
İsveç: Gürhan Uçkan, Box 38045, 100 64 Stockholm
İzmir: 847. Sokak, 8/313 Konak - İzmir

□ DAĞITIM
Yetkin Dağıtım

□ ABONE KOŞULLARI
Yurtiçi/Yıllık 1500 TL.
Altı aylık 800 TL.
Yurtdışı/Yıllık 30 DM.
Altı aylık 16 DM.
Yurtdışı tek fiyatı 3 DM.

□ İLAN FİYATLARI
Kapak/
Tam sayfa: 50.000.- TL.
Yarım sayfa: 25.000.-TL.
Çeyrek sayfa:12.000.-TL.
İç sayfalar/
Tam sayfa: 30.000.- TL.
Yarım sayfa:15.000.- TL.
Çeyrek sayfa: 8.000.- TL.

□ TEKNİK İŞLER
Dizgi : Norm Dizgi
Film : Barok Ofset
Baskı : Sistem Ofset
Grafik düzenleme: Yarın

□ YÖNETİM ADRESİ
Hanımeli Sok. 15/15
Sıhhiye- Ankara

□ YAZIŞMA VE HAVALE ADRESİ
Yarın, P.K.: 723 Kızılay-Ankara

YARIN

Çağdaş Yayınları

PTT giderlerinin yeniden artışı nedeniyle ödemeli kitap yollamak çok pahalılaştı. Neredeyse PTT ücreti, istenen kitabın ederine eş duruma geldi. Bu nedenle, kitap isteyenler ödemeli isteme yerine bedelini ve PTT giderlerini peşin yollarlarsa yararlarına olur.

Okuyucular için sipariş tutarına ortalama:

1 kitap için 80.—
2 kitap için 100.—
3 — 5 kitap için 125.—
6 — 10 kitap için 175.— lira

olan PTT giderlerini eklemelidir. İstek mektubunda gönderilen para makbuzunun tarih ve numarasını da belirtmek yararlı olur.

Kitap bedelini pul olarak gönderip, istekte bulunacakların yukarıda belirtilen PTT giderlerini de sipariş tutarlarına eklemelerini önemle rica ederiz.

Önemli Not: 1500 TL'den az siparişlerin ÖDENEK İ istenmemesini dileriz. Aksi halde yollayamayacağımızı bir kez daha belirtiriz.

Bu koşullarda ödemeli kitap isteyen okurlarımızdan isteklerini yenilemelerini rica ederiz.

BULUNAN YAYINLARIMIZ

DENEME DİZİSİ

Oktay Akbal:	Anılar ve Söyleşiler	250.—
Ahmet Rasim:	Anılar ve Söyleşiler	300.—
Vedat Nedim Tör:	Kemalizmin Dramı	200.—
Prof. Akşit Göktürk:	Okuma Uğraşı 2. bası	150.—
Sevket Süreyya Aydemir:	Kırmızı Mektuplar ve Son Yazıları	150.—
Prof. Macit Gökberk:	Değişen Dünya, Değişen Dil	150.—
Nadir Nadi:	Uyarılar 3. bası	250.—
Hıfzı V.Velidedeoğlu:	Yol Kesen Irmak	350.—
İlhan Selçuk:	Atatürkçülüğün Alfabesi 2. bası	200.—
Prof. Nusret Hızır:	Felsefe Yazıları 2. bası	250.—
Mehmet Kemal:	Şairler Dövüşür	250.—
Oktay Akbal:	Dünyaya Açılmak	200.-
Nadir Nadi:	Ben Atatürkçü Değilim. 4. bası	200.—
Samim Kocagöz:	[illegible]an ve Yazarlık Onuru	200.—

TARİH — ANI — GEZİ — OLAY DİZİSİ

Mehmed Kemal:	Türkiye'nin Kalbi Ankara	350.-
Hıfzı V.Velidedeoğlu:	Ailenin Çilesi Boşanma	200.-
Hıfzı V.Velidedeoğlu:	Söylev 12. bası	400.-
Hıfzı V.Velidedeoğlu:	Söylev Belgeler	300.—
Azra Erhat:	Mektuplarıyla Halikarnas Balıkçısı 2. bası	200.—
Kemal Üstün:	Menemen Olayı ve Kubilay 3. bası	150.—
Oktay Akbal:	Geçmişin Kuşları	250.—
Nadir Nadi:	Perde Aralığından 3. Bası	250.—
Meral Tolluoğlu:	Babam Nurullah Ataç	200.—
Nadir Nadi:	Olur Şey Değil 2. bası	200.—
Ebubekir Hazım	Belgelerle Kurtuluş Savaşı Anıları	200.—
Tepeyran:	Savaş Anıları	200.—
Erol Ulubelen:	İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye	350.—
Cemal Madanoğlu:	Anılar I. Bölüm	400.—
Talip Apaydın:	Köy Enstitüsü Yılları	300.—

BAĞIMSIZ DİZİ

Philipp Soupoult:	Şarlo	150.—
Kemal Özer:	Sanatçılarla Konuşmalar	150.—
Atena Deponte:	Yaşayan Kosta	150.—
Benjamin Farrington:	Darwin Gerçeği	200.—